

НАЦРТ

НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО
2021-2023 ГОДИНА

Скопје, јули 2021 година

ВОВЕД	4
ВЛАДИНИ НАПОРИ ЗА ОТВОРЕНО ПАРТНЕРСТВО.....	5
РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО ЗА ПЕРИОДОТ 2021-2023 (НАП5) - ОТВОРЕНА ВЛАДА.....	7
Дел 1 ОТВОРЕНА ВЛАДА	12
1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ	12
1.1 Јавно објавување на вистинските сопственици на фирмите што склучиле договори за јавни набавки.....	12
1.2 Проактивно објавување на информациите од јавен карактер на веб- страниците на институциите.....	16
1.3 Објавување на основните информации за јавните набавки на интернет страниците на институциите.....	21
1.4 Унапредување на пристапот до информации и бројот на објавени отворени податоци во единиците на локалната самоуправа (ЕЛС)	26
1.5 Овозможување на бесплатен пристап до податоци за граѓанските организации	29
2. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА И ПРОМОВИРАЊЕ НА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ.....	38
2.1 Јавните набавки како отворени податоци.....	38
2.2 Унапреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица.....	41
2.3 Јавно објавување на предметите за изборот на избрани / именувани лица од Владата на РСМ како раководители на институции	45
3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ.....	49
3.1. Јавни услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областите на вработување, превентивна здравствена заштита, образование и локални јавни услуги.....	49
3.2. Достапни е-услуги во руралните средини.....	65

3.3. Зголемување на пристапот до загарантираните облици на заштита на жртвите на трговија со луѓе.....	71
3.4. Унапредување на механизмите за заштита на жртвите на вознемирување на работно место.....	77
3.5. Овозможување на пристап до терапија и здравствени услуги на лица кои употребуваат дроги по издржување на казна затвор.....	82
4. ПРИСТАП ДО ПРАВДА	90
4.1 Унапредување на заштитата на сексуалните работници и лицата кои употребуваат дроги.....	90
4.2 Унапредување на пристап до правда на социјално загрозени и граѓани во социјален ризик.....	97
4.3 Пристап до правда за жени кои претрпеле семејно насилство.....	105
4.4 Правно зајакнување на граѓаните преку достапни информации и отворени институции.....	115
5. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ.....	129
5.1. Намалување на ефектите од климатските промени и заштита на животната средина од земјоделските активности	129
5.2. Пристап до информации за нивото на аерозагадување.....	134
Дел 2 ОТВОРЕН ПАРЛАМЕТ	143
Дел 3 ОТВОРЕНО СУДСТВО.....	146

ВОВЕД

Република Северна Македонија има препознаени резултатите во процесите на отворена влада. Од приклучувањето во иницијативата за Отворено владино партнерство (ОВП), во 2011 година, Северна Македонија ја следеше посветено потребата од поголем ангажман и вклученост на граѓаните во процесот на донесување одлуки, воведување на поголеми стандарди на интегритет и поголем пристап до технологија за сите граѓани.

Посветеноста за отвореност, создаде многу придобивки, правејќи ја владата потранспарентна и поодговорна, создавајќи потенцијал за развој на еден динамичен амбиент на вклученост, ефикасното управување со јавните ресурси, градење на системи на интегритет, овозможувачка околина на локално ниво, пристап до информации и отворени податоци. Преку отворање и ставање на нашите ресурси на јавноста, успеавме да го унапредиме дијалогот, иновациите и употребата на технологијата што го прават животот на граѓаните подобар и полесен.

Петтиот национален акционен план (НАП) се надоврзува на претходниот интензитет со преземање обврски за зголемување на учеството на јавноста и испорака на навистина трансформативни решенија. Исто така, ја препознава потребата јавниот сектор да иновира, да развива политики што одговараат на потребите на граѓаните како одговор на современите текови.

Новиот план за Отворено владино партнерство за периодот 2021-2023 година ја потврдува потребата од продлабочување на претходните обврски и подобрување на нивниот квалитетот. Тој е насочен кон заложби за пристапот до правда, правното зајакнување на граѓаните и унапредување на правната заштита особено на младите, маргинализирани групи и жени, унапредување на испораката на јавни услуги, продолжување на активностите поврзани со јавно објавување на информација за вистинските сопственици, отворањето на нови податоци како и активностите за спречување на корупцијата и заштита на животната средина и аерозагадувањето. Се очекува дека по двегодишен период на реализација на заложбите утврдени во овој план ќе се обезбеди вистинско препознавање на резултатите а граѓаните ќе бидат во можност да ја потврдат промената.

Темелено на постигнатиот успех во претходниот циклус од проширување на оваа иницијатива во рамките на Собранието, почитувајќи ја независноста на работата на

законодавната и судската власт како посебна власт во Република Северна Македонија овој акциски план содржи посебни делови за Отворен парламент и Отворено судство. Па оттука оваа иницијатива заслужено се препознава како ПАРТНЕРСТВО ЗА ОТВОРЕНА ВЛАСТ. Петтиот Национален акциски план се утврдуваат следните заложби:

ОТВОРЕНА ВЛАДА
• Транспарентност, отчетност, проактивност и инклузивност • Спречување на корупција и промовирање на добро владеење, • Испорака на јавни услуги • Пристап до правда • Животна средина и климатски промени
ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ
• Собранието за граѓаните соотворено договор и отворено опоравување од КОВИД 19 пандемијата • Подобро на инфраструктура • Учество на граѓани/отворен парламент
ОТВОРЕНО СУДСТВО
• Пристап до информации и податоци • Перформанси на институциите

ВЛАДИНИ НАПОРИ ЗА ОТВОРЕНО ПАРТНЕРСТВО

Преку оваа глобална иницијатива Република Северна Македонија преку [четири акциски планови](#) (2012-2014; 2014-2016; 2016-2018 и 2018-2020) има постигнато значајни постигнувања во различни важни области вклучително фискалната транспарентност и отворени финансии, соработката со граѓанското општество, пристапот до информации од јавен карактер, партиципативното креирање на политики, јавни услуги, поволна правна средина за социјални договори, отворени податоци, спречувањето на корупцијата, јавните набавки, транспарентноста на локално ниво, пристапот до правда и климатски промени.

Воведена е добрата практика за поврзување заложбите од Акцискиот план со целите утврдени во Агендата за одржлив развој до 2030, особено со целта 16 „Мир, правда и силни институции, 3 „Добро здравје и благосостојба“, 11 „Градовите и човечките населби да бидат инклузивни, безбедни, отпорни и одржливи“, 13 „Климатска акција“ и цел 17 „Партнерство за целите“.

Вклученоста на граѓанските организации и институциите е суштинска за успехот на отвореното владино партнерство. Граѓанското учество е клучно за отворена власт и суштински елемент на националниот циклус на отвореното владино партнерство.

Со цел постигнување целосна усогласеност со барањата кои произлегуваат од оваа иницијатива и следејќи ги Насоките за управување и учество во иницијативата за Отворено владино партнерство и Стандардите за ко-креирање и дизајнирање на форум со повеќе засегнати страни во 2020 година се воспостави Советот за координација и следење на процесот на Отворено владино партнерство и Националниот Акциски план за Отворено владино партнерство 2018-2020 година¹. Советот и Работната група со сите чинители за спроведување на Националниот Акциски план за Отворено владино партнерство 2018-2020 година, ја преставуваат структурата за координација, следење и спроведување на процесот на Отворено владино партнерство во Република Северна Македонија.

Оттука процесот на ОВП и во петтиот циклус беше поддржан од Совет за ОВП, Работната група со сите чинители за спроведување на Акциски план кои овозможуваат на структуриран начин да се максимизира учеството и придонесот како на претставници од јавниот така и на невладиниот сектор и тоа преку воспоставената [Мрежа на граѓански организации за отворено владино партнерство](#)².

Воспоставен е портал за Отворено владино партнерство (www.ovp.gov.mk) кој преставува централна точка за консултација, мониторинг, вклучување, вмрежување и известување на сите засегнати и заинтересирани страни во процесот. Порталот служи како платформа за интеракција и размена на информации во четири сегменти од овој процес: консултации за подготовка на Националниот Акциски План (НАП), следење на спроведувањето на НАП, како и за следење на работата на Советот за ОВП и на Мрежата на граѓански организации за ОВП.

¹<https://ovp.gov.mk/%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%b5%d1%82-%d0%b7%d0%b0-%d0%be%d0%b2%d0%bf/>

²Мрежата се залага за иницирање, поттикнување, поддршка, спроведување и мониторинг на процесот на ОВП и за поттикнување на властите и другите институции за зголемување на нивната транспарентност, отчетност и отвореност за учество (партиципативност), во мрежата се вклучени повеќе од 70 граѓански организации

РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО ЗА ПЕРИОДОТ 2021-2023 (НАП5) - ОТВОРЕНА ВЛАДА

Министерството за информатичко општество и администрација, во соработка со Советот за ОВП, Мрежа на граѓански организации за ОВП а со поддршка од Секретаријатот за Отворено владино партнерство и Фондација Отворено општество - Македонија, заедно со две партнерски организации Центар за граѓански комуникации и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените, ја продолжи поддршката и активната вклученост во процесот за ко-креирање на НАП за ОВП 2021-2023.

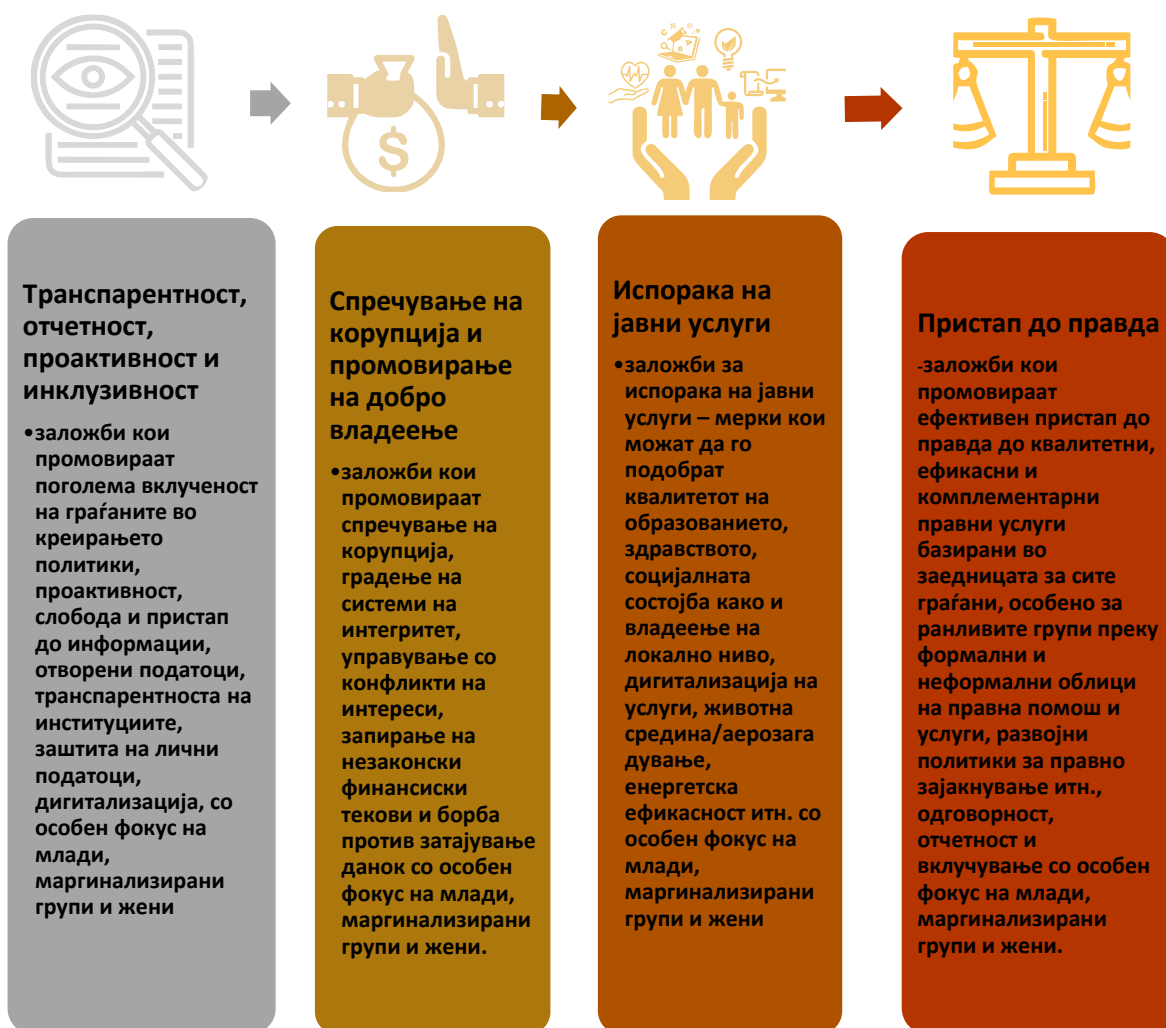
Со цел да се обезбеди систематизиран начин на планирање и спроведување на процесот на консултација, кој ќе осигура навремен, непречен, инклузивен и транспарентен процес на ко-креирање на новиот АП, во 2020 година беше утврден начинот на спроведување на процесот на ко-креирање на НАП за ОВП 2021-2023 година, како и Постапка за спроведување консултации со засегнати страни за креирање на нови приоритети и заложби во рамките на процесот ОВП со временска рамка, Јавен повик за пријавување на учество во процесот на ко-креирање на НАП за ОВП 2021-2023 година и Насоки за спроведување на прашалник за оценка на имплементацијата на мерките од НАП за ОВП 2018-2020 и потребата од нивно вклучување во новиот НАП. Исто така беа подготвени и материјали кои произлегуваат од постапка за спроведување консултации: План за промовирање на јавниот повик, Едукативен материјал и Критериуми за оценување на релевантноста и поврзаноста со начелата на ОВП. Сите [документи](#) се достапни на порталот за ОВП.

Темелено на предвидлива и соодветно уредена постапка на процесот на ко-креирање во септември 2020 година во еден динамичен и инклузивен амбиент, отпочна процесот на подготовка на петтиот Национален акциски план за Отворено владино партнерство за периодот 2021-2023 година.

Врз основа на резултатите добиени од јавниот повик за пријавување учество во процесот на ко-креирање на Акциски план за Отворено владино партнерство 2021-2023 година и изразување на интерес за вклучување во работни средби за една или повеќе приоритетни области за учество: Пристап до информации, Интегритет и добро управување, Фискална транспарентност, Отворени податоци, Транспарентност на локално ниво, Пристап до правда, Климатски промени и доставените нови идеи и прашања кои би требало да бидат предмет на разработка во процесот на ко-креирање (социјална заштита, култура, наука, образование, здравство, дигитализација и слично), се наметна потребата да се изврши фузирање, прегрупирање но и проширување на опфатот на приоритетните области за новиот акциски план и Советот за координација и следење на процесот на Отворено владино партнерство и Националниот Акциски план

за Отворено владино партнерство 2018-2020 година ги утврди следните приоритетни области и работни групи во кои продолжи процесот на ко-креација на акциски план:

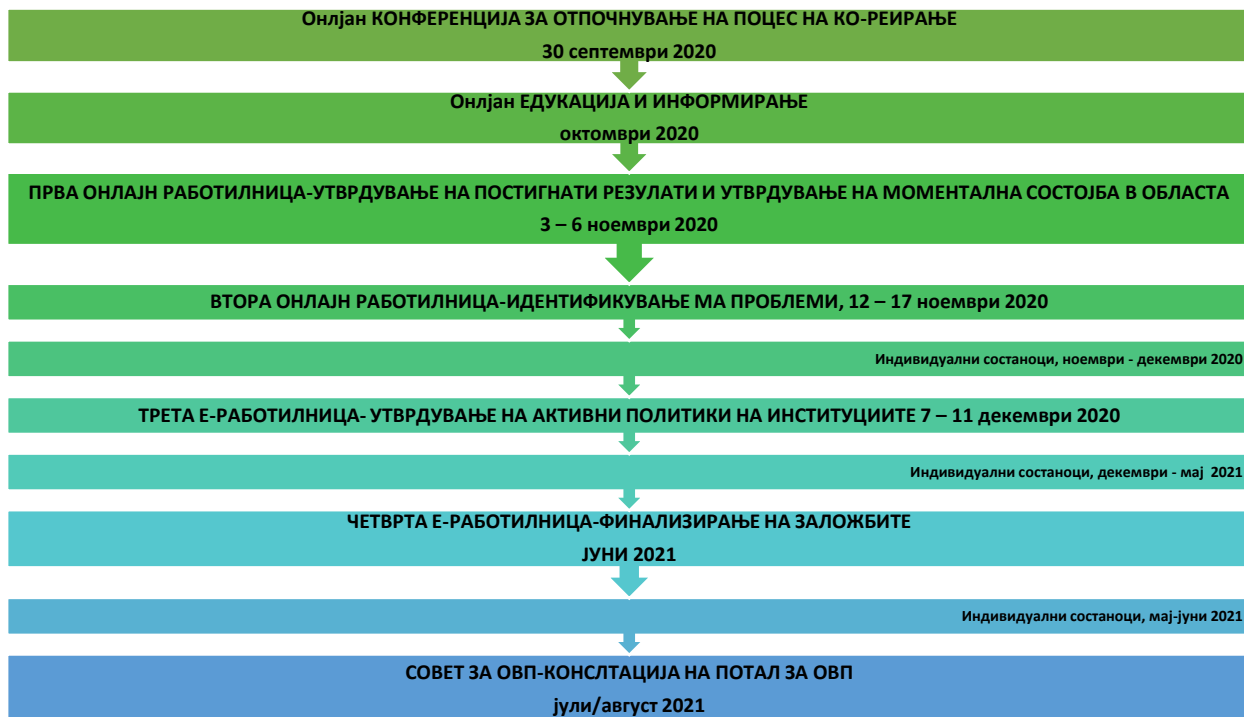

Во рамки на процесот на ко-креација, беа одржани 3 онлајн информативни - едукативни средби, 12 он-лајн средби за идентификување на потреби и проблеми, анализа на активностите што моментално се преземаат за решавање на проблемите, вклучени институции, приоритизирање на мерките, работилници за идентификување и развој на заложби како и над 60 индивидуални состаноци за утврдување и усогласување на предлог заложбите, министерски состанокот за ОВП и две е-работилници на тема Транспарентност и отчетност во јавниот сектор и Управување темелено на интересите и

потребите на граѓаните, кои обезбедија финализирање на заложбите кои се дел од новиот акциски план.

Временска рамка за ко-креирање на НАП 5

Во време на пандемијата на КОВИД-19, комуникацијата и процесот на ко-креирање се одвиваше онлајн, преку навремено информирање за сите тековни процеси, онлајн настани, повици и можности за вклучување поврзани со ОВП во земјата преку порталот за отворено владино партнерство и Мрежата на граѓански организации за ОВП.

Учество и застапеност на засегнати страни в процесот на ко-креирање

Оттука, преку широкиот виртуелен консултативен процес на кој беа пресретнати искуствата и предизвиците од претходните акциски планови за отворено владино партнерство, советите и препораките од Секретаријатот на ОВП, препораките од механизмот за независно известување, креативните предлози од заинтересираните чинители и со директна вклученост на над 350 претставници од владиниот и граѓанскиот сектор се подготви нацрт национален Акциски план за отворено владино партнерство за 2021-2023 година во кој се дефинирани 18 заложби во 5 приоритетни области.

Сумарен преглед на заложби по приоритетни области во НАП 5-Отворена влада

Транспарентност, отчетност, проактивност и инклузивност

- Јавно објавување на вистинските сопственици на фирмите што склучиле договори за јавни набавки
- Проактивно објавување на информациите од јавен карактер на веб-страниците на институциите
- Објавување на основните информации за јавните набавки на интернет страниците на институциите
- Унапредување на пристапот до информации и бројот на објавени отворени податоци во единиците на локалната самоуправа (ЕЛС)
- Овозможување на бесплатен пристап до податоци за граѓанските организации

Спречување на корупција и промовирање на добро владеење

- Јавните набавки како отворени податоци
- Унапреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица
- Јавно објавување на предметите за изборот на избрани / именувани лица од Владата на РСМ како раководители на институции

Унапредување на испораката на јавните услуги

- Јавни услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областите на вработување превентивна здравствена заштита, образование и локални јавни услуги
- Достапни е-услуги во руралните средини
- Зголемување на пристапот до загарантираните облици на заштита на жртвите на трговија со луѓе
- Унапредување на механизмите за заштита на жртвите на вознемирување на работно место
- Овозможување на пристап до терапија и здравствени услуги на лица кои употребуваат дроги по издржување на казна затвор

Пристап до правда

- Унапредување на заштитата на сексуалните работници и лицата кои употребуваат дроги
- Унапредување на пристап до правда на социјално загрозуени и граѓани во социјален ризик
- Пристап до правда за жени кои претрпеле семејно насилство
- Правно зајакнување на граѓаните преку достапни информации и отворени институции

Животна средина и климатски промени

- Намалување на ефектите од климатските промени и заштита на животната средина од земјоделските активности
- Пристап до информации за нивото на аерозагадување

Работата на отворена влада е континуирана заложба и овој акциски план содржи дел од можните но амбициозни напори за промовирање на транспарентноста и отчетноста на Владата, Парламентот и Судството.

Овој документ ја промовира ја отвореноста и можноста за натамошно проширување и продлабочување на подолу утврдените приоритети во тесна соработка со сите чинители во сферата на Отвореното владино партнерство.

Целиот процес на спроведување и следење ќе биде поддржан од Министерството за информатичко општество и администрација, Советот за отворено владино партнерство и Мрежа на граѓански организации за ОВП.

Дел 1 ОТВОРЕНА ВЛАДА

1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ

1.1 Јавно објавување на вистинските сопственици на фирмите што склучиле договори за јавни набавки

септември 2021 година - август 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?

На 27 јануари 2021 година и во Северна Македонија се воспостави Регистар на вистински сопственици за да се зголеми транспарентноста во сопственичката структура на правните лица во земјата и да се исполнат меѓународните и стандардите на ЕУ за борба со перење пари и финансирање тероризам. Правните лица имаа рок до 27 април 2021 година, без надомест, да ги пријават податоците за вистинските сопственици.

Како дел од засилените мерки за отчетност и одговорност за кризната помош што им ја доделуваат на земјите за справување со последиците од пандемијата со КОВИД-19, ММФ побара од земјите на кои им доделува помош (меѓу кои и РСМ) да спроведат неколку заштитни механизми, меѓу кои и јавни информации за вистинските сопственици на фирмите кои добиле тендери од државата. Иако барањето за овие информации дојде како резултат на одговор на корона-кризата и зголемените ризици од корупција, сепак, станува стандард во јавните набавки на многу земји во светот.

Досега, воспоставување на ваков механизам во Северна Македонија не беше можен, поради непостоењето на Регистарот на вистински сопственици. Од друга страна, јавните набавки во земјата постојано се поврзуваат со широкораспространета корупција и злоупотреби, сомнежи за договарање на фирмите и создавање вештачка конкуренција со што не може да се гарантира дека се добива најдобра вредност за потрошените пари. И во последниот

	извештај на Стејт депарментот за Климата за инвестирање во Северна Македонија се наведува корупцијата (и непотизмот) во јавните набавки како проблем за инвеститорите. Транспарентноста на податоците од овој регистар овозможува поврзување на податоците за тоа кој го поседува правното лице, кој го контролира и кој има крајна корист од него. Ова помага да се сузбие корупцијата, да се намалат инвестициските ризици и да се зголеми доброто управување.
Главна цел на заложбата	Заложбата вклучува јавно објавување на информација за вистинските сопственици на фирмите што склучиле договори за јавни набавки, на Електронскиот систем за јавни набавки, во делот каде што се објавуваат Известувањето за склучен договор и Договорот за јавна набавка. На овој начин дополнително ќе се спречи корупцијата, односно јавни пари да завршуваат во приватни џебови на државни службеници; ќе се открие и спречи незаконско договарање на фирмите во јавните набавки и ќе се спречи привидна конкуренција на тендерите од фирми на исти вистински сопственици. Од друга страна ќе ѝ се овозможи на јавноста да ја следи рационалноста во трошењето на јавни пари; детектирање на т.н. црвени светла за корупција и ќе се поддржи одговорноста во трошењето јавни пари.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Транспарентноста во јавните набавки се смета за главна алатка за намалување на корупцијата и за овозможување на фер и конкурентен натпревар меѓу фирмите. Транспарентноста значи јавно достапни информации за целиот циклус на јавните набавки за да ги направи набавките одговорни. Меѓу овие информации спаѓаат и информациите за тоа кој стои зад компаниите што добиваат државни тендери. Притоа, не се мисли само на директорите и одговорните лица, туку на вистинските сопственици кои се крајни корисници и кои ја контролираат фирмата. Овие информации досега не беа познати, ниту расположливи. Со креирањето на Регистарот на вистински

	сопственици и со јавното објавување на имињата на вистинските сопственици на фирмите, односно економските оператори кои добиле тендери, односно склучиле договори за јавни набавки ќе се делува превентивно во спречувањето на корупцијата, но исто така ќе може да се откријат и спречат коруптивни зделки во јавните набавки. Се очекува ова да влијае позитивно врз зголемување на конкуренцијата, односно влез и на други фирми во јавните набавки, зголемување на квалитетот на набавките и подобрување на јавните услуги. Истовремено, на овој начин ќе се поддржуваат отчетноста и доброто владеење.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до целосно нови информации, го подобрува квалитетот на информациите за јавните набавки и заокружува одреден обем на информации со кои може да се открие и спречи корупцијата и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста со тоа што овој податок ќе биде јавно, лесно и бесплатно достапен до граѓаните. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи создава и ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките така што граѓанските организации и истражувачките новинари ќе можат да откриваат и да укажуваат на детектираните корупциски дејства. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи создава и ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.

Дополнителни информации			За спроведување на оваа заложба не е потребен дополнителен буџет бидејќи станува збор за автоматски преземање на постојни информации од ЦРПСМ и нивно објавување на владиниот сајт за јавни набавки, ЕСЈН каде што веќе постои таква техничка можност. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.10: Да се обезбеди пристап до информации и заштита на фундаменталните слободи, во согласност со националното законодавство и меѓународните договори. Со мерките од оваа заложба се придонесува за унапредување на пристапот до информации од јавен карактер преку поефикасно спроведување на законите и подобра информираност на граѓаните.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
1.1.1	Координација и договарање за начинот на спроведување на заложбата и на потребните законски и технички предуслови за тоа	Постигнат договор и конкретно техничко решение за автоматско преземање на податоците за вистинските сопственици од Централниот регистар на ЕСЈН	Министерството за финансии, Централен регистар и Биро за јавни набавки	01.09.2021	31.08.2022
1.1.2	Објавување на имињата на вистинските сопственици на субјектите кои се носители на договорите за јавни набавки	Имињата се објавуваат за сите склучени договори	Биро за јавни набавки	01.10.2022	Континуирано
			Заложбата е нова		
Водечка институција за спроведување			Централен регистар на РСМ Биро за јавни набавки		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Централен регистар на РСМ, Владимир Наумовски, Биро за јавни набавки, Горан Давидовски,		
Функција, Одделение			Советник на директорот за информатички развој, Централен регистар на РСМ		

		Помошник раководител на Сектор за следење на системот за јавни набавки и управување со ЕСЈН, Биро за јавни набавки
Email		vladimir.naumovski@crm.org.mk goran.davidovski@bjn.gov.mk
Телефон		+389 2 3288 130, mob. +389 75 284 050 +389 2 3255 693
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Министерство за финансии и Владата на РСМ
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Центар за граѓански комуникации Герман Филков, gfilkov@ccc.org.mk

1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ

1.2 Проактивно објавување на информациите од јавен карактер на веб-страниците на институциите

септември 2021 година –август 2023 година	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Заложбата се однесува на т.н. активна транспарентност на институциите што подразбира објавување на информации на сопствена иницијатива без притоа некој да има доставено до нив барање за пристап до тие информации од јавен карактер. Заложбата треба да им овозможи на граѓаните, фирмите и на сите други заинтересирани групи брз, лесен и континуиран пристап до основните информации за работењето на државните институции. Иако од крајот на 2019 година, со новиот Закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер, објавувањето на овие информации на веб-страниците на институциите е задолжително, сепак многу мал број од нив ја спроведуваат оваа обврска. Според последниот Индекс на активна транспарентност за 2021 година на ЦГК, министерствата и Владата објавуваат просечно 79 % од овие информации, додека општини само 60 %. Поединечните проценти се движат од 10 % до 100 %. Истото мерење кај јавните претпријатија покажува дека објавуваат 41 % од овие информации. Се проценува дека кај другите институции (околу 1.200) кои не се под мониторинг на граѓанскиот сектор, објавувањето е уште помало, а е од еднакво значење за животот на граѓаните. Во меѓувреме, Владата презема неколку мерки за да го поттикне објавувањето на овие информации, но повторно само кај владините институции, кај општините и кај јавните претпријатија чии основач е. И Државниот завод за ревизија, во извештајот од ревизијата на успешност за Квалитетот на услугите кои ги даваат ЕЛС преку своите веб портали констатира дека „Постојниот квалитет на услугите кои ги обезбедуваат ЕЛС на веб порталите не обезбедува ефективна и брза услуга и не е овозможен ист третман, еднаков пристап и достапност за секој граѓанин.“
Главна цел на заложбата	Заложбата вклучува засилени напори од Агенцијата за заштита на правото за слободен пристап до информациите од јавен карактер за подобрување на активната транспарентност кај имателите на информации.

	Пред да почнат засилените напори за активна транспарентност кај владините институции и општините, во 2016 година, просечното објавување на информации кај овие институции беше 45 %, додека пред ваквите активности кај јавните претпријатија, тие објавуваа само 28 % од информациите. Имајќи го предвид порастот на активната транспарентност кај овие институции по преземањето на конкретните мерки, се очекува подобрување и кај сите останати институции. Со остварувањето на заложбата ќе се зголеми достапноста на информациите кои се важни за животот и работењето на луѓето, а ќе се намали притисокот за добивање информации преку барања за слободен пристап. Соодветниот и навремен пристап до информации е предуслов за ефективно учество на граѓаните во креирањето политики и за квалитетно и навремено добивање на услугите од државните институции.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Со остварување на заложбата, институциите ќе обелоденуваат: • информации за регулативата и за одлуките на властите, со што се остварува правото на граѓаните да бидат информирани за своите права и обврски во општеството; • информации коишто им се потребни на граѓаните за да бараат одговорност од властите; • информации коишто им се неопходни на граѓаните за да можат да учествуваат во процесот на донесувањето одлуки и • информации коишто им се потребни на граѓаните за да можат да пристапуваат кон услугите што ги нудат јавните институции. И самата институција којашто објавува информации врз проактивна основа остварува корист по неколку основи: • активната транспарентност ѝ помага на институцијата да биде поодговорна во трошењето на јавните пари; • на тој начин институцијата ги промовира принципите на добро владеење и интегритет и

					• институцијата е поефикасна бидејќи подобро управува со информациите со коишто располага.
	Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?				ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи создава или ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките и создава или ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи создава или ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.
	Дополнителни информации				За спроведување на оваа заложба не е потребен дополнителен буџет бидејќи сите предвидени активности се дел од редовното работење на институциите, како и на Агенцијата за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер (АСПИЈК). Заложбата е поврзана со Националната стратегија за спречување на корупцијата и судирот на интереси 2021-2025, Стратегијата за транспарентност на Владата на РСМ, Планот за борба против корупцијата на Владата на РСМ, препораки од Функционалната анализа на АСПИЈК. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.10: Да се обезбеди пристап до информации и заштита на фундаменталните слободи, во согласност со националното законодавство и меѓународните договори. Со мерките од оваа заложба се придонесува за унапредување на пристапот до информации од јавен карактер преку поефикасно спроведување на законите и подобра информираност на граѓаните.
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување

1.2.1	Воведување обврска за секоја институција – имател на информации, задолжително да информира во својот годишен извештај и за спроведување на членот 10 од Законот за слободен пристап кој ја вклучува обврската за имателите да ги објавуваат сите информации од своето работење на своите веб-страници.	Почнувајќи од првиот нареден годишен извештај за 2021 година, секоја институција-имател на информации од јавен карактер да информира посебно за спроведувањето на членот 10 од законот.	Сите иматели на информации од јавен карактер	31.01.2022	Континуирано
1.2.2	Воведување обврска за АСПИЈК за објавување збирна информација во својот годишен извештај и за спроведувањето на членот 10 од Законот за слободен пристап, а врз основа на добиените извештаи од имателите на информации.	Почнувајќи од првиот нареден годишен извештај за 2021 година, АСПИЈК да информира посебно за спроведувањето на членот 10 од законот.	АСПИЈК	31.03.2022	Континуирано
			Заложбата е нова		
Водечка институција за спроведување			Агенција за заштита на правото на слободен пристап до информациите од јавен карактер		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Оливер Серафимовски		
Функција, Одделение			Советник, Одделение за соработка со имателите на информации и информирање на јавноста		
Email			oliverserafimovski@komspi.mk		
Телефон			+389 2 3118 038		
Други вклучени субјекти		Владини министерства, одделение/агенција	Влада на РСМ		

	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Центар за граѓански комуникации Герман Филков, gfilkov@ccc.org.mk , +38923213513
--	--	--

1.ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ	
1.3 Објавување на основните информации за јавните набавки на интернет страниците на институциите	
септември 2021 година – август 2023 година	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Основните податоци за трошењето на јавните пари преку тендерите се достапни на владиниот портал Електронски систем за јавни набавки. Основната намена на овој портал е спроведување на јавните набавки. Порталот е наменет за лицата за јавни набавки во институциите и фирмите, кои се претходно обучени за негово користење. Оттука, транспарентноста на податоците за јавните набавки не е првенствена функција на овој портал. Со тоа, основните податоци за трошењето на парите на граѓаните преку јавните набавки остануваат тешко достапни за поширокиот круг на граѓани и други заинтересирани страни и за разлика од други земји, граѓаните, немаат брз, едноставен, лесен и разбирлив увид во начинот на трошење на јавните пари. Во претходните два акциски планови од ОВП беа спроведени заложби и активности како предуслови за оваа заложба. Прво беше изработена листа на информации како минимум стандард за транспарентноста во јавните набавки, а потоа Бирото за јавни набавки овозможи нова функционалност на ЕСЈН со која се

	креираат кратки линкови од објавите на ЕСЈН кои можат да се искористат за објавување на тие информации и на сајтовите на институциите. На овој начин секоја институција објавите на ЕСЈН може брзо, лесно и едноставно да ги објави на својата веб-страница каде на едно место ќе бидат достапни сите основни информации за нејзините јавни набавки. Имено, во профилот на секој локален администратор регистриран на ЕСЈН се додадени "HTML" тагови за "iFrame" кој ги содржи информациите за планираните набавки, огласите, известувањата за склучен договор и известувањата за реализиран договор за тој договорен орган. Овие "HTML" тагови потребно е да се копираат и да се вметнат во веб сајтот на институцијата. Две последователни истражувања на Центарот за граѓански комуникации за степенот на информираност на граѓаните за трошењето на јавните пари преку јавните набавки спроведени меѓу 400 испитаници од целата земја, во 2017 и 2019 година, покажуваат дека со преземање одредени слични мерки, процентот на граѓани кои сметаат дека имаат доволно информации за начинот на кој институциите ги трошат јавните пари преку тендери се зголемил од 6 % на 20 %, само за три години. И во двете истражувања дури по 98 % од граѓаните одговориле дека информациите што сега имаат за овие трошења ги добиваат од веб-страниците на институциите и од медиумите. Оттука, неопходно е институциите да мораат да објавуваат повеќе информации за овие трошења на своите веб-страници, како места на кои граѓаните најчесто ги бараат и очекуваат да ги добијат овие информации.
Главна цел на заложбата	Заложбата опфаќа обврска за институциите да креираат посебен дел (таб) на своите веб-страници за „јавни набавки“ и таму, на едно место, да ги објавуваат следниве информации и документи: годишен план

	за јавни набавки, огласи за јавни набавки (линк од објавата на ЕСЈН), известувања за склучени договори (линк од објавата на ЕСЈН), склучените договори и известувања за реализирани договори (линк од објавата на ЕСЈН). Целта е граѓаните да имаат брз, лесен, едноставен и разбирлив пристап до информациите за начинот на којшто институциите ги трошат парите преку јавни набавки (околу 900 милиони евра годишно) така што институциите ќе ги објавуваат овие информации на своите веб-страници кои, пак, се првата точка на која граѓаните ѝ пристапуваат кога сакаат да се информираат за некоја конкретна институција.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Брзата, лесна, едноставна и разбирлива достапност на овие информации за граѓаните ќе ги зголеми отчетноста на институциите и нивната одговорност во јавните трошења, а на граѓаните ќе им овозможи да разберат како и за што се трошат нивните пари и да влијаат за користење на јавните средства за нивните потреби. Со ова ќе се надминат и сегашните проблеми на немање доволно стручен ИКТ кадар во институциите и преоптовареност на лицата за јавни набавки.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите со коишто располагаат граѓаните и граѓанските организации и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи создава или ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките и создава или ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи создава или ги

			подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.		
Дополнителни информации			За спроведување на ова заложба не е потребен дополнителен буџет бидејќи потребната функционалност на ЕСЈН за креирање и брзо и лесно преземање на линковите од објавените информации и нивно поставување на сајтовите на институциите веќе постои. Кај другите институции треба само креирање на посебен таб (тие што немаат) за што не се потребни посебни финансиски средства. Единствено ќе бидат потребни дополнителни буџетски средства кај оние институции кои сега немаат свои веб-страници за да ги креираат. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.10: Да се обезбеди пристап до информации и заштита на фундаменталните слободи, во согласност со националното законодавство и меѓународните договори. Со мерките од оваа заложба се придонесува за унапредување на пристапот до информации од јавен карактер преку поефикасно спроведување на законите и подобра информираност на граѓаните.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
1.3.1	Креирање на веб-страниците на институциите посебен дел (таб) за „јавни набавки“	Сите институции имаат креирано посебен дел на своите веб-страници за „јавни набавки“	Сите договорни органи во земјата	01.09.2021	31.03.2022
1.3.2	Објавување на веб-страницата на секоја институција (во делот за „јавни набавки“) на следниве информации и документи: - годишен план за јавни набавки (со сите измени и дополнувања);	Сите институции ги објавуваат редовно основните податоци за своите јавни набавки	Сите договорни органи во земјата	31.03.2022	Континуирано

- огласи за јавни набавки (линкови од објавите од ЕСЈН); - известувања за склучени договори (линк од објавите од ЕСЈН); - склучените договори за јавни набавки и - известувања за реализирани договори (линкови од објавите од ЕСЈН).				
		Станува збор за дополнета постојана заложба		
Водечка институција за спроведување		Генерален Секретаријат на Влада на Република Северна Македонија		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		Маја Петковска Лесес Неда Гацова		
Функција, Одделение		Државен советник		
Email		maja.petkovska@gs.gov.mk nedagacova@gmail.com		
Телефон		3118-022		
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Влада на Република Северна Македонија Биро за јавни набавки		
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Центар за граѓански комуникации, Герман Филков, gfilkov@ccc.org.mk , +38923213513		

1. ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ

1.4 Унапредување на пристапот до информации и бројот на објавени отворени податоци во единиците на локалната самоуправа (ЕЛС)

септември 2021 – август 2022

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Транспарентноста и отвореноста на ЕЛС сеуште е на ниско ниво. Повеќето ЕЛС во Република Северна Македонија не ги објавуваат сите податоци и информации кои се нивна законска обврска. Исто така, повеќето општини не објавуваат податоци во отворен формат. ЕЛС немаат информации точно со кои податочни сетови од отворен карактер располагаат. Знаењето и свесноста за отворените податоци, како и бенефитите кои тие ги носат, е на многу ниско ниво кај локалните службеници но и кај граѓаните и кај локалните граѓански организации. Потребно е да се зголеми свесноста за отворените податоци кај сите чинители во процесот. Истражувањето преку Индексот на отвореност за 2020 година, спроведено од Фондацијата Метаморфозис, покажа дека локалната власт исполнува 40%, од индикаторите за отвореност. Оваа просечна оцена укажува на ниско ниво на посветеност на општините на исполнување на принципите на отвореност. Постои потреба од обезбедување на полесен пристап до информации за работењето на локалната власт, поттикнување на инклузивниот пристап во донесувањето на одлуките и објавување на поголем број на податочни сетови во отворен формат.
Главна цел на заложбата	Подобрени услови и зголемени капацитети за поголема транспарентност и отвореност на локалната власт. Објавени минимум 5 податочни сетови во отворен формат од 30 ЕЛС Подобро разбирање на концептот на отворени податоци на локално ниво од страна на сите чинители во процесот, како и

	зголемување на нивната свесност за придобивките од отворените податоци.
Како залошбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Со цел да се добие информација за нивото на отвореност на ЕЛС ќе се спроведе мерење на работата на сите единици на локалната самоуправа во Република Северна Македонија во однос на принципите на транспарентност, пристапност, ефикасност и интегритет, преку Индексот на отвореност. Врз основа на направената проценка ќе бидат дадени се препораки за подобрување на транспарентноста и отвореноста во работењето на единиците на локалната самоуправа. Со цел да се подобри знаењето за концептот на отворени податоци и да се унапреди транспарентноста на локално ниво ќе бидат спроведени обуки за претставници на општините и за граѓански организации. Со цел да се објават повеќе информации, документи и отворени податоци од страна на ЕЛС, ќе бидат ангажирани фасилитатори за поддршка на општините за објавување на повеќе информации и подготовка и објавување на податочни сетови во отворен формат.
Зошто оваа залошба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОШБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи: овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации ЗАЛОШБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките и ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество ЗАЛОШБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ ги унапредува механизмите за јавна одговорност на функционерите

Дополнителни информации			Активностите ќе се спроведат во рамки на Проектот на УСАИД за граѓанско учество имплементиран од Фондацијата Метаморфозис. Заложбата е поврзана со остварување на целите од Стратегијата на отворени податоци. За успешна реализација на активностите потребна е блиска соработка со ЕЛС. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.6: Да се развијат ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа. Со мерките од оваа заложба се придонесува кон унапредување на транспарентноста и отвореноста на локално ниво. Со оваа заложба ќе се подобри пристапот, употребата и искористеноста на информациите и податоците од јавен карактер.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
4.4.1	Спроведување на мерење на отвореноста на единиците на локалната самоуправа во Република Северна Македонија преку Индексот на отвореност	Објавен извештај од истражувањето за 2021 година Објавен извештај од истражувањето за 2022 година	МЛС, Фондација Метаморфозис	јуни 2021	Август 2022
4.4.2	Одржување на обуки за унапредување на транспарентноста и за отворени податоци на претставници на општините и за граѓански организации	Одржани минимум 2 обуки за претставници на општините и за граѓански организации	МЛС, Фондација Метаморфозис	ноември 2021	март 2022
4.4.3	Обезбедување на директна поддршка на 30 ЕЛС (преку фасилитатори) за унапредување на нивната транспарентност и отвореност	Објавени минимум 5 податочни сетови во отворен формат од 30 ЕЛС	МЛС, Фондација Метаморфозис	декември 2021	април 2022

		Заложбата делумно е поврзана со заложбата 5 – Транспарентност на локално ниво од НАП 4
Водечка институција за спроведување		Министерство за локална самоуправа
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		Ели Чакар
Функција, Одделение		Државен советник
Email		elicakar@gmail.com
Телефон		/
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Министерство за информатичко општество и администрација; ЕЛС
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Фондацијата за интернет и општество Метаморфозис Марија Николовска Арсовска, marija.n@metamorphosis.org.mk

1.ТРАНСПАРЕНТНОСТ, ОТЧЕТНОСТ, ПРОАКТИВНОСТ И ИНКЛУЗИВНОСТ

1.5 Овозможување на бесплатен пристап до податоци за граѓанските организации септември 2021-мај 2022

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?

Според Централниот регистар во Р.С. Македонија има 15.581 регистрирани здруженија и фондации, согласно Законот за здруженија и фондации. Централен регистар согласно член 47 од Законот за здруженија и

	фондации, а во врска со приоритетот „Граѓанско општество“ од Планот 3-6-9 на Владата на Р.С. Македонија, објавува листа на граѓански организации во отворен формат (excel), достапна на следниот линк: https://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/gragjanski-organizatsii. Моментално, информациите кои се објавуваат во рамки на оваа листа се: име на организација, матичен број и контакт меил адреса. Преку можноста за индивидуално пребарување по име на субјект или матичен број https://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/osnoven-profil-na-registriran-subjekt, за секој субјект може да се добијат и следните информации, без дополнителен финансиски надоместок: ЕМБС; ЕДБ; Целосен назив; Скратен назив; Датум на основање; Правна форма; Правен статус; Адреса; Дополнителни информации (во стечај/во ликвидација); Претежна дејност; Големина. Согласно член 47 од Законот за Здруженија и фондации, дефинирано е дека во овие регистри се запишуваат: полното име на организацијата и скратеното име ако го има; седиштето; актот за основање; датум на основање; име, презиме и единствен матичен број на граѓанинот и единствен матичен број на основачите; датум на донесување, односно изменување и дополнување на статутот; предвиденото време за кое организацијата се основа; цели и дејности; име, презиме и единствен матичен број на застапникот по закон; податоци за организациски единици (подружници, канцеларија и слично); податоци за статус на организација од јавен интерес; податоци за статусните измени; податоци за стечај и ликвидација; забелешка за започнување постапка за забрана на вршење на дејност; престанок на работа и; број и датум на решение за запишување, за промена на податоци и решение за бришење на уписот во соодветниот регистар од членот 40 став (1) на овој Закон. Можеме да заклучиме, дека во овој момент, без надоместок, меѓу другото не се достапни: актот за основање, информации за основачи и овластени лица, цели и дејности, статус на организација од јавен интерес.
--	--

	Во рамки на процесите на креирање политики, учеството на граѓанските организации се смета за демократски минимум. За таа цел институциите користат различни методи, меѓу кои и креираат посебни регистри, како на пример Секретаријатот за европски прашања https://www.sep.gov.mk/post/?id=706 или Советот за соработка со и развој на граѓанското општество https://www.nvosorabotka.gov.mk/sites/default/files/4.%D0%9Ebrazec_Registar_GO_0.pdf И недржавните актери, кои имаат потреба од пошироки консултации, комуникација и вмрежување користат регистри кои сами ги креираат, на пример Дијалог кон ЕУ https://bit.ly/3wnsQ10 или ЦивикаМобилитас https://civicamobilitas.mk/adr-esar/. И меѓународни и меѓудржавни организации често се впуштаат во активности кои имаат за цел да мапираат организации од различни области, на пример УНИЦЕФ https://www.unicef.org/northmacedonia/media/3541/file/MK_MappingCSOsCWD_Report_MK.pdf. Потребата од создавање посебни регистри (односно бази на податоци за здруженија и фондации), се јавува поради недостаток на пристап до отворени податоци за граѓанските организации кои се евидентирани во Централниот регистар согласно Законот за здруженија и фондации, кои редовно се ажурираат и, и кои корисниците може да ги пребаруваат по различни основи, за различни цели. Постојните горенаведени регистри што се водат надвор од Централниот регистар тоа не го овозможуваат, се парцијални и непотребно се трошат средства за иста намена. Дополнително, моментално на листата на граѓански организации, евидентирани се разновидни форми на граѓанско здружување, од здруженија, комори, спортски друштва, навивачки групи, здруженија на возачи, здруженија на пензионери, жени и сл. Без дополнителни информации за секој од субјектите не е возможно да се направи проценка на структурата на граѓанското општество.
Главна цел на заложбата	1. Унапредување на транспарентноста на граѓанското општество;

	- Унапредување на инклузивноста во процесите на креирање и следење на јавните политики, преку можноста за тематско, географско или друг тип на таргетирање на граѓанските организации; - Соодветно дизајнирање на политики за развој на граѓанското општество, имајќи ги предвид спецификите на субјектите регистрирани согласно Закон за здруженија и фондации; - Намалување на административниот товар врз здруженијата во процесите на аплицирање за финансиска поддршка кај јавни и приватни донатори.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Проширување на отворените податоци за граѓанските организации со податоците достапни од индивидуалното пребарување достапни како постојни услуги Проширување на податоците што Централниот регистар ги објавува за граѓанските организации во отворен формат (Листа на граѓански организации) бесплатно на веб локацијата http://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/gragjanski-organizatsii, со сите податоци кои се јавно и бесплатно достапни преку услугата Основен профил на регистриран субјект (http://www.crm.com.mk/mk/otvoreni-podatotsi/osnoven-profil-na-registriran-subjekt). Податоците ќе се добиваат од тековната – моментална состојба на Регистарот на здруженија и сојузи, Регистарот на фондации и Регистарот на организациони облици на странските организации (3-те дефинирани во Законот за здруженија и фондации) и ќе се ажурираат најмалку еднаш месечно. Со проширување на податоците ќе се овозможи филтрирање преку пребарување по различни основи, на пример според седиштето, правна форма, големина и др., односно по секој од достапните податоци, што ќе ја зголеми нивната употребна вредност. Имајќи предвид дека за податоците е одговорен Централниот регистар, истите ќе бидат ажурирани и комплетни.

Регистрите кои моментално ги водат другите државни институции и недржавни актери, се парцијални (само со информации за организации кои се регистрирале за нивните потреби) и без одржливи механизми за ажурирање на податоците.

Овие информации ќе послужат на самото граѓанско општество, на донаторите и меѓународните организации, кога тие организираат консултативни процеси или имаат потреба да дисеминираат информации. Исто така, поради јавната достапност на овие информации, процесот на аплицирање за финансиска поддршка (јавна и приватна), ќе може во одредена мера да се олесни административно.

2. Овозможување пристап до динамички извештаи со прилагодливи податоци за граѓанските организации за корисниците на буџетот (централна и локална власт)

Иако Централен регистар нуди бесплатен пристап до информации за државните институции, видно е дека дел од институциите не се информирани за можноста, а на дел од нив не им е од корист форматот во кој се достапни информациите за граѓанските организации, па затоа тие се одлучуваат за креирање и користење на свои регистри на здруженија и фондации, често креирани на основа на тематска определба на организациите, како што е погоре дадениот пример од СЕП и Советот за соработка со и развој на граѓанското општество. Со овозможување на пристап до динамички извештаи со прилагодливи податоци за здруженијата и фондациите на институциите корисници на државниот буџет (централна и локална власт) ќе им се овозможи директен и авторизиран пристап до динамички извештаи со прилагодливи податоци. Податоците во извештаите ќе се добиваат од тековната – моментална состојба на Регистарот на здруженија и сојузи, Регистарот на фондации и Регистарот на организациони облици на странските организации (3-те дефинирани во Закон за здруженија и фондации) врз основа на определени влезни критериуми (филтри), како

	на пример: географски по седиштето на субјектот, организационен облик, големина, по клучен збор од целите и сл. Конечното утврдување на влезните критериуми и излезните податоци ќе се одлучи во инклузивен процес, во работна група составена од претставници на ФООМ како предлагач на заложбата, претставници на ЦР, Влада – Одделението за соработка со граѓанските организации, Совет за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор. Со можноста за пристап до ажурирани податоци, кои може да се обработуваат согласно интересот на институцијата која ги користи, институциите ќе можат да го зголемат опфатот на организации со кои комуницираат, да ги информираат и да ги вклучуваат во тековните консултативни процеси. Конечно, развојот на политиките за граѓанско општество е цел сама по себе. Владата има оформено Совет за соработка со и развој на граѓанското општество и има донесено, односно подготвува нова Стратегија за развој на граѓанското општество. Меѓутоа дизајнирањето на квалитетни политики, зависи од достапноста на квалитетни податоци. Моменталниот формат во кои се достапни податоците за здруженија на граѓани не се доволно употребливи и корисни при креирањето на политики. Овозможување на бесплатен пристап до податоци за граѓанските организации значително ќе ја олесни работата и на Советот во овој аспект.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи ја унапредува транспарентноста на граѓанското општество; го подобрува квалитетот и пристапот до јавни и бесплатни информации со тоа што сите податоци се достапни на една централна локација и освен индивидуално пребарување, можно е и аналитичко користење на податоците; овозможува услови за олеснување на административниот товар врз граѓанските организации при аплицирање за финансиски средства од јавни и приватни донатори. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи на државните институции им се достапни податоци, според кои можат да направат тематско, географско, типско и друг

	тип на таргетирање на граѓански организации, со цел нивно вклучување во процесите на креирање и следење на јавните политики, а на граѓански организации и донаторите им се достапни интегрирани податоци на едно место кои ќе можат да ги користат во случаите кога тие организираат консултативни процеси или имаат потреба да дисеминираат информации до здруженијата и фондациите. Ќе се подобрат политиките за развој на граѓанското општество, кои сега ќе може да се базираат на кредибилни и веродостојни информации, користејќи ја преку оваа интегрална база.
Дополнителни информации	Врска со Стратегијата на Владата за соработка и развој на граѓанскиот сектор 2018-2020: Во Стратегијата на Владата за соработка и развој на граѓанскиот сектор 2018-2020 е предвидена МЕРКА 12: Зголемување на достапноста и дисеминацијата на јавните податоци за регистрираните граѓански организации во Централниот регистар на Република Македонија. Во рамки на оваа мерка, предвидени се две активности 12.1.Подобрување на базата на регистрирани граѓански организации во Централниот регистар, каде треба да бидат проширени јавно достапните информации за регистрираните граѓански организации 12.2. Подобрување на правната рамка за постапките за добивање на потребните информации од Централниот регистар со цел јавно финансирање на проектите и програмите на граѓанските организации. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.10: Да се обезбеди пристап до информации и заштита на фундаменталните слободи, во согласност со националното законодавство и меѓународните договори. Со мерките од оваа заложба се придонесува за унапредување на пристапот до информации од јавен карактер преку поефикасно спроведување на законите и подобра информирааност на граѓаните.

Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
1.5.1	Објава на податоци за граѓанските организации во отворен формат на порталот на Централен регистар, владиниот портал за отворени податоци	Објавени податоци за сите регистрирани здруженија на граѓани и фондации, во отворен формат; Број на преземања на отворените податоци од порталот на ЦР и владиниот портал за отворени податоци	Централен регистар, МИОА	Декември 2021	Декември 2021
1.5.2	Редовно ажурирање на отворените податоци од претходната точка	Ажурирање на отворените податоци се прави најмалку на месечно ниво	Централен регистар	Декември 2021	континуирано
1.5.3	Креирање на работна група за утврдување на влезни критериуми и излезните податоци граѓанските организации што ќе ги содржат динамичките извештаи	Утврдени критериуми и излезни податоци	ФООМ како предлагач на залошбата, претставници на ЦР, Влада – одделението за соработка со граѓанските организации, Совет за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор.	Септември 2021	Септември 2021
1.5.4	Овозможување на пристап до динамички извештаи со прилагодливи податоци за граѓанските организации за корисниците на буџетот (централна и локална власт)	Овозможување на пристап до динамички извештаи со прилагодливи податоци за граѓанските организации	Централен регистар	Октомври 2021	Мај 2022

1.5.5	Обука и писмени инструкции за корисниците на буџетот (централна и локална власт) за користење на динамичките извештаи	Број на службеници кои ја следат обуката; Број на службеници до кои се проследени писмени инструкции за користење на динамичките извештаи	Централен регистар, централна и локална власт	Мај 2022	Мај 2022
1.5.6	Користење на динамичките извештаи за граѓанските организации	Број на институции кои имаат пристап, број на креирани и преземени извештаи со податоци за граѓанските организации	Централен регистар, Влада – одделението за соработка со граѓанските организации, Совет за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор.	Мај 2022	континуирано
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Централен регистар на Република Северна Македонија		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Владимир Наумовски		
Функција, Одделение			Советник на директорот за информатички развој		
Email			vladimir.naumovski@crm.org.mk		
Телефон			tel. +389 2 3288 130		
Други вклучени субјекти			Владини министерства, одделение/агенција	Генерален секретаријат на Владата на Република Северна Македонија-Одделението за соработка со граѓанските организации, Сузана Никодијевиќ Филиповска, Suzana.Nikodijevic@gs.gov.mk Маја Петковска Лесес, Maja.Petkovska@gs.gov.mk Совет за соработка помеѓу Владата и граѓанскиот сектор.	
			Граѓански организации, приватен	Фондација Отворено Општество - Македонија	

	сектор, мултилатерал ни и работни групи	Данче ДаниловскаБајдевска, dance.danilovska@fosm.mk > Марија Мирчевска, marija.mirchevska@fosm.mk Центар за граѓански комуникации, Герман Филков, gfilkov@ccc.org.mk ,
--	--	---

2. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА И ПРОМОВИРАЊЕ НА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ	
2.1 Јавните набавки како отворени податоци септември 2021 година - август 2023 година	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Јавните набавки, на светско ниво, се типично место каде може да се сретне корупција. Постојат многу начини како јавните набавки се инструмент за најразлични трансакции против јавниот интерес а со цел материјално богатење или трговија со влијание. Во Националната стратегија за борба против корупцијата, јавните набавки се идентификувани како значаен ризик фактор, присутен во повеќето области каде делуваат јавните институции. Центарот за граѓански комуникации, во најновиот бран на набљудување забележува дека во првите шест месеци од 2021, само 1% од јавните набавки биле контролирани а забележани се неправилности кај секоја петта контролирана набавка. Во набљудувањето на јавните набавки, од страна на ЦГК, постојано провејува забелешката за ниски стапки на натпревар во јавните набавки. Малата конкурентност кај набавките во економски сектори каде постои конкуренција е значаен индикатор на ризик од корупција. Република Северна Македонија одржува систем на електронски јавни набавки, кој е јавен и заинтересираните граѓани може да видат податоци за огласи и склучени договори. Меѓутоа, набљудувањето на јавните набавки од надворешни лица, во прва смисла, медиумите и граѓанските

	организации е отежнато бидејќи прибирањето на податоци е рачно. Ова значи дека надворешното набљудување е обременето со ангажирање на ресурси и време кое инаку би можело да се посвети на анализа наместо на прибирање податоци.
Главна цел на заложбата	Целта на заложбата е подобрување на отчетноста на јавните набавки преку зголемена можност за надворешен надзор од медиуми и граѓански организации. Заложбата предвидува објавување на јавните набавки во машински читлив формат, како отворени податоци на владиниот портал за таа намена.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Транспарентноста на податоците значително делува во намалување на ризиците од корупција. Ослободувањето на информациите кон заинтересираната јавност овозможува подлабоки анализи, и алармирање. Ова во суштина значи дека институциите, со својата транспарентност, овозможуваат поквалитетно вклучување на надворешни актери, како граѓанското општество во ефикасно набљудување, преку партнерски однос на двете страни. Анализите базирани на удел, обем, вмрежување на договорни органи и економски оператори се современа фаза на алатки за борба против корупцијата и навремено обезбедуваат аларм кој понатаму може да се процесира и од други јавни институции како ДКСК со цел подобрување на политиките и законската рамка. Со базата на јавни набавки во отворен формат, се обезбедуваат услови за развој на такви алатки и подобрување на борбата против корупцијата.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи Овозможува пристап до постоечки информации на нов начин и овозможува брза анализи врз голем обем на податоци ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ја олеснува работата за

			граѓански организации и медиуми кои веќе се занимаваат со јавни набавки и овозможува зголемен број на чинители да користат анализи на јавни набавки за информирање на граѓаните. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи сеопфатноста на анализите врз база на отворени податоци овозможува развој на нови алатки за рано алармирање за ризични фактори при одредена јавна набавка и раното алармирање ја подобрува контролата и интегритетот на јавните набавки и заштедува средства на даночните обврзници.		
Дополнителни информации			За спроведување на оваа заложба не е потребен дополнителен буџет. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.5: Значително намалување на сите форми на корупција и поткуп. Со мерките од оваа заложба се придонесува кон превенција и борба против корупцијата и заштитата на јавниот интерес преку зголемување на отчетноста и одговорноста на избраните и именуваните лица кон граѓаните.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активнос т	Датум на започнувањ е	Датум на завршување
2.1. 1	Подготовка на план за објавување кој претставува структурата на податочниот сет и избор на информации кои ќе се објавуваат за секоја јавна набавка.	Планот за објавување е подготвен	Биро за јавни набавки	01.01.2022	28.02.2022
2.1. 2	Објавување на базата на порталот отворени податоци	Објавени податоци за јавни набавки. Континуирано по 1 март 2022	Биро за јавни набавки	01.03.2022	Континуирано

		Заложбата е нова
Водечка институција за спроведување		Биро за јавни набавки
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		Билјана Ристевски Горан Давидовски
Функција, Одделение		Советник во секторот за следење на системот за јавни набавки и управување со ЕЦЈН
Email		biljana.drijovska@bjn.gov.mk goran.davidovski@bjn.gov.mk
Телефон		02/3255 716
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	МИОА
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Институт за демократија „СоциетасЦивилис“ Скопје Миша Поповиќ, misha@idscs.org.mk Фондацијата за интернет и општество Метаморфозис Марија Николовска Арсовска, marija.n@metamorphosis.org.mk

2. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА И ПРОМОВИРАЊЕ НА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ

2.2 Унапреден механизам за следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица

септември 2021 година - август 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Еден од начините за намалување и спречување на нелегалното богатење на избраните и именуваните лица и несразмерно зголемување на нивниот
---	--

	имот, како резултат на злоупотреба на функцијата, е функционален механизам за евидентирање и следење на имотната состојба на избраните и именуваните лица. Во Македонија овој систем е релативно неефикасен, пред се од технички причини, што остава простор за недоволна транспарентност во делот на објавувањето на имотната состојба на функционерите и недоволна ефикасност во следење на нивната имотна состојба. ДКСК е ограничена во евидентирањето и следењето на имотната состојба на функционерите, во текот на вршењето на нивната функција. Истовремено, ДКСК нема целосен увид за вкупниот број функционери во Република Северна Македонија како и дали сите лица кои согласно член 82 од ЗСКСИ се обврзани да достават Изјава за имотна состојба и интереси ја исполниле својата обврска, бидејќи регистарот на именувани и избрани лица се уште не ја остварил функцијата за која е востановен. Накратко, покрај на институциите, и на граѓаните им е ускратена можноста да имаат целосен увид во тоа кои се избраните и именуваните лица во државата, и која е и како се менува имотната состојба во периодот додека ја извршуваат јавната функција.
Главна цел на заложбата	Воспоставување на функционален систем кој ќе ја поедностави проверката на имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица и ќе им обезбеди на граѓаните соодветен увид на имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица и преглед во промените на истите во периодот додека ја извршуваат функцијата
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Декларирањето на интересите и имотот е светски признаена алатка на транспарентност, која на граѓаните и на институциите им дава можност за поголем увид во имотната состојба и интересите на избраните и именуваните лица со што се придонесува за спречување на злоупотребата на

	службената положба за зголемување на имотната состојба и остварување на приватни интереси Историското следење на имотот е основа за контрола на ризикот од материјално богатење за време на јавната служба, додека контролата на интерес помага во набљудување како лицето одлучувало во текот на својата работа, и дали го довело приватниот пред јавниот интерес. Објавувањето на овие податоци во јасен, структуриран и отворен формат ќе овозможи изградба на лесни алатки кои на многу јасен начин ќе им ги покажуваат овие информации.
Зошто оваа заплата е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови информации, бидејќи досега дел од овие информации биле невидливи, или пак лошо презентирани и брза анализа врз голем обем на податоци ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ја олеснува работата за надворешно набљудување од страна на граѓански организации и медиуми ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи овозможува подобрен регистар на избрани и именувани лица, подобрен начин на пријавување на имотот и интересите, како и електронската размена на податоците ќе овозможи да се избегнат недоречености и непрецизности во пријавувањето и објавувањето на имотот и интересите, со што се подобрува отчетноста на избраните и именуваните лица во периодот додека ја извршуваат нивната функција.
Дополнителни информации	За спроведување на оваа заплата потребен е буџет кој веќе е обезбеден за потребите на ДКСК (од централен буџет и меѓународна помош)

			Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.5: Значително намалување на сите форми на корупција и поткуп. Со мерките од оваа заплата се придонесува кон превенција и борба против корупцијата и заштитата на јавниот интерес преку зголемување на отчетноста и одговорноста на избраните и именуваните лица кон граѓаните.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
2.2.1	Комплетирање на софтверско решение за регистар и анкетни листови		ДКСК	1.09.2021	1.3.2022
2.2.2	Иницијална фаза на прибирање податоци		ДКСК	1.4.2022	континуирано
			Заложбата е нова		
Водечка институција за спроведување			Државна комисија за спречување на корупцијата		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Борче Стојановски		
Функција, Одделение			Виш соработник и овластен за водење на Одделение за следење на имотна состојба и интереси		
Email			s.borce@dksk.org.mk		
Телефон			/		
Други вклучени субјекти		Владини министерства, одделение/агенција	Влада на Република Северна Македонија		

	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Институт за демократија „СоциетасЦивилис“ Скопје Миша Поповиќ, misha@idsos.org.mk

2. СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈА И ПРОМОВИРАЊЕ НА ДОБРО ВЛАДЕЕЊЕ

2.3 Јавно објавување на предметите за изборот на избрани / именувани лица од Владата на РСМ како раководители на институции

септември 2021 година - август 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Избраните / именуваните лица од Владата на РСМ како раководители на институции претставува највисокиот меритократски слој во државната управа. Врз основа на позитивното законодавство, како и стандардите на доброто управување, овој кадар треба да се одликува со висок професионализам, стручност и управувачки способности. Меѓутоа, веќе долги години праксата се разликува од стандардите. Изборот на кадар останува во голем дел неформален, со назначување вршители на должност или пак со ниско ниво на компетитивност, односно огласи со само еден кандидат. Информациите за нивниот избор се оскудни, исто како и нивните професионални биографии, како и документацијата, барем формално, треба да постои придружена на нивниот избор. Оваа состојба придонесува кон перцепцијата на граѓаните дека не се бираат најдобрите кадри и дека партиската
---	--

	припадност или коалициски договор игра клучна улога во процесот. Паралелно на оваа перцепција, ротациите или промените по избори, при иста влада, ја потврдува неесенцијалноста на персоналното решение, односно ниската додадена вредност во работата на институцијата што ги прави овие лица заменливи. Ваквата состојба негативно влијае на развојот на институциите а со тоа и испорака на услуги кон граѓаните. Најпрво, нестручниот раководен кадар не придонесува кон развојот на институцијата бидејќи не знае да го одбере и управува решението на проблеми со кои таа се соочува. Меѓутоа, како второ, ваквиот избор ги демотивира стручните кадри во самите институции, но и надворешни стручњаци да се надеваат дека може да успеат на јавен оглас да добијат шанса да раководат со јавна институција.
Главна цел на заложбата	Заложбата е во функција на транспарентност на процесот. Целта на заложбата не е да го реши целокупниот проблем, туку преку подобрување на транспарентноста да придонесе кон состојба во која ќе се стесни просторот за неформално одлучување за избор на раководни лица. Заложбата вклучува објавување на предметот за избор на избраното или именуваното лице (објавениот оглас доколку го има, предлогот на Комисијата за именување, Одлуката на Влада, , CV на избраното или именуваното лице , матрица за самоевалуација, мотивационо писмо и програма за работа). Објавувањето би било на порталот на Влада.мк или алтернативно, оној за отворени податоци. Заложбата важи и за случаите кога се именуваат вршители на должност, со исклучок на документите кои кандидатот не ги поднесува, како програма за работа. Објавување на табела со подотаци: објавениот оглас, број на примени пријави (уредни и неуредни, навремени и ненавремени), број на избрани кандидати.

	Кај случаите кога е именуван вршител на должност, се објавуваат информации колку лица биле разгледувани за позицијата. Со ова ќе се зголеми транспарентноста и ќе се воспостават нови стандарди за транспарентност како алатка за борба против корупцијата. Зголемената транспарентност ќе влијае во постепено враќање на доверба во процесот помеѓу граѓаните и заинтересираните кандидати.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Транспарентноста се смета за значајна алатка во подобрување на управувањето и борбата против корупцијата. Со објавувањето на досиејата на избраните / именуваните лица од страна на Владата на РСМ како раководители на институции, на јавноста и се даваат на увид професионалните компетенции на избраниот кандидат.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до целосно нови информации, го подобрува квалитетот на информациите за именувањата и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста со тоа што овој податок ќе биде јавно, лесно и бесплатно достапен до граѓаните. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи создава и ги подобрува можностите невладиниот сектор и медиумите да ги следат именувањата полесно и со тоа ги информираат граѓаните за одлуки на власта и директно ги информира граѓаните за изборот и компетенциите на именуваните лица ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи создава и ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.

Дополнителни информации			За спроведување на оваа заложба не е потребен дополнителен буџет. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.5: Значително намалување на сите форми на корупција и поткуп. Со мерките од оваа заложба се придонесува кон превенција и борба против корупцијата и заштитата на јавниот интерес преку зголемување на отчетноста и одговорноста на избраните и именуваните лица кон граѓаните.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
2.3.1	Подготовка на листа на стандардни и дополнителни документи за објава во еден предмет.	Листата на информации и документи кои ќе се објавуваат е донесена како Одлука на Влада	Генерален Секретаријат	01.09.2021	31.10.2021
2.3.2	Објавување на предметите за именување на избраните/именуваните лица на порталот отворени податоци	Објавени досиеја почнувајќи од именувања од 1.12.2021	Генерален Секретаријат	01.12.2021	Континуирано
			Заложбата е нова		
Водечка институција за спроведување			Генерален Секретаријат на Влада на Република Северна Македонија		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Маја Петковска Лесес Неда Гацова		
Функција, Одделение			Државен советник		
Email			maja.petkovska@gs.gov.mk nedagacova@gmail.com		
Телефон			3118-022		
Други вклучени субјекти		Владини министерства, одделение/агенција	МИОА		

	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Институт за демократија „СоциетасЦивилис“ Скопје Миша Поповиќ, misha@idscs.org.mk

3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ	
3.1. Јавни услуги и политики темелени на граѓанските приоритети од областите на вработување, превентивна здравствена заштита, образование и локални јавни услуги (01 септември 2021 – 30 јуни 2023 година)	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Земјите од регионот на Југоисточна и Централна Европа, во кои потпаѓа и Република Северна Македонија, заостануваат зад западноевропските земји во однос на главните индикатори за здравјето и благосостојбата на граѓаните. Високото ниво на затвореност на јавните институции и ниското ниво на запознаеност на граѓаните со своите основни права, како и недостатокот на вистинско партнерство помеѓу граѓанските организации и јавните институции, го ограничуваат процесот на унапредување на јавните услуги и пристапот до нив. Дополнително, развојот на технологиите и можностите за дигитализација во светот, ги поттикнува Владите во регионот, вклучително и Владата на РСМ да иницираат процеси на дигитализација на одредени услуги и воведување на технологии за автоматизирано објавување

	на податоци. Повеќето од досегашните иницијативи се однесуваат на развивање продукти кои би придонеле за унапредување на нивото на транспарентност на институциите, но во голем дел од овие иницијативи го занемаруваат аспектот на вклучување на граѓаните и не ги земаат во предвид граѓанските мислења. Односно, зголемувањето на обемот на податоци кои се јавно достапни што се постигнува со досегашните иницијативи, а треба да придонесе кон зголемена активност на граѓаните во процесите на донесување на одлуки, не ги даваат посакуваните резултати. Ваквата состојба се јавува од две причини, и тоа: сложеност на податоците кои се објавуваат и неможност да граѓаните ги разберат истите, како и заради непостоењето на воспоставени механизми за двонасочна комуникација помеѓу оние кои објавуваат податоци и овие за кои тие податоци се наменети. Недостатокот на механизми за двонасочна комуникација помеѓу институциите и граѓаните, особено кај Агенцијата за вработување и нејзините подрачни единици, Министерството за здравство и останатите јавно здравствени институции, Министерството за образование и средните училишта, како и локалните самоуправи придонесува за ниска доверба на корисниците во овие институции и мал одзив на граѓаните, со фокус на ранливите групи и средини.
Главна цел на заложбата	Главната и долгорочна цел на заложбата е да се воспостави организиран систем и пракса на двонасочна комуникација помеѓу граѓаните и донесувачите на одлуки при планирање, спроведување и евалуација на здравствените политики, политиките за вработување, образовните политики и локалните јавни услуги.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	спроведување на активните политики и услуги за вработување/превентивните здравствени програми/образовните програми/локалните јавни услуги и граѓанските организации вклучени во оваа

	заложба, кои по завршувањето на акцискиот план би ја продолжиле соработката и би работеле континуирано на развивање на целните политики. 2) развивање на платформи за консултации и транспарентност и работа со граѓани од ранливи групи во насока на нивно запознавање со правата од предметните политики, прибирање на нивни препораки и мислења, како и запознавање со можностите за идно вклучување во процесите на донесување на одлуки. 3) Промовирање на развиените платформи помеѓу пошироката јавноста со цел широка употреба, преку директна вклученост на одговорни за односи со јавност во министерството за здравство /Кабинет на министер и вклученост на граѓаните во процесите на планирање, следење и оценување на услугите од областа предмет на оваа заложба.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА, истата предвидува развивање и поставување на алатки и механизми за објавување на повеќе информации за буџетското и програмското работење на институциите кои обезбедуваат здравствена заштита на жени, мајки и деца; вработување; образование; и локални јавни услуги. Исто така заложбата овозможува подобрување на квалитетот и достапноста на постоечки и нови информации. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО, односно овозможува развивање на средства за комуникација и консултирање со целните групи пред и за време на донесувањето и спроведувањето на политиките од соодветната област. Како и предвидува пристап кој би значел мобилизација и мотивирање на граѓаните за активно учество и користење на воспоставените алатки. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ и истата овозможува воспоставување на механизми кои ќе придонесат за унапредување на

	одговорноста на јавните функционери во своето работење.
Дополнителни информации	Оваа заложба во себе содржи четири групи на активности кои овозможуваат воспоставување и практикување на механизми за вклучување на граѓани во процесите на донесување на одлуки во областа на вработувањето, здравството, образованието и локалните јавни услуги. Оттука, сите предложени решенија придонесуваат кон остварување на поставените цели и акции на Владата на РСМ по поднесување на доброволниот преглед за спроведување на ЦОР на Високиот политички форум во 2020 година. Односно, кон ЦОР 1. Следен чекор: Поддршка за вработување на ранливите лица преку мерки предвидени во Националната стратегија за вработување и Стратегијата за формализирање на неформалната економија, како и Оперативните планови за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот; ЦОР 2. Следен чекор: Владата ќе се фокусира врз мерки за подобрување на структурата на земјоделското земјиште како предуслов за развој и конкурентност на секторот, подобрување на условите за живот и работа во руралните области и обезбедување пристап до знаења и инвестиции во човечки капитал преку реформирани услуги за проширување и едукација на земјоделците. ЦОР 3. Следен чекор: Министерството за здравство ќе продолжи со имплементација на иницијативите и активностите наведени во стратешките документи и акциските планови и ќе започне со подготовка на новата Национална здравствена стратегија за периодот до 2030 година. Стратегијата ќе обезбеди насока за реформите во здравствениот систем на сите нивоа. ЦОР 4. Следен чекор: подобрување на квалитетот и пристапот до образовните програми за средно образование, со фокус

			на ранливи групи и подобрување на кариерниот развој на наставниците. ЦОР 5 Следен чекор: Еден од клучните приоритети на земјата во наредните години и понатаму ќе биде да се унапредат можностите за вработување на жените и нивна заштита на работното место. ЦОР 8 Следен чекор: Владата ќе ги следи програмите и активностите наведени во релевантните акциски планови за создавање работни места, подобрување на учеството во работната сила и зголемување на побарувачката за работна сила и зголемување на конкуренцијата. Исто така, ќе продолжи да ги усогласува трудовото законодавство со меѓународните стандарди за труд и со законодавството на ЕУ. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“ Таргет 16.6: Да се развијат ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
3.1.1	Воспоставување на вертикална структура за информирање и вклучување на граѓаните, со фокус на ранливите групи во процесите на планирање, спроведување и мониторинг на активните политики и услуги за вработување	Формирање на координативно тело составено од седум члена кои ќе работат на координација на активностите и тоа: по еден претставник од секоја граѓанска организација вклучена во оваа активност (5 претставници на граѓански организации, од кои една од национално и четири од локално ниво), еден претставник од секторот труд во рамки на Министерството за труд и социјална	Агенција за вработување на РСМ и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.07.2021	31.07.2021

		политика и еден претставник на Агенцијата за вработување. Посредно, преку членовите на јавните институции, ќе се вклучуваат и други лица од овие институции кои работат во секторот за труд, секторот за активни политики, секторот за услуги за вработување, секторот за финансии, ИТ секторот, и подрачните единици во општините каде работат вклучените организации.			
.		Развивање и објавување на електронска платформа за информирање, следење и вклучување на граѓани во активните политики и услуги за вработување.	Агенција за вработување на РСМ и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.09.2021	31.12.2021
.		Спроведување на кампања за информирање на јавноста за можностите кои ги нуди платформата, преку развој и спроведување на комуникациска стратегија.	Агенција за вработување на РСМ и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.01.2022	30.06.2023
.		Воспоставување на пилот соработка со ГО од Тетово, Куманово, Шуто Оризари и Прилеп за	Агенција за вработување на РСМ, подрачните единици на агенцијата од	01.01.2022	30.06.2023

		идентификување на невработените нерегистрирани граѓани и граѓаните од ранливи категории со цел спроведување на активности за запознавање на граѓаните со нивните правата кои произлегуваат од активните политики и услуги за вработување преку користење на мултидисциплинарен пристап, како и фацилитување на процесот на искажување на мислењата и предлозите на граѓаните пред надлежните институции со користење на развиената платформа.	Тетово, Куманово, Скопје и Прилеп, и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE, во соработка со четири локални граѓански организации Станица Пет, Романо Чачипе, Женски Форум и Мајка.		
3.1.2	Воспоставување на вертикална структура за информирање и вклучување на граѓаните, со фокус на ранливите групи во процесите на планирање, спроведување и мониторинг на програмите за превентивна здравствена заштита	Формирање на координативно тело составено од седум члена кои ќе работат на координација на активностите, а кое ќе го сочинуваат: по еден претставник од секоја граѓанска организација вклучена во оваа активност (5 претставници на граѓански организации, од кои една од национално и четири од локално	Министерство за здравство и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.07.2021	31.07.2021

		ниво) и четири претставници на Министерството за здравство од кои еден одговорен за превентивна здравствена заштита, еден претставник од секторот за стратешко планирање. Еден претставник на кабинетот на министерот и еден одговорен за финансии.			
		Развивање и објавување на електронска платформа за информирање, следење и вклучување на граѓани во програмите за превентивна здравствена заштита.	Министерство за здравство, Управа за електронско здравство и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.09.2021	31.12.2021
		Спроведување на кампања за информирање на јавноста за можностите кои ги нуди платформата, преку развој и спроведување на комуникациска стратегија.	Министерство за здравство, Одговорни за односи со јавност/Кабинет на министер и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE	01.01.2022	30.06.2023
		Воспоставување на пилот соработка со ГО од Тетово, Куманово, Шуто Оризари и Прилеп за идентификување на жените и децата	Министерство за здравство, подрачните ЈЗУ од Тетово, Куманово, Скопје и Прилеп, и Здружение за	01.01.2022	30.06.2023

		од ранливи категории со цел спроведување на активности за запознавање на со нивните правата кои произлегуваат од програмите за превентивна заштита, Програма за активна здравствена заштита на мајки и деца, Програма за рана детекција на малигни заболувања, програма за систематски прегледи, Програма за ослободување од партиципација, програма за јавно здравје кои во себе содржат услуги за наменети за нив, преку користење на мултидисциплинарен пристап, како и фацилитување на процесот на искажување на мислењата и предлозите на жените и мајките пред надлежните институции со користење на развиената платформа. Пилотирањето ќе се однесува само за оние програми наменети за превентивна здравствена заштита на жени, мајки и деца.	еманципација, солидарност и еднаквост на жените ЕСЕ, во соработка со четири локални граѓански организации Станица Пет, Романо Чачипе, Женски Форум и Мајка.		
--	--	--	--	--	--

3.1.3	Унапредување на капацитетите и можностите на учениците, наставниците, училиштата и МОН заеднички да градат отчетно, достапно, ефективно и ефикасно средно образование.	Воспоставување на структура и градење на капацитети: - Идентификување на ГО кои работат со млади и воспоставување партнерство со нив во најмалку две од следните општини: Богданци, Чечиново Облешево, Тетово, Куманово, Гостивар и Битола. - Воспоставување партнерства со училишта, родители и локални и национални носители на одлуки – Спроведување на обуки за ученици и наставници спроведени од ГО и формирање клубови. - Формирање на заеднички работни групи помеѓу граѓанските организации и училиштата. - Осигурување на вклученост на вообичаено исклучени и маргинализирани ученици и наставници (на пример, оние кои живеат во сиромаштија, од	Министерство за образование и наука, IntegrityAction и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE, во соработка со Фондацијата Отворено општество Македонија и останати организации кои имаат искуство во оваа област.	01.07.2021	30.06.2023

		исклучени социјални групи итн.) како монитори, членови на клубовите и работните групи.			
		Дефинирање на приоритетни области за учениците, родителите и наставниците: - Воспоставување на стандарди за образовни услуги и/или план за спроведување и следење на капитални инвестиции алоцирани за соодветните училишта. - Утврдување на клучните прашања кои ќе бидат предмет на мониторинг од страна на учениците, граѓанските организации, училиштата, наставниците и родителите.	Министерство за образование и наука, IntegrityAction и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE, во соработка со Фондацијата Отворено општество Македонија и останати организации кои имаат искуство во оваа област.	01.07.2021	30.06.2023
		Воспоставување на алатки за мониторинг: - Учениците, родителите и наставниците вклучени во клубовите вршат постојан мониторинг на квалитетот на испораката на услугите и/или напредок во	Министерство за образование и наука, IntegrityAction и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE, во соработка со Фондацијата Отворено општество Македонија и	01.07.2021	30.06.2023

		спроведувањето на капиталните проекти. - Развивање и употреба на технолошка алатка за поставување на резултатите до спроведениот мониторинг.	останати организации кои имаат искуство во оваа област.		
		Активности за унапредување на идентификуваните проблеми: - Одржување на редовни состаноци на воспоставените работни групи со цел разгледување на идентификуваните проблеми и изнаоѓање на решенија. - Идентификуваните структурни недостатоци за обезбедување на квалитетни образовни услуги и капитални инвестиции дискутирани со локални и национални институции одговорни за обезбедување на образовните услуги. - Редовно информирање на училиштата, заедницата, општините и централната власт за стапката за решени проблеми.	Министерство за образование и наука, IntegrityAction и Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените ECE, во соработка со Фондацијата Отворено општество Македонија и останати организации кои имаат искуство во оваа област.	01.07.2021	30.06.2023

		Објавување на податоци и информации на веб-страниците на институциите (националните институции, општините и училиштата) како: Извештај за интегрална евалуација на училиштата Државен просветен инспекторат, Извештај за самоевалуација на училиштата (Општини), Годишна програма за работа на училишта (Општини), и Завршни сметки на училиштата (Општини).	Локални самоупави и локални образовни институции, Државен просветен инспекторат, Биро за развој на образование, Метаморфозис	01.07.2021	30.06.2023
		Објавување на ресурсни материјали достапни за сите ученици (електорнска платформа пример). - законски прилагодувања за да се овозможи употреба на Отворени образовани ресурси во наставата во основно, средно и високообразование. - изработка на платформа и ревизија и објавување на	Министерство за образование, Биро за развој на образование, Фондација Отворено општество Македонија и Метаморфозис	01.07.2021	30.06.2023

		отворени образовни материјали			
3.1.4	Воспоставување на воедначен механизам применлив за сите општини за консултации и комуникација со граѓаните за давање на инпут од граѓани при креирање на локалните услуги и алоцирањето на средствата за нивно спроведување во локалните буџети, со фокус на граѓани од рурални и маргинализирани средини	Воспоставување на механизам за објавување на информации за локалната стратегија, буџетскиот циркулар, предлозите на индивидуалните буџетски корисници со фокус на плановите за обезбедување на јавни услуги на локално ниво и средствата планирани за истите, предлог буџетот на локалната самоуправа итн. на јазикот на сите заедници кои живеат на подрачјето на општината и разбирливи за сите на веб страните на локалните самоуправи.	Министерство за локална самоуправа и Рурална Коалиција	01.07.2021	30.06.2023
		Воспоставување на механизми за вклучување на локално насление во пороцесот на донесување на одлуки, кои би се фокусирале на: развивање на електронски систем на веб локациите на	Министерство за локална самоуправа и Рурална Коалиција	01.07.2021	30.06.2023

		локалните самоуправи за обезбедување на инпути од граѓани поврзани со локалните јавни услуги (промена на постојаните или пак воведување на нови) пред започнување на постапката за креирање на локалниот буџет, развивање и објавување на е-маил листа на ГО, бизнис и медиуми која понатаму ќе се користи за директно информирање за можноста за вклучување и давање сопствен инпут, активирање на месните заедници за организирање на најмалку една средба со граѓаните за обезбедување на инпут пред развивање на локалниот буџет и обезбедување на повратна информација за тоа како инпутот е преточен во практика.			
		Воспоставување на механизам за информирање на граѓаните за како нивниот импут е преточен во буџетот и давање на	Министерство за локална самоуправа и Рурална Коалиција	01.07.2021	30.06.2023

	возможност за пријавување на недоследности во спроведување на донесените прокети.			
	Сите предложени активности под оваа заложба се нови и означуваат надополнување на активностите од НАП 4.			
Водечка институција за спроведување	1. Агенција за вработување (за активност 1), 2. Министерство за здравство (за активност 2), 3. Министерство за образование и наука (за активност 3) и 4. Министерство за локална самоуправа (за активност 4).			
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување	1. Бојана Симоновиќ, Агенција за вработување на РСМ 2. Билјана Бабушковска, Министерство за здравство 3. Душан Томшиќ, Министерство за образование 4. Ели Чакар, Министерство за локална самоуправа 5. Дарко Антиќ, Здружение ЕСЕ			
Функција, Одделение	Државен слижбеник			
Email	Bojana.Simonovic@av.gov.mk dušan.tomsik@mon.gov.mk biljana.babushkovska@zdravstvo.gov.mk elicakar@gmail.com andrijana.tomovska@gmail.com marijaisovska@bro.gov.mk			
Телефон				
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Влада на Република Северна македонија		

	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	1. Здружение ЕСЕ – Дарко Антиќ, dantik@esem.org.mk 2. Станица ПЕТ- Весна Шапкоски, risteska.vesna@live.com 3. Романо Чачипе – ЕненсијаУсеин, romanocacipe@yahoo.com 4. Мајка – Лидија Илиевска, lidija63@hotmail.com 5. Женски Форум – Слаѓана Јосифоска, forumigrustetovo@gmail.com 6. Фондација Отворено општество Македонија – Наташа Ангелеска, natasa.angjeleska@fosm.mk и Сузана Пецаковска, suzana.pecakovska@fosm.mk 7. Метаморфозис – Кендреса Сулејмани, gendresa@metamorphosis.org.mk 8. Рурална Коалиција – Лилјана Јоноска, liljana.jonoski@gmail.com 9. IntegrityAction, Jasmina Haynes, jasmina.haynes@integrityaction.org
--	--	--

3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ

3.2. Достапни е-услуги во руралните средини

октомври 2021 - јуни 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Немање информација за постоење на Националниот портал за електронски услуги uslugi.gov.mk (Порталот) и сите податоци достапни на него; Немање доволно дигитална писменост на локалното население за користење на е-услугите на Порталот; Немање доверба во институциите и доверба во електронското комуницирање; Во првата ИПАРД програма имавме искористено само 16% а дел од причините се должат и на обемот на документација и шетањето од шалтер на шалтер што пак за земјоделците значи потрошено многу време, а и средства кои што и ги немаат многу на располагање Преголема оптеретеност на институциите што се покажува и со следниве неколку описни информации: Во период на аплицирање на субвенции или пак јавни повици во подрачните единици на МЗШВ гужвата од земјоделци, и тоа по неколку лица на еден
---	--

вработен, при што и самите вработените не постигнуваат навреме се да внесат и прегледаат, па често се прават и грешки во внесувањата во електронскиот систем што често пати може да значи и неодобрување на исплатата за субвенции; Гужвата на шалтерите беше видлива дури и во време на Корона криза, пример ако сите имаа можност дозволите за движење за време на полициски час да ги добијат по електронски пат, тоа не беше случај и со земјоделците во чие што име аплицираа службениците во подрачните единици на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, па потоа повторно се создаваа гужви за да се подигнат дозволите во хартиена верзија, а ова беше и една од причините зошто МЗШВ потоа одлучи еднаш издадена дозвола да важи за целото времетраење на полицискиот час.

Одолговлекување на времето и квалитетот на добиената услуга, пример, за една потврда од општина дека вашата инвестиција е во согласност со стратегијата на ЛЕР и дека нема влијание врз загадувањето на животната средина одите 10 дена по ред и на крај може да се случи да ја добиете со погрешни податоци, што често пати земјоделците ги чини и неодобрување на инвестицијата. Голем број на примери ги имаме во Пелагониски регион, поточно во Кривогаштани. Внесување на погрешни податоци од страна на службениците што пак често пати резултира и со губење на финансиска поддршка, пример, субвенции итн., особено во делот на внесување на податоци и парцели за имотот и културите кои што ги има земјоделецот особено при електронско аплицирање за субвенции кои што го прават тие поради тоа што земјоделците не знаат, а тоа го прават за над 90.000 земјоделци кои што најчесто се јавуваат 10 дена пред истекот на рокот, или пак општините внесуваат погрешни податоци за лицето или земјоделското стопанство и тоа оди во недоглед

; Преголема зависност од службениците во локалните институции; Многу повеќе време и средства трошат жителите во руралните средини во однос на оние кои што живеат во

	урбаните средини итн.; Гледано од аспект на земјоделците и руралното население кои што се земени како целна група за да се образложи проблемот, иако ваквите услуги нема да ги користат само земјоделците туку и воопшто локалното население, а тоа го потврдува и последното направено истражување на терен на Рурална Коалиција - Дел од ваквите изјави или ставови може да ги најдете и во последното истражување на РК - https://rural.mk/wp-content/uploads/2021/04/%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0-%D0%B4%D0%B8%D0%B3%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0-1.pdf станува збор за евидентирани повеќе од 170.000 семејни земјоделски стопанства кои што имаат повеќе пати во текот на годината потреба од услугите наведени погоре, како што се субвенции, аплицирање за јавни повици од ИПАРД и програмата за рурален развој каде што ви се потребни меѓудругото М1/М2, уверение за платени даноци, потврди од општина за усогласеност на инвестицијата со ЛЕР, потврди за стечајна, ликвидациона постапка, тековна состојба, потврда дека не е изречена забрана за вршење на должност или дејност итн. Имено, најголемиот број на документи, односно услуги кои што се наведени погоре се бараат при аплицирање за субвенции, понатаму аплицирање за финансиска поддршка од Програмата за рурален развој каде што се овозможуваат инвестиции за модернизирање на земјоделските стопанства и за унапредување на руралниот развој, при што станува збор за искористување на средства во износ поголем од 200 милиони евра годишно. Исто така, ваквата документација е потребна и при аплицирањето за ИПАРД програмата што пак е многу важно, бидејќи директно влијае на процентот на искористеност на ИПАРД програмата.
Главна цел на заложбата	Главната цел на заложбата е доближување на Националниот портал за е-услуги до граѓаните од руралните средини и зголемување на

	довербата и сигурноста во електронската комуникација со институциите • Резултати: • Зголемена информираност на граѓаните во локалната заедница за порталот uslugi.gov.mk • Зголемени знаења и вештини на руралното население за користење на е-услугите достапни на Порталот uslugi.gov.mk
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Преку зголемувањето на достапноста и искористеноста на е-услугите во руралните средини, не само што се придонесува кон решавање на јавниот проблем туку во исто време се придонесува и кон унапредувањето на процесот на дигитализација на општеството, а да при тоа ниту еден граѓанин не биде изоставен. Исто така преку зголемената употреба на е-услугите се зголемува и довербата во институциите, а и воопшто во државата, и во исто време се подобрува и квалитетот на живот во заедницата. Исто така реализацијата на ваквата пак заложба, ќе го забрза процесот на дигитализација на услугите кои што ги даваат и општините, а ќе се зголемат и капацитетите и знаењата на локалното население со воведувањето на посебен курикулум за унапредување на знаењата и вештините за дигитализација и се придонесува кон остварување на Дигиталната агенда и стратешките насоки на оваа тема утврдени на национално ниво.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, како и ја подобрува пристапноста на информациите до јавноста
Дополнителни информации	Ваквата заложба е во согласност и придонесува кон реализацијата на приоритетите и целите предвидени во неколку стратешки документи и тоа: Стратегијата за транспареност на Владата на РСМ 2019-2021 Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“ Таргет 16.6: Да се развијат

			ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
3.2.1	Спроведување кампања за промовирање на услугите кои граѓаните можат да ги добијат по електронски пат, наместо на шалтер. (Активноста ќе биде вклучена во редовните советодавни активности на АПРЗ, а информациите дистрибуирани до земјоделците и преку подрачните единици на МЗШВ и преку АФПЗРР.)	- Број на објавени и споделени информации за достапни е-услуги на uslugi.gov.mk во рурални средини - Број на реализирани е-услуги преку порталот uslugi.gov.mk на годишно ниво - Креирана содржина за кампањата од страна на МИОА, - Спроведена кампања на терен од РК, како и од страна на МЗШВ, АПРЗ, Агенција за финансиска поддршка за развој на земјоделството и руралниот развој како дел од редовните работни обврски за информирање на земјоделците	МИОА, Рурална Коалиција и надлежни институции	октомври 2021	30 јуни 2023
3.2.2	Воспоставување на локална мрежа на мобилни посредници за промовирање и посредување во пристап до Порталот uslugi.gov.mk	- Број на мобилни посредници за користење на е-услуги по општини - Број на добиени е-услуги преку Порталот uslugi.gov.mk	Рурална Коалиција, МИОА	01 јули 2021	30 јуни 2023

3.2.3	Изработка на „Анализа и попис на услуги во сектор земјоделство, шумарство и водостопанство со приоритизација на услуги, како и внесување на податоци“ и внесување и верификација на идентификуваните услуги во Каталог на услуги (согласно Законот за електронско управување и електронски услуги)	- Број на нови услуги внесени во Каталогот од страна на МЗШВ - Број на објавени информации за услуги од МЗШВ на Порталот uslugi.gov.mk - Број на нови е-услуги достапни на Порталот uslugi.gov.mk - Дигитализација на минимум 10 услуги во секторот земјоделство и рурален развој	МИОА, МЗШВ, Рурална Коалиција, постојани подсекторски групи и останати социо-економски партнери на МЗШВ	01 јули 2021	30 јуни 2023
3.2.4	Развој на курикулум за едукација на граѓани за основни дигитални вештини наменет за рурални и маргинализиран и средини (основна компјутерска писменост- зоом, интернет итн.) и спроведување на обуките	- Број на спроведени обуки во рурални средини на годишно ниво - Број на обучени граѓани во рурални и маргинализирани средини - Линк до материјалите за обука	Рурална Коалиција, МИОА и МЗШВ	01 јули 2021	30 јуни 2023
				Нова заложба	
Водечка институција за спроведување				Министерство за информатичко општество и администрација	
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување				Розалинда Стојова Надица Јосифовски	

Функција, Одделение		Раководител на сектор Државен советник
Email		rozalinda.stojova@mioa.gov.mk nadica.josifovski@mioa.gov.mk
Телефон		/
Други вклучени субјекти	Владини одделение/агенција	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Перица Ивановски perica.ivanoski@mzsv.gov.mk
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Рурална коалиција, Лилјана Јоноски, liljana.jonoski@gmail.com

3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ

3.3. Зголемување на пристапот до загарантираните облици на заштита на жртвите на трговија со луѓе

јули 2021 –јуни 2023

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?

Во периодот од 2005 до 2019 година се идентификувани 116 жртви на трговијата со луѓе. Од 2014 година наваму, мала е бројката на идентификувани жртви која пред сè, се должи на отсуство на активна идентификација од страна на надлежните институции. Искуствата во практиката често покажуваат дека идентификувањето на жртвите затајува некаде низ лавиринтите на државните институции. Во ист контекст,

	нотиран е случај во 2019 година во којшто малолетно девојче, доброволно, со поддршка на пријател, одлучило да пријави во една од надлежните институции дека е жртва на трговија со луѓе. Меѓутоа, од случајот произлегло дека малолетното девојче веќе имало воспоставено контакти со таа надлежна институција, а институцијата не го препознала случајот како случај на жртва на трговија со луѓе. Генерален е впечатокот дека содржината и форматот на презентираниите податоци во годишните извештаи за трговија со луѓе, не соодветствуваат на потребата за утврдување на напредокот кој го прави државата на ова поле. Дополнително, отсуствува аналитички осврт на презентираниите состојби, како и евалуација на постигнатото наспроти зададените цели преку кои ќе се мери прогресот во иднина. Во Министерството за правда постои програма преку којшто треба да се обезбеди исплата на отштетата за деца-жртви на трговијата со луѓе доколку таа не може да се обезбеди од сторителот. Жртвите по напуштањето на прифатилиштето најчесто се соочуваат со невработеност, проблеми со домувањето иако во самата програма за реинтеграција на жртвите од ТЛ вработувањето, домувањето, продолжувањето на образованието се наведени како главни елементи во нивниот процес на реинтеграција. Во земјата не постојат посебни програми и мерки со коишто жртвите ќе можат да бидат вклучени во работниот процес во насока на економско зајакнување. Жртвите на трговијата со луѓе не ги користат активните мерки за вработување обезбедени од државата преку Агенцијата за вработување, поради тоа што АВРСМ нема посебен систем со којшто ќе се гарантира заштитата на личните податоци и статусот на лицата-жртви.
Главна цел на заложбата	Главната цел на оваа заложба е зајакнување на борбата против трговијата со луѓе во Република Северна Македонија како и

	обезбедување на ефикасна заштита на жртвите. Како специфични резултати кои се очекуваат од оваа заложба се: • Зголемен број на идентификувани жртви на трговија со луѓе и обезбедени услуги • Зголемена транспарентност и отчетност на институциите кои работат на прашањето на трговија со луѓе • Зголемена информираност и пристап за жртвите од трговија со луѓе до здравствени услуги, вработување и правда
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Заложбата ќе придонесе кон решавање на јавниот проблем преку воспоставување на ефективни мерки од страна на институциите насочени кон подобар пристап до услуги и поголема информираност на жртвите на трговија со луѓе. Решенијата ќе бидат спорведени преку реализација на повеќе активности кои ќе бидат спроведени во партнерство со граѓанските организации. Така, мерките вклучуваат воспоставување на мобилни тимови кои ќе работат на терен и ќе придонесат кон подобрена идентификација и заштита на жртвите од трговија со луѓе. Ќе се работи на ревидирање и унапредување на постоечкиот систем на собирање на податоци, односно обезбедување јавно достапни податоци преку кои ќе може да се следи прогресот кој државата го прави на полето на сузбивање на трговијата со луѓе и заштита на жртвите. Дополнително заложбата ќе придонесе кон зголемување на капацитетите на медицинскиот персонал за препознавање и постапување во случаи на трговија со луѓе. Жртвите на трговија и јавоста ќе бидат информирани за постоење на РЕП центрите и нивната расположливост за услуга. Исто така мерките ќе придонесат за поголема информираност на жртвите и нивните застапници за правото на надомест на штета за децата и возрасните жртви на трговија со луѓе. Ќе се креираат програми и

	мерки со кои што жртвите ќе можат да бидат вклучени во работниот процес во насока на економско зајакнување.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА/Заложбата директно влијае врз зголемена транспарентност и отчетност од страна на институциите кои работат на прашањето на трговија, особено во контекст на Одржливите развојни цели. Предлог решенијата се во насока на пристап до нови и повеќе информации за јавноста и жртвите на трговија со луѓе по однос на услугите за заштита и правда. Конкретни мерки предвидуваат обезбедување и пристап до квалитетни информации првенствено за жртвите но и за застапниците и генералната јавност во Р. С. Македонија од страна на институциите. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО/Предлог решенијата ќе овозможат подобрена соработка меѓу ГО и институции преку споделување на информации и постапување во случаи на трговија со луѓе помеѓу МВР, здруженија на граѓани и други надлежни институции. Жртвите активно ќе бидат вклучени во надградување на предложените мерки и политики. Особено ќе бидат вклучени во однос на учество во креирање на кампањи, зголемена информираност и подготовка на специфични програми за жртви на трговија со луѓе. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ/Дел од мерките директно предвидуваат зголемена отчетност на институциите во однос на расположливите податоци за трговијата со луѓе. Со креирање на систем и обезбедување јавно достапни податоци преку кои ќе може да се следи прогресот кој државата го прави на полето на сузбивање на трговијата со луѓе и заштита на жртвите.

Дополнителни информации			Овие заложби се директно поврзани и во иста насока со новата Стратегија и Акциски план (НАП) за борба против трговија со луѓе и илегална миграција 2021-2025. Дополнително дел од заложбите се во согласност со Акциски план за спроведување на конвенцијата за сперечување и борба против насилство врз жени и семејно насилство во РСМ 2018-2023. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“ Таргет 16.6: Да се развијат ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа		
Бр	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
3.3.1.	Воспоставување на мобилнитимови за теренска работа на подрачјето на Охрид и Струга, и на подрачјето Штип и околните градови	-Број на воспоставени мобилни тимови	МТСП, Национална комисија	01 септември 2021	31 декември 2021
3.3.2.	Систематско собирање на податоци за трговија со луѓе преку користење на расположливата алатка за мониторинг и евалуација на состојбите на трговија со луѓе во РСМ и нивно редовно објавување.	-Селектирање на соодветни индикатори за следење и собирање податоци, -Воспоставување и употреба на софтверско решение за собирање на податоците	Национална комисија и ГО Отворена Porta	01 јули 2021	30 јуни 2023 (тековно)
3.3.3.	Воспоставување на база на податоци за поведени постапки и идентификувани случаи на он-лајн експлоатација на деца и нивно редовно објавување	-Воспоставена функционална база на податоци -Број на објавени извештаи	МВР, ГО - Отворена Porta	01 јули 2021	30 јуни 2022
3.3.4.	Остварување на правото на обесштетување на деца -жртви на трговија со луѓе преку донесување и објавување на: -Програма за обесштетување на дете	-Објавена информација за програма на веб-страницата и најмалку 3 пати на социјалните профили на МП и ГО	Министерство за правда, ГО - Отворена Porta	01 јули 2021	01 јули 2022

	жртва согласно Законот за правда за децата и -Информација за спроведувањето на Програма за обесштетување на дете жртва.				
3.3.5	Спроведување на активности за подигнување на свесноста и информирање на јавноста и на жртвите за остварување на правата предвидени со Законот за исплата на паричен надоместок на жртви од кривични дела.(оваа активност ќе започне со спроведување откако овој закон ќе се донесе)	- Изработи информативен материјал кој содржи информации за правата за надоместок, условите и постапката за остварување на ова право и да го достави до надлежните органите и ГО	Министерство за правда, Комисијата	01 јули 2022	30 јуни 2023
3.3.6	Спроведување на редовни обуки на медицински персонал за идентификување, пријавување и упатување на жртви на трговија со луѓе.	-спроведени најмалку две обуки годишно	Министерство за здравство, ГО - Отворена Порта	01 јули 2021	30 јуни 2023 (тековно)
3.3.7	Спроведување на информативни кампањи за запознавање на јавноста со работењето и услугите кои ги нудат РЕП Центрите.	-најмалку една кампања годишно -број на објави по медиуми - создаден и дистрибуиран информативен материјал	Министерство за здравство, ГО - Отворена Порта	01 јули 2021	30 јуни 2023 (тековно)
3.3.8	Воспоставувањена програми за доквалификација и градењена вештина за возрасните и децата потенцијални и/или жртви од ТЛ со цел нивно поголемо подготвеност за вработување, зајакнување и реинтеграција.	- проценката на потребите на жртвите за обуки - создавањена специфична програма за острчување и вработувањена жртвите - спроведувањена обука за доквалификација и стекнувањена вештина за потенцијалните и/или жртвите на ТЛ.	МТСП, Општини/Локални комитети за борба против ТЛ ГО - Отворена Порта	01 јули 2021	30 јуни 2023 (тековно)
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Министерство за труд и социјална политика		

		Министерство за внатрешни работи
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		Е. Грозданова Сусана Новаковска
Функција, Одделение		Државен службеник, Национален Механизам за упатување на жртви на ТЛ
Email		EGrozdanova@mtsp.gov.mk Susana_Novakoska@moi.gov.mk
Телефон		/
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Министерство за правда, TKikerekova@mjustice.gov.mk Министерство за здравство, biljana.babushkovska@zdravstvo.gov.mk Општини/Локални Комисии за борба против трговија со луѓе
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Отворена Порта, Марија Тодоровска mtodorovska@lastrada.org.mk Маја Варошлија, mvaroslija@lastrada.org.mk

3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ

3.4. Унапредување на механизмите за заштита на жртвите на вознемирување на работно место

септември 2021 - јуни 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Во РСМ недостасува статистика за бројот на жртви на мобинг. Сепак според истражувањата на МОТ над 4% од работниците се предмет на психичко насилство, 2% на сексуално заставување и 8% на заплашување и малтретирање. Па доколку се земе во предвид оваа статистика, во РСМ од вкупниот број на вработени се
---	--

	проценува дека има 111.936 жртви на мобинг. Од 2013 година кога е донесен законот за заштита од вознемирување на работно место, има само иницирани и успешно решени два случаи и еден случај е во тек. Според податоците од СОС линијата за пријава на вознемирување на работно место за само два месеци во 2020 година евидентирани се 65 јавувања за помош и поддршка, од кои во повеќе од половина се жени.
Главна цел на заложбата	Главната цел на заложбата е да се унапреди веќе воспоставениот механизам за заштита од вознемирување на работно место.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Преку спроведување на оваа заложба ќе се овозможи информирање на вработените за нивните права за заштита од вознемирување на работно место кои произлегуваат од законот за работни односи за што досега нема воспоставен систем, едукација на избраните независни лица како посредници во постапките за решавање на идентификувани случаи на мобинг за што досега нема воспоставен систем, ратификација на Конвенцијата 190 и препораката 206 на Меѓународната организација на трудот која досега не е ратификувана, воспоставување на електронски и јавен систем за пријавување и следење на статусот и спроведувањето на сите иницирани постапки за вознемирување на работно место, и воспоставување и функционирање на работна група од практичари за иницирање на измени на законот за заштита од вознемирување на работно место.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА , и истата овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО и истата создава можности и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките, и ги зголемува можностите за вклучување на граѓанското општество. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ , и истата овозможува воспоставување на механизми кои ќе придонесат за унапредување на одговорноста на јавните функциониери во своето работење.
Дополнителни информации	Оваа заложба во себе активности кои ќе придонесуваат кон остварување на поставените цели и акции на Владата на РСМ по поднесување на доброволниот преглед за спроведување на ЦОР на Високиот политички форум во 2020 година. Односно, кон ЦОР 1. Следен чекор: Поддршка за вработување на ранливите лица преку мерки предвидени во

			Националната стратегија за вработување и Стратегијата за формализирање на неформалната економија, како и Оперативните планови за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот; ЦОР 2.Следен чекор: Владата ќе се фокусира врз мерки за подобрување на структурата на земјоделското земјиште како предуслов за развој и конкурентност на секторот, подобрување на условите за живот и работа во руралните области и обезбедување пристап до знаења и инвестиции во човечки капитал преку реформирани услуги за проширување и едукација на земјоделците. ЦОР 5 Следен чекор: Еден од клучните приоритети на земјата во наредните години и понатаму ќе биде да се унапредат можностите за вработување на жените и нивна заштита на работното место. ЦОР 8 Следен чекор: Владата ќе ги следи програмите и активностите наведени во релевантните акциски планови за создавање работни места, подобрување на учеството во работната сила и зголемување на побарувачката за работна сила и зголемување на конкурентноста. Исто така, ќе продолжи да ги усогласува трудовото законодавство со меѓународните стандарди за труд и со законодавството на ЕУ. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој, врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“ Таргет 16.6: Да се развијат ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
Информирање на вработените за нивните права за заштита од вознемирување на работно место кои произлегуваат од законот за работни односи					
3.4.1	Информирање на вработените за нивните права за заштита од вознемирување на работно место кои произлегуваат од законот за работни односи	Подготовка и дистрибуција на упатство наменето за работодавачи за информирање на ново вработените работници за нивните права за заштита од вонезнемирување на работното место.	Државен инспекторат за труд и Синдикална организација на Организација на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023

		Развивање и спроведување на јавна медиумска кампања за информирање на истите граѓани за нивните права за заштита..	Државен инспекторат за труд и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023
3.4.2	Едукација на избраните независни лица како	Креирање на курикулум за обука на посредниците за препознавање и постапување во случаи на мобинг со соработка со граѓански организации и синдикални организации.	Државен инспекторат за труд и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023
3.4.2	посредници во постапките за решавање на идентификуван и случаи на мобинг	Спроведување на работилници наменети за вработени во приватниот и јавниот сектор врз основа на развиениот курикулум во партнерство со граѓански организации и синдикални организации.	Државен инспекторат за труд и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023
	Зголемување на обемот на информации и унапредување на процесот на консултации.	Ратификација на Конвенцијата 190 и препораката 206 на Меѓународната организација на трудот	Министерство за труд и социјална политика, Министерство за надворешни работи и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни	01 јули 2021	30 јуни 2023

			Синдикати на Македонија		
		Воспоставување на електорнски и јавен систем за пријавување и следење на статусот и спроведувањето на сите иницирани постапки за вознемирување на работно место.	Државен инспекторат за труд, Министерство за правда и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023
	Спроведување на консултативен процес со сите заинтересирани страни за финализирање на предлог законот за заштита од вознемирување на работно место	5.1. Број на идентификувани и вклучени заинтересирани страни 5.2.Најмалку 50% од заинтереираните страни достават свои предлози и коментари по однос на предлог законот 5.3. 100% од добиените предлози и коментари соодветно вклучени во предлог законското решение	Министерство за труд и социјална и Синдикална организација на Организаци на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија	01 јули 2021	30 јуни 2023
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Државен инспекторат за труд		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Ленче Коцевска,		
Функција, Одделение			Државен службеник		
Email			LKocevska@mtsp.gov.mk		
Телефон			/		

Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	1. Министерство за правда, ZurijaMemedova@mjustice.gov.mk 2. Министерство за труд и социјална политика, Светлана Цветковска, scvetkovska@mtsp.gov.mk 3. Министерство за надворешни работи, Amon.Bajramovski@mfa.gov.mk
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	1. Синдикална организација на Организации на жени при Унија на Независни Автономни Синдикати на Македонија, Дивна Змејковска divna.zmekovska@yahoo.com

3. УНАПРЕДУВАЊЕ НА ИСПОРАКАТА НА ЈАВНИТЕ УСЛУГИ

3.5. Овозможување на пристап до терапија и здравствени услуги на лица кои употребуваат дроги по издржување на казна затвор

септември 2021 –август 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Отежнат пристап кон остварување на правото на лекување на лицата кои употребуваат дроги, по издржување казна затвор, бидејќи се отпуштаат без документи за лична идентификација и здравствено осигурување, кои им се неопходни да продолжат да се лекуваат со супституциски третман на лекување со метадонска терапија. Врз основа на истражување спроведено од страна на ХОПС за правните проблеми и потреби со кои се соочуваат лицата кои употребуваат дроги на територија на Република Северна Македонија, 58% од лицата кои употребуваат дроги биле отпуштени од затвор без валидни лични документи. Од 2012 година до сега, ХОПС има регистрирано околу 63 случаи на лица што употребуваат дроги кои завршиле со издржување на казна затвор, а поради тоа што немаат документ за лична идентификација и здравствено осигурување не биле во можност
---	--

	веднаш да продолжат со лекување. Поради фактот што овие лица веднаш по отпуштање од установата не можат да продолжат со лекување, кај истите се влошува здравствената состојба, бидејќи во тој период остануваат без терапија, запаѓаат во апстенциска криза, а имајќи предвид дека болестите од зависност се комплексни состојби и дека најмал стрес може да ја влоши состојбата, се зголемува опасноста од повторна употреба на дроги, што дополнително може да доведе до предозирање и фатален исход. Овој проблем во пракса постои иако, Законот за извршување на санкции јасно предвидува дека осудените лица за целото времетраење на издржување на казната затвор треба да се подготвуваат за отпуштање од установата. <u>Нееднаков пристап и третман до здравствени услуги</u> за лицата кои употребуваат дроги. Врз основа на истражување спроведено од страна на ХОПС на за правните проблеми и потреби со кои се соочуваат лицата кои инјектираат дроги и сексуалните работници на територија на Република Северна Македонија, 57% од лицата кои употребуваат дроги пријавиле барем еден проблем поврзан со права од здравствена заштита. 38% од лицата кои употребуваат дроги се соочиле со дискриминација од страна медицински персонал (користење дополнителна заштита, преглед во посебни простории кои не се приспособени како ординации, чекање да добијат соодветна медицински третман до крај на работно време, навредување и сл.). 21% од лицата кои употребуваат дроги пријавиле дека биле одбиени за лекување при сериозни здравствени проблеми (операции, преврски на рани, прием во болница и сл.). 25% се соочиле со потешкотии при избор на лекар од примарна здравствена заштита поради дискриминација.
Главна цел на заложбата	Главна цел на заложбата е еднаков третман и олеснет пристап до правата од здравствена заштита на лицата кои употребуваат дроги, преку вклучување на неосигуарните лица кои употребуваат дроги во програмата за осигурување на неосигурани лица, зголемена меѓусекторска соработка помеѓу Дневните Центри за превенција и третман на злоупотреба и зависност од дроги, Управата за извршување на санкции, Фондот за здравствено осигурување и Министерство за

	внатрешни работи, сензибилизација на медицинскиот персонал при постапување со лица кои употребуваат дроги преку обуки, препознавање на невладините организации како даватели на услуги со Законот за здравствена заштита, навремено вадење и ажурирање на документи за лична идентификација и носење акт за олеснета постапка за вадење на лична карта на лицата кои воопшто немаат извадено лична карта. Очекувани резултати: - Навремено обезбедување и ажурирање на лични карти на лицата кои употребуваат дроги за време на издржувањето казна затвор како и по отпуштање од установата. - Еднаков третман и недискриминација од страна на медицинскиот персонал кон лицата кои употребуваат дроги, - Олеснет пристап до правата од здравствена заштита на лицата кои употребуваат дроги. - Воспоставена меѓусекторска соработка помеѓу Дневните Центри за превенција и третман на злоупотреба и зависност од дроги, Управата за извршување на санкции, Фондот за здравствено осигурување и Министерство за внатрешни работи.
Како залошбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Преку воспоставена меѓусекторската соработка помеѓу Дневните Центри за превенција и третман на злоупотреба и зависност од дроги, Управата за извршување на санкции, Фондот за здравствено осигурување и Министерство за внатрешни работи, на лицата кои употребуваат дроги, со посебен акцент на осудените лица кои употребуваат дроги ќе им се овозможи навремено вадење и ажурирање на документи за лична идентификација и здравствено осигурување додека се на издржување на казна затвор и по отпуштање од установата. Навременото обезбедување на документи за лична идентификација и здравствено осигурување на лицата кои употребуваат дроги ќе им го олесни пристапот до остварување на правото на лекување од зависност. Преку воведување на обуки за медицински персонал за третман на лицата кои употребуваат дроги ќе се зголеми сензибилноста на

	медицинскиот персонал кон оваа заедница. Лицата кои употребуваат дроги ќе имаат еднаков третман и пристап до права од здравствена заштита како и сите граѓани.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА и истата овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации, така што би се имало евиденција за спроведените обуки за сензибилизација на медицинскиот персонал за третман на лицата кои употребуваат дроги, како и евиденција за бројот на обучени кадри за работа со овие лица. Донесувањето на програмата за олеснета и скратена постапка за вадење на документи за лична идентификација и нејзината имплементација ќе овозможи евиденција на број на лица кои употребуваат дроги кои обезбедиле документи за лична идентификација. Со вклучување на лицата кои употребуваат дроги кои немаат здравствено осигурување во програмата за осигурување на неосигурени лица, ќе се има увид во бројот на овие лица кои се вклучиле во програмата и обезбедиле здравствени услуги. Склучениот меморандум за соработка помеѓу релевантните институции ќе придонесе до зголемување на бројот на осудени лица кои употребуваат дроги, а воедно и евиденција на бројот на лица кои продолжиле со лекување со супституциска терапија по издржување на казна затвор. Ваквата евиденција едновременно ќе прикаже и дали постои воспоставена меѓусекторската соработка помеѓу надлежните институции во решавање на оваа проблематика. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО и истата создава можности и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките, и ги зголемува можностите за вклучување на граѓанското општество. Лицата кои употребуваат дроги, поради стигмата и дискриминацијата со која се соочуваат долги години, довело до недоверба во системот, а со тоа и намалена мотивација сами да ги пријавуваат и решаваат проблемите со кои се соочуваат и да ја подберат својата положба во општеството. Токму поради овие причини вклучувањето на граѓанскиот сектор во оваа заложба е од голема важност. Воедно,

	вклучувањето на граѓанскиот сектор ќе придонесе и до директно вклучување на лицата од заедницата кои директно ќе можат да учествуваат во креирање на политики и пракси. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ и истата овозможува воспоставување на механизми кои ќе придонесат за унапредување на одговорноста на јавните функциониери во своето работење. Спроведените обуки и сензибилизираните медицински кадри ќе придонесат до еднаков пристап и третман кон сите луѓе, вклучувајќи ги и лицата кои употребуваат дроги, како и можност за согледување на неправилностите во нивната работа. Воедно, не/исполнувањето на обврските кои ќе произлегуваат од склучениот меморандум за соработка помеѓу релевантните институции, како и бројот на осудени лица кои употребуваат дроги кои продолжиле со лекување со супституциска терапија по отпуштање од издржување на казна затвор, ќе дава јасна слика колку надлежните институции се залагаат за решавање на овој проблем кој се провлекува повеќе години, увид на неправилностите во нивната работа и можност да се бара отстранување на истите.
Дополнителни информации	Искористете го овој дополнителен, избран простор за да обезбедите други корисни информации, на пример: • Програма за заштита на населението од ХИВ – инфекција во Република Северна Македонија за 2021 година • Програма за здравствена заштита на лица со болести на зависности во Република Северна Македонија за 2021 година • Национална стратегија за дрога на Република Македонија 2014 – 2020 година • Локална стратегија за дроги на град Скопје (превенција, лекување, рехабилитација и ресоцијализација, намалување на штети и градска безбедност 2015 – 2020 година) • Национална стратегија за еднаквост и недискриминација 2016 – 2020 година • Програма за неосигурени лица • Национална стратегија за развој на пенитенцијалниот систем 2015 – 2019 година

			Поврзаност со Глобалните разбојни цели, Цел 16 „Мир, правда и силни институции“ Таргет 16.6: Да се развијат ефективни, отчетни и транспарентни институции на сите нивоа и Цел 3 „Добро здравје и благосостојба“ Таргет 3.8: Да се постигне универзална здравствена заштита вклучувајќи и заштита од финансиски ризик, пристап до квалитетни неопходни здравствени услуги и пристап до сигурни, ефективни и квалитетни како и пристапни основни лекови и вакцини за сите.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
3.5.1	1.1 Организирање на континуирани обуки за сензибилизација на медицински персонал за третман на лицата кои употребуваат дроги	1.1.1. Зголемен број на обучен медицински персонал и зајакнати капацитети на медицински персонал за работа со лица кои употребуваат дроги 1.1.2. Зголемен соодветен кадар	Министерство за здравство и ХОПС	1 септември 2021	31 август 2023
3.5.2	2.1. Донесување на Програма за олеснета и скратена постапка за вадење на документ за	2.1.1. Донесена Програма за олеснета и скратена постапка за вадење на документ за лична идентификација	МВР, Министерство за правда (Управа за извршување санкции) и ХОПС	1 септември 2021	31 декември 2021

	лична идентификација на луѓето кои употребуваат дроги кои не поседуваат важечки или не поседуваат никаков документ за идентификација додека се на издржување казна затвор	2.1.2. Зголемен број на луѓе кои употребуваат дроги кои обезбедиле важечка лична карта додека се на издржување на казна затвор 2.1.3. Зголемен број на луѓе кои употребуваат дроги кои обезбедиле прва лична карта додека се на издржување на казна затвор	МВР, Министерство за правда (Управа за извршување санкции) и ХОПС	1 септември 2021	31 август 2023
3.5.3	3.1. Вклучување на неосигурени лица кои употребуваат дроги, а се на издржување казна затвор во програмата за осигурување на неосигурени лица	3.1.1. Зголемен број на осудени луѓе кои употребуваат дроги кои се вклучени во програмата за осигурување на неосигурени лица	Министерство за здравство, Министерство за правда (Управа за извршување санкции), ФЗО и ХОПС	1 септември 2021	31 август 2023 година
3.5.4	4.1. Воспоставување на меѓусекторска соработка помеѓу Дневните Центри за превенција и третман на злоупотреба и	4.1.1. Склучен меморандум за соработка	Министерство за здравство, Министерство за правда (Управа за извршување санкции), ФЗО, МВР и ХОПС	1 мај 2021	31 декември 2021 година

зависност од дроги, Управата за извршување на санкции, Фондот за здравствено осигурување и Министерство за внатрешни работи	4.1.2. Зголемен број на осудени лица кои употребуваат дроги кои непречено продолжиле со лекување со супституциска терапија по отпуштање од издржување казна затвор	Министерство за здравство, Министерство за правда (Управа за извршување санкции), ФЗО, МВР и ХОПС	1 септември 2021	31 август 2023 година
		Нова заложба		
Водечка институција за спроведување		Министерство за здравство		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		м-р Билјана Бабушковска		
Функција, Одделение		Раководител на Одделение за внатрешна ревизија		
Email		biljana.babushkovska@zdravstvo.gov.mk		
Телефон		/		
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	1. Министерство за правда (Управа за извршување санкции), BiljanaZefik@mjustice.gov.mk 2. Фонд за здравствено осигурување, 3. Министерство за внатрешни работи, Susana Novakoska@moi.gov.mk 4. Министерство за здравство. biljana.babushkovska@zdravstvo.gov.mk		
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	1. Здружение ХОПС - Опции за здрав живот, Скопје hajdis@hops.org.mk , mgligoroska@yahoo.com и advokat.spirovska@gmail.com		

4. ПРИСТАП ДО ПРАВДА	
4.1 Унапредување на заштитата на сексуалните работници и лицата кои употребуваат дроги	
септември 2021 –август 2023 година	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Основната цел на полицијата во едно демократско општество е почитување и заштита на основните човекови слободи и права на сите граѓани, недискриминација и почитување и штитење на човечкото достоинство. Меѓутоа, во многу случаи полицијата во своето постапување ги прекршува правата на лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници. Лицата кои употребуваат дроги често пријавуваат случаи дека врз истите бил вршен незаконит претрес од страна на полициски службеници, дека биле малтретирани во полициски станици, биле изложени на тортура (присилувани да признаат дека сториле некое дело, за да можат полициските службеници да поведат постапка против тие лица), нечовечко и/или деградирачко постапување, не им биле соопштувани нивните права во полициска станица, врз истите била употребувана прекумерна употреба на сила од страна на полицијата во полициското постапување, а како последица од тоа, лицата кои употребуваат дроги се здобиваат со телесни повреди. Покрај тоа што лицата кои употребуваат дроги се изложени на тортура од страна на полицијата, истите се изложени на тортура и во затворите. Сексуалните работнички пак, често пријавуваат дека полицијата не постапува по нивно пријавување на случаи на насилство и дека трпат разни форми на насилство од страна на полиција. Она што исто така се јавува како сериозен проблем е фактот што ниту полицијата, ниту јавното обвинителство не пристапуваат кон темелна истрага во случаи кога се работи за сексуални работнички, а посебно недоволно ги

	истражуваат случаите на феминизид на сексуалните работнички. Дискриминација, нееднаков третман и прекршување на човекови права на лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници од страна на полиција. - Врз основа на истражување спроведено од страна на ХОПС за правните проблеми и потреби со кои се соочуваат лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници на територија на Република Северна Македонија, 85% од лицата кои употребуваат дроги и 62% од сексуалните работници пријавиле барем еден проблем со полиција: - 69% од лицата кои употребуваат дроги и 49% од сексуалните работници се соочиле со противзаконит претрес, профилирање и сл. од страна на полиција, - 65% од лицата кои употребуваат дроги и 41% од сексуалните работници се соочиле со физичко или психичко малтретирање од страна на полициски службеници (навредување, омаловажување, тепање и сл.), - 37% од лицата кои употребуваат дроги и 20% од сексуалните работници се жртви на злоупотреби на службена положба од страна на полиција (злоупотреба на лични податоци, уцена и сл.), - 47% од лицата кои употребуваат дроги и 27% од сексуалните работници се соочиле со неосновано приведување, задржување на или лишување од слобода, - 33% од лицата кои употребуваат дроги и 28% од сексуалните работници се соочиле со одбивање од страна на полицијата да евидентира
--	---

	или да поведе истрага за пријавено дело/проблем, Полицијата не постапува по пријави на лица кои употребуваат дроги и сексуални работници, - Врз основа на истражување за анализа на ставовите на сексуалните работници за потребите од промена на законската регулатива за сексуалната работа во Македонија, само 1,3% од сексуалните работници одговориле дека очекуваат или добиле помош од полиција, што се должи на непостапување од страна на полиција, дискриминаторски третман и злоупотреба на службена должност. Тортура и деградирачко постапување врз лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници во затворите. - Врз основа на истражување спроведено од страна на ХОПС за правните проблеми и потреби со кои се соочуваат лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници на територија на Република Северна Македонија, 92% од лицата кои употребуваат дроги и 60% од сексуалните работници се соочиле со најмалку еден проблем при издржување на казна затвор.
Главна цел на заложбата	Главна цел на заложбата е сензибилизација на полициските службеници и вработените лица во затворите во постапување со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници преку обуки. Очекувани резултати: - Постапување од страна на полицијата по пријавени случаи од лица кои употребуваат дроги и сексуални работници, - Еднаков третман од страна на полицијата и вработените лица во затворите кон лицата кои

	употребуваат дроги и сексуалните работници, - Зголемена доверба во полицијата кај лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Преку воведување на обуки за полициски службеници и вработени лица во затворите за работа со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници ќе се зголеми сензибилноста на полицијата и вработените лица во затворите при постапување со овие две заедници. Лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници ќе имаат еднаков третман како и сите граѓани, со тоа кај нив ќе се зголеми довербата во полицијата, што ќе резултира со поголем број на пријавени случаи. Воведувањето на задолжителен аудио и видео запис во полициските простории за време на распит ќе придонесе за поефикасно решавање на случаите и елиминирање на тортура, нехумано и деградирачко однесување кон лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници. Употребата на технички средства за аудио и видео снимање е уредено и во членот 93-а од Законот за полиција каде е предвидено дека полицијата, при преземање на дејствија во рамките на полициските овластувања, да употребува технички средства за аудио и видео снимање, со цел обезбедување на снимен материјал за начинот на кој се презема дејствието од страна на полициските службеници. Употребата на технички средства за аудио и видео снимање е регулирана и со други закони и овие технички средства веќе се применуваат во судовите и јавните обвинителства. Покрај постоечките закони, од мај 2021 година ќе се применува и Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство кој исто така со мерките за заштита на жртвите од ревиктимизација ги задолжува надлежните институции, исказот на жртвата во полициска станица и јавно обвинителство да се земе со користење на видео и тонски записи.

Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, така што би се имало евиденција за спроведените обуки за сензибилизација на вработени лица во полиција и затвори, како и евиденција за бројот на обучени кадри за работа со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници, задолжителниот аудио и видео запис во полициските простории за време на распит го подобрува квалитетот на информациите, на начин што, ќе се има увид во случаи на дискриминација, прекршување на права и тортура, нехумано, деградирачко однесување кон лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници, од страна на полициските службеници и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации. Со евиденцијата на спроведените обуки и обучените кадри, како и задолжителниот аудио и видео запис во полициските станици, ќе се овозможи полесно следење на работата на институциите и надлежните Министерства. Дополнително преку пристапноста на информации до јавноста ќе се има увид во тоа дали и колку надлежните институции ја спроведуваат оваа заложба. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници, поради стигмата и дискриминацијата со која се соочуваат долги години, довело до недоверба во системот, а со тоа и намалена мотивација сами да ги пријавуваат и решаваат проблемите со кои се соочуваат и да ја подобрат својата положба во општеството. Токму поради овие причини вклучувањето на граѓанскиот сектор во оваа заложба е од голема важност. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОС бидејќи воведувањето на задолжителниот аудио и видео запис во полициските станици за време на распит, ќе придонесе за
---	--

			поефикасно решавање на случаите на прекршување на права од страна полициски службеници, а воедно ќе даде појасна слика за тоа колку и дали лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници се запознаени со нивните права за време на распит, за кои полициските службеници се должни да ги информираат. Спроведените обуки и сензибилизираните кадри ќе придонесат до еднаков пристап и третман кон сите луѓе, вклучувајќи ги и лицата кои употребуваат дроги и сексуалните работници, како и можност за согледување на неправилности во нивната работа. Сето ова ќе допринесе кон создавање и подобрување на правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.		
Дополнителни информации			Врска со Правилник за обука во Министерството за внатрешни работи; Национална стратегија за еднаквост и недискриминација 2016 – 2020 година; Национална стратегија за развој на пенитенцијалниот систем 2015 – 2019 година Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.3 Промовирање на владеење на правото на национално и меѓународно ниво и обезбедување еднаков пристап до правда за сите.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
4.1.1	Организирање на обуки за сензибилизација на полициски службеници во постапување со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници	1.1. Зголемен број на обучени полициски службеници 1.2. Зголемен број на зајакнати капацитети на полициски службеници за работа со лица кои	МВР	1 септември 2021	31 август 2023 година

		употребуваат дроги и сексуални работници			
4.1. 2	Организирање на обуки за сензибилизација на вработени лица во затворите во постапување со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници	2.1. Зголемен број на обучени вработени лица во затворите и зајакнати капацитети на вработени лица во затворите за работа со лица кои употребуваат дроги и сексуални работници 2.2. Зголемен соодветен кадар	Министерств о за правда (Управа за извршување санкции)	1 септември 2021	31 август 2023 година
4.1. 3	Воведување на задолжителен аудио и видео запис во по една полициска станица во секој град на територијата на РСМ за време на распит, а првенствено во Скопје, Гостивар, Струмица, Охрид и Гевгелија.	3.1. Најмалку пет полициски простории опремени со аудио и видео опрема	МВР	1 септември 2021	31 август 2023 година
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Министерство за внатрешни работи		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Сусана Новакоска		
Функција, Одделение			Полициски советник во ООЈСП при МВР		
Email			susana_novakoska@moi.gov.mk		
Телефон			/		
Други вклучени субјекти		Владини министерства,	Министерство за правда Бојана Босилкова bbosilkova@mjustice.gov.mk Весна Цекова		

	одделение/агенција	vesnacekova@mjustice.gov.mk Зурија Мемедова ZurijaMemedova@mjustice.gov.mk Марко Кржалоски MarkoKrzaloski@mjustice.gov.mk Сања Богатиновска Давкова sanja.bogatinovska-davkovska@pravda.gov.mk Александра Вуковиќ Aleksandra.vukovikj@pravda.gov.mk Фросина Тасевска frosinatasevska@mjustice.gov.mk Управа за извршување на санкциите
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	ХОПС – Опции за здрав живот Скопје Хајди Штерјова Симоновиќ haidis@hops.org.mk Маргарита Глигуроска mgligoroska@yahoo.com Милка Спировска advokat.spirovska@gmail.com

4. ПРИСТАП ДО ПРАВДА

4.2 Унапредување на пристап до правда на социјално загрозени и граѓани во социјален ризик

септември 2021 –август 2023 година

1. Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Социјална категорија граѓани со своите роднини треба да се тужат за издршка само за да остварат право од социјална заштита За користење на правото Гарантирана минимална помош (ГМП) како парично право од социјална заштита, или за преобразба на правото на постојана парична помош (од стариот закон) во ГМП (по новиот закон), постои потреба од докажување дека барателот (или корисникот) на ова право не може да обезбеди издршка за себе по ниту еден основ. Тоа практично значи дека потребно е барателот/корисникот да поднесе тужба против член на неговото семејство или домаќинство за издршка. Во пракса, поднесување тужба значи иницирање судска постапка, која: - од една страна е непознат процес за овие категории граѓани – бидејќи го немаат потребното правно образование за сами да ја состават тужбата или дополнителни информации каде да се обрати за правна
--	--

помош, па често ги губат дадените рокови за некое право па остануваат целосно незаштитени и без остварени права,

- од друга страна е скапа постапка за слабоимотни и социјални категории граѓани – целата постапка би чинела околу 2.000,00 денари што е многу висок износ за поединец или домаќинство без приходи. И да бара тужителот бесплатна правна помош, страната која го губи спорот ги надоместува трошоците на судската постапка, а тоа е најчесто членот на домаќинството со кого заеднички тужителот го дели заедничкиот семеен месечен буџет. Дополнително, истиот член на домаќинството треба да ги враќа парите за добиена БПП до Министерството за правда. Во секој случај, постои механизам за ослободување од судски такси преку Закон за судски такси или преку системот за БПП, но и за да го оствари ова право потребно е повторно да се изложи на трошоци за да ги пробави потребните докази за неговата/нивната слаба материјална и финасиска состојба.

- а од трета страна влијае на нарушување на и така кривките односи меѓу барателот и останатите роднини со обврска за меѓусебно издржување. Уште повеќе, постои можност за поведување ваква постапка во име и за сметка на барателот од страна на надлежниот ЦСР (доколу е старо, немоќно, неспособно, инвалидно лице и дете) но во пракса ова скоро и да не се користи.

Постојат голем број на граѓани кои се корисници на ГМП, а средствата кои ги добиваат по тој основ им се блокираат од страна на Извршители заради неплатен долг. Законот за извршување ги изема од блокирање корисниците на ГМП, на хуманитарна помош, социјални надоместоци и др. Ваквите средства се со цел да обезбедат минимален приход за да може семејството да егзистира во периодот додека бара работа, се лекува, се образува или преквалификува со истите средства. Токму заради тоа и средствата кои се исплаќаат од Агенцијата за Вработување за реализирање на активните мерки се прифаќаат како образовни додатоци и се ослободени од извршување.

- Голем број од граѓаните корисници на ГМП не знаат дека се изземени од извршување. Со доставување на потврда од Центарот за социјални работи до Извршителите истите се ослободуваат, односно се деблокира сметката. Сепак Банката си ја наплаќа провизијата за блокада и деблокада во просек од околу 1 400 денари. Во секој случај корисниците на ГМП се со пониско образование, најчесто неуки странки и го прифаќаат блокирањето на сметката, повлекувањето на пари без приговор за што страдаат заедно со своите семејства. Наместо да си ги бараат своите права се одлучуваат да молат за помош, но имаме и случаи на просење, собирање по канти а можни се криминални активности како што е дрвокрадството, кражби и сл.

- Во 2018 година се потпиша и Меморандум помеѓу МТСП и Комората на Извршители за да не се блокира социјалниот број. За жал овој Меморандум многу малку ја промени состојбата бидејќи постојат многу пропусти. Се уште социјалниот број не е видлив за Извршителите, Локалните Самоуправи и банките. Банките си повлекуваат средства со изговор дека постапуваат по закон за платен промет или должникот зел

	кредит и прифатил да му се повлекуваат средства. Покрај редовните проблеми околу дознавањето кој е Извршителот кој го нарачал блокирањето, проблем е доколку Извршителот е заминат на подолго време во странство, се пензионирал или починал. На тој начин додека се префрлат предметите кај Заменски Извршител, корисниците на ГМП остануваат без средства и по 6 месеци. Самиот факт дека со потврда за ГМП корисник се врши деблокирање видлив е фактот дека и самиот изготвувач на Меморандумот со резерва гледа дека социјалниот број ќе биде максимално заштитен. Ваквата состојба ги обесхрабрува голем број од корисниците на ГМП да аплицираат за мерки од АВРМ поради стравот дека извршителите ќе им ги земат средствата.
2. Главна цел на заложбата	Главната цел на оваа заложба е да овозможи пристап до постапка за остварување права од социјална заштита за социјално загрозени категории граѓани без водење скапи судски постапки со што на долг рок ќе се влијае кон враќање на довербата во системот за социјална заштита. По примерот на прибавување податоци од центрите за социјална работа за имотна состојба на членовите на домаќинството/семејството – да се создаде пракса на прибавување податоци за утврдување материјална и финансиска состојба на членовите на семејството со кои барателот не живее во заедничко домаќинство а кои имаат законска обврска за негова/нејзина издршка. На најлесен начин, преку утврдување на состојба со приходи од Управа за јавни приходи може да се утврди и процени дали роднината имал доволен приход во текот на годината за да одвои за издршка за барателот. Со тоа, би се зајакнала функцијата на прибавување податоци по службена должност, врз основа на кои ЦСРата ќе можат на едноставен начин да направат проценка дали по основ на законска издршка корисниците/потенцијалните корисници можат да обезбедат издржување за себе и да се упатат на судски спор, или да се заштита од впуштање во за нив скапи и долготрајни постапки. Со тоа од една страна, управната постапка би се спровела според начела на општата управна постапка. Очекувани резултати се: зајакнати капацитети на ЦСРата при проценка на материјална, финансиската и имотна состојба на барателите/корисниците преку користење на механизмот за прибирање податоци по службена должност; Изготвено интерно циркуларно упатство со вклучени насоки за прибирање и ценење на податоци; Изготвен прирачник за иницирање постапки во интерес на ранливо население од кои зависат користење на правата од социјална заштита. Истовремено, заложбата ќе да се изврши превенција од блокирање на социјалниот број на корисниците на ГМП. Да се прекине со понижувањето на најранливата група на граѓани да се моли за информација од кого е блокиран, кај кој извршител, да вади потврди во услови на КОВИД-19 од ЦСР и да добива утопистички совети да бара банката да му ги врати средствата, ако не дека ќе ги тужи. Резултат ќе биде конечно социјалниот број да биде заштитен од извршување. Со негова заштита ќе се отстранат и сите толкувања од институциите кои го вршат блокирањето кои средства смеат а кои не смеат да се блокираат. Ќе се расчисти дилемата и дали лицата со

	минимални пензии, инвалидски пензии смеат да бидат блокирани или не и други неразјаснети ситуации. Со заштита на социјалниот број конечно ќе има функционирање на законите и гарантираниот минимален приход. Во овој случај ќе имаме реално пристап до правда и социјална заштита која го гарантира правото на живот.
3. Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Моменталната владина практика е барателите директно да се препраќаат на водење судска постапка за издршка, без претходно да се процени во конкретниот случај дали тоа би било оправдано или не и дали веќе постојат доволно докази кои упатуваат на оваа потреба од судски спор. Заложбата ги има предвид начелата на општа управна постапка и тоа: начело на пропорционалност (овозможување на странката да ги оствари и заштити своите права и интереси кои не се на штета на трети лица или јавниот интерес); начело на економичност и ефикасност на постапката (нејзино спроведување на наједноставен можен начин, без одлагање и со што помалку трошоци за странките, а сепак потполно да се утврди фактичката состојба); начело на сервисна ориентираност кон остварувањето на правата и интересите на странките; начело на утврдување материјална вистина на сите факти и околности од битно значење за правилно утврдување на фактичката состојба преку прибавување, разгледување и обработување на информациите и податоците по службена должност; начело на активна помош на странката за остварување и заштита на нејзините права на што е можно поефективен и полесен начин, додека незнаење и неукоста на странката не треба да биде на штета на нејзините законски права и интереси. На овој начин, преку правилна и целосна проценка на состојбите на странката од кои зависи користење и остварување на некои од правата од социјална заштита, ќе се делува кон спречување на одолговлекување на процесите и нејзино свесно втурнување во долги судски постапки. За да можат правилно и целосно да ја проценат состојбата, потребно е преземање на неколку активности: 1. Изготвување интерно циркуларно упатство за користење на законска можност од член 269 став 1 од Закон за социјална заштита за прибавување податоци за материјална финансиска и имотна состојба на членовите на семејство/домаќинството – ова упатствоби содржело практични насоки кои факти треба да се утврдат, како да се утврдат и како правилно да се применат фактите при одлучување по поднесено барање. За спроведување на оваа активност, потребно е претходно состанување за утврдување структура, рамка и содржина на упатство кое е значајно од практичен аспект. Од особено значење е упатството да биде дискутирано и внатре во ЦСРатабидејќи ќе треба да излезе во пресрет на нивните потреби. Упатството е потребно да биде изготвено од Министерството за труд и социјална политика, Заводот за социјални дејности, а по потреба под консултација од надворешни познавачи на темата (НВОа, професори и сл). 2. Зајакнати капацитети на ЦСР-ата за користење на законска можност од член 298 од Закон за социјална заштита – од особена важност е да се

направи проценка на потребите на ЦСРата кога станува збор за законската можност за поведување судска постапка во име и за сметка на барателот дури и ако станува збор за старо, немоќно, неспособно, инвалидно лице и дете. Најдобар и најсоодветен начин е преку организација на 3 до 5 еднодневни работилници/советувања со правниците од центрите за социјална работа ширум државата. Фокусот на овие работилници би бил утврдување на практичните проблеми и потребите на ЦСРата за искористување на оваа законска можност во пракса, како и надминување на пречките кои постојат и поради кои не се исполнува целосната заштита на странката. Работилниците/советувањата е потребно да бидат организирани и спроведени од Министерството за труд и социјална политика, под консултација на Заводот за социјални дејности, а по потреба и од надворешни познавачи на темата (НВОа и сл.).

3. Изготвување прирачник врз основа на активност бр. 2 со содржани теркови за иницијални поднесоци и други насоки за текот на судска постапка од интерес на ЦСР-ата – оваа активност, освен што ќе биде спроведена на основа на активност бр. 2, треба да биде спроведена од Министерство за труд и социјална политика, а правилно комуницирана со практичари на правно застапување и НВОа.

Во моментот корисниците на Гарантиран Минимален Приход се соочуваат со сериозни предизвици при остварување на ова согласно Устав загарантирано право. Истите често се блокирани од Извршители, Локални Самоуправи и од Банки заради неплатени сметки за вода, долгови кон банки, неподмирени долгови за данок за имот и други давачки. Истите лутаат низ лавиринтите на системот и остануваат подолго време без приход неопходен за нивно преживување. Целта на самите средства е да најранливите категории граѓани преживеат во услови на социјален ризик, додека бараат работа, се дообучуваат или образуваат или истите средства се користат за нивно лекување.

Со реализација на оваа заложба ќе се врати пред се владеењето на законите и токму најранливите категории на граѓани ќе ја врата довербата во институциите. За истата да се реализира потребно е да се преземат следните активности:

-Законска измена на Законот на платен промет. Со тоа Банките нема да постапуваат и спроведуваат извршувања кон социјални надоместоци

-Да се дефинира конечно кои се средства не смеат да бидат блокирани од страна на субјектите кои имаат право да блокираат сметки. Приоритет е социјалниот број на корисниците на ГМП, но и другите средства кои се ослободени од блокирање а се наведени во Законот за Извршување кој често трпи промени.

-Законска измена на Закон за извршување. Меморандумот за разбирање помеѓу МТСП и Комората за Извршители да се замени со повисок Правен Акт со кој ќе се из земе можноста за блокирање на социјалниот број.

- Креирање на софтверско решение за сметките на приматели на ГМП и останати приходи, кои се поврзани со социјалниот број како би се оневозможило блокирање на средства од страна на институциите.

	Министерство за труд и социјална политика да изработи софтвер кој реално ќе го заштити социјалниот број преку податоците за корисниците со кои располага МТСП, додека Министерството за Финансии и Министерството за Информатичко Општество да бидат консултирани во процесот. За хуманитарна помош потребно е да се регистрира помошта и исто да добие Социјален број. Социјалниот број дефинитивно мора да биде различен од трансакциската сметка на корисникот и истиот треба да биде наменски социјален број. Вакво искуство веќе имавме со вториот и третиот пакет мерки од Владата за борба против КОВИД-19 и веќе спомнатите Министерства може да го искористат искуството.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите подобрувајќи го квалитетот на информациите со решавање на овој проблемот со блокирање на сметки бидејќи навремено извршителите, банките, локалните самоуправи ќе имаат квалитетни и навремени информации за статусот на трансакцијата и со тоа ќе се избегнат непотребни проблеми на сите засегнати страни, ја подобрува пристапноста до информации до јавноста и овозможува право на информации бидејќи ЦСРи би биле по транспарентни, по отворени и попристапни за соработка преку самиот факт што ќе треба дополнително да се залагаат за правилно информирање на овие категории и целосна заштита и остварување на новните права. Сите засегнати страни го остваруваат правото на информираност, пристапноста до информациите се зголемува а законите благодарение на тоа се поефикасни и ефективни. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките се препорачува консултации со невладин сектор за спроведување на активностите. Создава или ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество преку вакви активности, освен тоа што ќе се работи на надминување еден голем и доста присутен проблем кој ги засега слабо имотните и ранливите, ќе се подобри и комуникацијата меѓу претставници на граѓанско општество кои работат токму со оваа категорија и МТСП како институција од исклучителна важност за ова население. Доколку се реализира заложбата се доаѓа до резултат дека власта го слуша гласот на граѓаните и граѓаните активни влијаат за подобри закони кои се во служба на граѓанството. Заложбата ќе биде поткрепено и со дата база на лица кои сведочеле за прекршено право и ќе бидат подготвени видеа со сведочење во кое тие и предлагаат решенија. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите

Дополнителни информации		Искористете го овој дополнителен, изборен простор за да обезбедите други корисни информации, на пример: • Потребен/обезбеден буџет за спроведување на заложбата • Врска со други владини програми, Националниот развоен план или други секторски / локални планови • Врска со Националниот план за борба против сиромаштијата и со Целите за одржлив развој за искоренување на сиромаштија. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој -Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.3 Промовирање на владеење на правото на национално и меѓународно ниво и обезбедување еднаков пристап до правда за сите.			
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
4.2.1	Изготвување интерно циркуларно упатство за користење на законска можност од член 269 став 1 од Закон за социјална заштита за прибавување податоци за материјална финансиска и имотна состојба на членовите на семејство/домаќинството	Одржани се 3 до 5 состаноци за утврдување структура, рамка и содржина на циркуларното упатство Изготвено е циркуларното упатство Циркуларното упатство е споделено со ЦСР-ата	Министерство за труд и социјална политика ГО	Јануари 2022	Јуни 2022
4.2.2	Зајакнати капацитети на ЦСР-ата за користење на законска можност од член 298 од Закон за социјална заштита	Одржани се минимум 3 максимум 5 работилници/советувања со ЦСРата за утврдување на практичните проблеми од овој тип # на утврдени проблеми наспроти # на можни решенија на проблемите	Министерство за труд и социјална политика, ГО	Јануари 2022	Април 2022
4.2.3	Изготвување прирачник врз основа на активност бр. 2 со содржани термови за иницијални поднесоци и други насоки за текот на судска постапка од интерес на ЦСР-ата	Одржани се минимум 3 состаноци за утврдување структура и содржина на прирачникот Изготвен прирачник и споделен до ЦСРата	МТСП, ГО	Март/Април 2022	Декември 2022

4.2.4	Креирање на дата база од страна ГОи за прекршени права со блокирање на Социјалниот број	Креирана дата базата	ГОи и корисници на ГМП	Септември 2021	Декември 2021
4.2.5	Снимање на видеа со лица на кои им се блокирани сметките и ќе зборуваат за прекршено право и ќе бараат одговорност и ќе нудат решенија	Пораките кои ќе сведочат за прекршени права и ќе нудат решенија	ГОи	Септември 2021	Декември 2021
4.2.6	Законска измена на Законот на платен промет	Изменет Закон за платен промет	Министерств о за финансии	Септември 2021	Декември 2021
4.2.7	Креирање на софтверско решение за сметките на приматели на ГМП и останати приходи, кои се поврзани со социјалниот број како би се оневозможило блокирање на средства од страна на институциите	Креирано софтверско решение	Министерств о за финансии, Министерств о за труд и социјална политика, Комора на извршители, банки и сл.	Јануари 2022	Континуирано
Нова заложба					
Водечка институција за спроведување		Министерство за труд и социјална политика			
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		МабераКамбери Софија Спасовска Александра Недева Елка Тодорова Татјана Поповска Зира Мемети Светлана Цветковска Елена Грозданова Кадрије Мустафа Љубица Панова			
Функција, Одделение		Државен службеник			
Email		MKamberi@mtsp.gov.mk sspasovska@mtsp.gov.mk aleksandra.nedeva@mtsp.gov.mk etodorova@mtsp.gov.mk			

	tatjana.popovska@mtsp.gov.mk zmemeti@mtsp.gov.mk SCvetkovska@mtsp.gov.mk EGrozdanova@mtsp.gov.mk kadrije.mustafa@mtsp.gov.mk ljubica.panova@mtsp.gov.mk	
Телефон	/	
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Министерство за финансии Горан Мојаноски goran.mojanoski@finance.gov.mk Комора на извршители, банки и сл.
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Македонско здружение на млади правници Елена Георгиевска egeorgievska@myla.org.mk КХАМ Делчево Зоран Биковски z_bikovski@yahoo.com

4. ПРИСТАП ДО ПРАВДА

4.3 Пристап до правда за жени кои претрпеле семејно насилство септември 2021 –август 2022 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Недостаток на транспарентност и отчетност кај надлежните институции кои се вклучени во системот за заштита од родово базирано насилство врз жени и семејно насилство, што придонесува за неефективна заштита за жените кои претрпеле семејно насилство во подолг временски период. Немањето на посебна и соодветна евиденција за случаите на родово базирано насилство врз жени семејно насилство е системски проблем кој оневозможува тековно следење на состојбите, утврдување на трендови и соодветно планирање на
---	---

	политики и закони за превенција и заштита на жените кои претрпеле семејно насилство. Иако семејното насилство е законски регулирано во државата од 2004 година и надлежните институции имаат законска обврска за водење на посебна евиденција за случаите на семејно насилство, во пракса изостанува редовното водење на посебна евиденција и информирање на јавноста за состојбите со семејното насилство. Во Глава 4, чл. 28 од Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејно насилство е наведена обврската за воспоставување на посебна евиденција за предметите на родово базирано насилство врз жени и семејно насилство од страна на надлежните министерства, институции и ЕЛС. Законот предвидува и обврска за Министерот за труд и социјална политика за пропишување на форма и содржина на образец за собирање на информации помеѓу надлежните институции во согласност со Министерот за внатрешни работи, Министерот за правда и Министерот за здравство. И покрај ваквите законски обврски, во пракса изостанува соодветен систем за собирање на податоци и нивно редовно објавување од страна на наведените институции. Судовите и ЈО не водат посебна евиденција за граѓанските и кривични предмети за родово базирано насилство врз жени и семејно насилство во постоечкиот АКМИС систем, ниту пак редовно објавуваат податоци за предметите од ваков вид и постапувањето од страна на судиите. Постои и различна пракса на заведување на граѓанските постапки за привремени мерки за заштита по различен основ од страна на судовите. При распределувањето на предмети за семејно насилство кај одреден судија, постоечкиот АКМИС систем не овозможува судијата да биде информиран за останатите судски постапки кои се водат за истиот случај (што е потребно за донесување на соодветна пресуда). Истовремено, не постои можност за пребарување на судски пресуди по основ на семејно насилство на веб страната суд.мк Во новиот Закон³ е предвидена обврска за судовите и ЈО за водење на посебна евиденција за родово-засновано насилство врз жените и семејно насилство, врз основа на
--	--

³чл.29 и чл. 30 од Закон за спречување и заштита на насилство врз жените и семејно насилство, Сл. Весник бр. 08-524 /1 од 27.01.2021 година.

	претходно подготвен образец од страна на Министерот за правда. МВР не објавува податоци за предметите на семејно насилство регистрирани како кривични дела, поплаки и прекршоци. Значајно е да се напомене дека пред 10тина години МВР имаше позитивна пракса на квартално објавување на податоци за предметите на семејно насилство (за период од три месеци) на ниво на сектори за внатрешни работи. Паралелно, не постои регистер за сторители на семејно насилство кој би ги информирал стручните лица од институциите кои се вклучени во постапувањето во предметите за родово базирано насилство врз жени и семејно насилство. ЦСР нема соодветен систем за собирање на податоци и нивно објавување во јавноста. На веб страната на МТСП можат да се најдат податоци само за пријавените случаи во месец мај и јуни 2020 година, меѓутоа податоците се доста општи и не овозможуваат подетален приказ на состојбите со семејното насилство во државата и преземените дејствија за заштита на жените кои претрпеле семејно насилство од страна на ЦСР. Дополнително, последните извештаи за работата на ЦСР објавени од Заводот за социјални дејности беа од 2015 година.Дотолку повеќе, што самиот Завод имаше констатирано дека ЦСР не води соодветна евиденција на предметите на семејно насилство, односно постои ралика помеѓу податоците кои се добиени преку базата ЛИРИКУС и прашалниците за постапување доставени од ЦСР. Дополнително на ова, јавноста нема пристап до информации за изречените и спроведените привремени мерки за заштита од семејно насилство, кои претставуваат превентивен механизам кој директно влијае на намалувањето на стапката на семејно насилство во општеството. Заради наведените проблеми, неопходно е подигнување на транспарентноста и отчетноста на надлежните институции, преку воспоставување на соодветен систем за собирање на податоци, размена на податоци помеѓу стручните лица и редовно информирање на јавноста за состојбите и трендовите во однос на родово базирано насилство врз жени и семејното насилство.
Главна цел на заложбата	Основна цел е воспоставување на посебна евиденција за предметите на семејно насилство од

	страна на сите надлежни министерства и институции вклучени во системот на заштита. Значајно е да се нагласи дека предлозите за подобрување на системот за собирање и објавување на податоци за семејно насилство се подготвени врз основа на искуството на жените кои претрпеле семејно насилство, како и искуството на практичарите од надлежните институции. Во делот кој следи образложени се заложбите и очекуваните резултати. 1. Дополнен е АКМИС системот во судовите со воведување на посебна евиденција за случаите на семејно насилство, со разделени податоци за жртвите на семејно насилство со цел: • редовно објавување на податоци за бројот и видот на предмети, податоци за жртвите по регион (град/село), етничка припадност; • информирање на судиите за различните судски постапки поврзани со ист случај на семејно насилство кои се водат или воде пред надлежниот суд (на пр. судија кој постапува во граѓанска судска постапка за изрекување на ПМЗ да добие информација за паралелното водење на кривична постапка за истиот случај); • доделување на сите граѓански постапки поврзани со семејното насилство кај ист судија, на пр. постапката за развод на брак, доделување на деца и постапката за изрекување на ПМЗ; • редовно објавување на кривичните и граѓански пресуди за заштита од семејно насилство и воведување на можност за пребарување по клучен збор „семејно насилство“; • редовно објавување на јавно достапни податоци за бројот и видот на поднесени барања за ослободување од судски такси и трошоци во постапката; број и вид на одобрени ослободувања; висина на ослободување од судски такси и трошоци во постапките. 2. Зголемена е отвореноста на судот преку назначување на дежурен судија (и дактилограф) за изрекување на ПМЗ за време на викенди и празници.
--	--

	3. Унапреден е постоечкиот систем за собирање на податоци за семејното насилство во ЦСР и полиција, со разделена статистика за жртвите и редовно обезбедување на јавно достапни податоци за семејно насилство: 4. МВР да ги ревидира и дополни постоечките образци (кривични дела, прекршоци и поплаки), со цел собирање на подетални податоци за семејно насилство и квартално објавување податоци во однос на: бројот на кривични дела прекршоци и поплаки; основните информации за жртвата (место на живеење град/село; ниво на образование; работен статус; етничка припадност); основни информации за сторителите на семејно насилство. Да се воведат посебна евиденција и објавување на податоци за трендовите во однос на повлечените и повторно поднесените предлози за кривично гонење за кривичното дело „телесна повреда“, чл. 130, ст. 2 од КЗ. Исто така да се воведат посебна евиденција и објавување на податоци за бројот на спроведени итни мерки за заштита од страна на полиција „отстранување на насилникот од домот и забрана за приближување на домот“ • Да се воведат регистери на сторители на семејно насилство со цел информирање на стручните лица од институциите кои постапуваат во случаите на семејно насилство; • ЦСР квартално да објавува податоци за случаите на семејно насилство, разделени податоци за жртвите, бројот и видот на обезбедени мерки за заштита по региони (град/село) и етничка припадност; • ЦСР да воведат посебна евиденција за случаите каде има потреба од изрекување на ПМЗ и редовно да објавува податоци за бројот на овие случаи, бројот на поднесени предлози до судот и изречените ПМЗ; да издава потврда дека има потврда за изрекување на мерките за жртвата да може сама да поднесе предлог до судот.
--	--

	4. Воспоставен е електронски систем за собирање и размена на податоци од страна на ЦСР, судови, полиција и здравствени установи, во однос на предложените, изречените, укинатите, сменетите или продолжените привремени мерки за заштита од семејно насилство.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Воспоставувањето на посебна евиденција за случаите на семејно насилство во секоја надлежна институција директно ќе придонесе за зголемување на транспарентноста и отчетноста на институциите. Воспоставениот систем за собирање на податоците ќе овозможи редовно следење на состојбите, соодветно утврдување на потребите на жртвите и планирање на државните политики и закони базирано на докази. Совет: Со цел да го направите ова, објаснете како ќе се спроведе заложбата. Обезбедете јасен опис за тоа како достигнувањата (дел од оваа заложба) ќе се спроведат за да се добијат очекуваните резултати и да се постигне поставената цел, односно како реализацијата на достигнувањата ќе придонесат за решавање на утврдениот јавен проблем.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста, или овозможува право на информации ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките и подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите.
Дополнителни информации	Потребен/обезбеден буџет за спроведување на заложбата Значајно е да се нагласи дека за реализирање на предложената заложба не се потребни буџетски средства. Имено, за надоградувањето на постоечкиот систем за собирање на податоци во ЦСР, полицијата и судовите (заложба 1,3 и 4) потребно е иницирање на

	внатрешни процеси во надлежните министерства, односно утврдување на образците и нивно користење во пракса. Реализирањето на заложба 2, односно назначувањето на дежурен судија за постапување во случаи на семејно насилство за време на викенд или празници е веќе воспоставена пракса во дел од основните судови и потребно е истата да се примени од страна на останатите. Врска со други владини програми, Националниот развоен план или други секторски / локални планови Заложбата е целосно во согласност со националните стратегии и програми кои ја регулираат родовата еднаквост на меѓународно и регионално ниво. Во согласност е со акциониот план за имплементацијата на ратификуваната Конвенција на Совет на Европа за превенција и заштита од насилството врз жените и семејното насилство (Истанбулска Конвенција). Врска со Стратегија за борба против корупција, Целите за одржливиот развој на ОН и друго Водењето на посебна евиденција и редовното објавување на податоци за семејното насилство директно придонесува за имплементацијата на Цел 16.3. Владеење на правото и еднаков пристап до правда за сите. Имено, за следење на имплементацијата на оваа одржлива развојна цел во државата неопходно е редовно водење на податоци за состојбите на ранливите групи на граѓани, вклучително и жените кои претрпеле семејно насилство. Овие податоци треба да послужат за подготовка на национален план за имплементацијата на Цел 16.3. , односно план за унапредување на пристапот до правда за ранливите групи на граѓани. Здружение ЕСЕ и Коалиција Маргини со поддршка на Фондација Отворено Општество Македонија (ФООМ) во изминатите неколку години активно работат на забрзување на процесот на имплементација на цел 16.3. од страна на Владата. Во оваа насока, дел од активностите за застапување се насочени кон воспоставувањето на систем за собирање на податоци за состојбите на ранливите групи на граѓани. Поврзаност со Глобалните цели за одржлив развој - Врска со Цел 16 „Мир, правда и силни институции“, Таргет 16.3 Промовирање на владеење на правото на национално и меѓународно ниво и обезбедување еднаков пристап до правда за сите.
--	--

Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
4.3.1	Организирање на работни средби за дополнување на судскиот деловник од страна на Министерство за правда.	Број на дополнувања во судскиот деловник. Број на дополнувања во АКМИС системот.	Министерство за правда	1ви септември 2021	31ви декември 2021
4.3.2	Назначување на дежурни судии во сите основни судови	Број на назначени дежурни судии.	Основни судови	1ви септември 2021	1ви декември 2022
4.3.3	Формирање на работна група и организирање на работни средби за ревидирање и дополнување на образци (кривични дела, прекршоци и поплаки) за собирање на податоци од страна на полиција Посебна евиденција и објавување на податоци за поднесени и повлечени предлози за кривичното дело телесна повреда (чл.130 ст.2); Посебна евиденција и објавување на податоци во однос на изречена и спроведена итна мерка за заштита „отстранување на насилникот од домот и забрана за приближување“	Образци за собирање на податоци за семејно насилство за полиција	Министерство за внатрешни работи (Сектор за аналитика).	1ви септември 2021	31 март 2022

4.3.4	Организирање на работни средби и координација со МВР, МП и МЗ за подготовка на образец за собирање и квартално објавување на разделени податоци за семејното насилство од страна на ЦСР, вклучително и детални податоци за бројот на случаи каде што имало потреба, број на поднесени предлози за ПМЗ, број на предлози за изменување, укинување или продолжување на ПМЗ.	Образец за собирање на податоци за семејно насилство за ЦСР	Министерство за труд и социјална политика (Завод за социјални дејности)	1ви септември 2021	31 март 2022
4.3.5	Донесување на насоки за задолжително редовно објавување на податоци за семејното насилство од страна на полиција и ЦСР	Насоки (упатства) за редовно објавување на податоци за предмети за семејно насилство	Министерство за внатрешни работи (Сектор за аналитика) Министерство за труд и социјална политика (Завод за социјални дејности)	31ви март 2022	31ви мај 2022
4.3.6	Креирање на електронски систем за собирање и размена на податоци од страна на ЦСР, судови, полиција и здравствени установи, во однос на привремени мерки за заштита од семејно насилство.	Електронска дата база.	МТСП, МВР, МП	31ви март 2022	31ви август 2022

4.3.7	Тестирање на електронскиот систем од страна на практичарите	Број на тестирања Број на технички измени и дополнувања	ЦСР, полиција, судови,	1ви септември	31 октомври 2022
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Министерство за правда (судовите и ОЈО) Министерство за труд и социјална работа (Центри за социјална работа, Завод за социјални дејности) Министерство за внатрешни работи (Сектор за аналитика, полиција)		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Бојана Босилкова Весна Цекова Зурија Мемедова Марко Кржалоски Сања Богатиновска Давкова Александра Вуковиќ Фросина Тасевска Мабера Камбери Софија Спасовска Лидија Стерјов Александра Недева Елка Тодорова Татјана Поповска Зира Мемети Светлана Цветковска Елена Грозданова Кадрије Мустафа Љубица Панова Сусана Новакоска		
Функција, Одделение			Државен службеник		
Email			bbosilkova@mjustice.gov.mk vesnacekova@mjustice.gov.mk ZurijaMemedova@mjustice.gov.mk MarkoKrzaloski@mjustice.gov.mk sanja.bogatinovska-davkovska@pravda.gov.mk aleksandra.vukovikj@pravda.gov.mk frosinatasevska@mjustice.gov.mk MKamberi@mtsp.gov.mk sspasovska@mtsp.gov.mk lidijasterjov@mtsp.gov.mk isterjov@mtsp.gov.mk aleksandra.nedeva@mtsp.gov.mk		

		etodorova@mtsp.gov.mk tatjana.popovska@mtsp.gov.mk zmemeti@mtsp.gov.mk SCvetkovska@mtsp.gov.mk EGrozdanova@mtsp.gov.mk kadrije.mustafa@mtsp.gov.mk ljubica.panova@mtsp.gov.mk susana_novakoska@moi.gov.mk
Телефон		/
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенц ија	Влада на Република Северна Македонија
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените – ЕСЕ Јасминка Фришчиќ jasminkafriscik@esem.org.mk Стојан Мишев stojanmisev@esem.org.mk

4.ПРИСТАП ДО ПРАВДА

4.4 Правно зајакнување на граѓаните преку достапни информации и отворени институции

септември 2021 –август 2023 година

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Република Северна Македонија ја препознава единствено бесплатната правна помош како формален начин за остварување на правото на пристап до правда на граѓаните. Со новиот Закон за бесплатна правна помош (ЗБПП), кој започна да се применува од октомври 2019 година, значително се подобри пристапот до правда
---	--

на граѓаните. Сепак, законот во пракса покажа дека има слабости и потребни се измени со цел негова ефикасна примена. Имено, и покрај тоа што во ЗБПП се предвидува дека на лицето корисник на секундарна правна помош, покрај трошоците за адвокат ќе му бидат обезбедени средства и за судски и административни такси, вештачење и други трошоци поврзани со постапката, се појави проблем бидејќи изрично е посочено дека вештачењето ќе биде обезбедено од страна на Бирото за судски вештачења. проблемот кој беше идентификуван е неможност на Бирото да обезбеди вешто лице за најчестите правни области за кои граѓаните бараат БПП (меѓу кои геодезија и ДНК анализа - молекуларна биологија). Од друга страна, иако интенцијата на законот не е да наведува ранливи категории граѓани кои би имале право на секундарна правна помош, сепак во оваа година и половина од примената на законот е забележана различна пракса на одобрување односно неодобрување барања за секундарна правна помош кога станува збор за жртвите на насилни кривични дела во кривичните постапки. Идентификуваниот проблем говори за постоење една голема група ранливи жртви на насилни кривични дела на кои сериозно им е ограничен пристапот до бесплатен адвокат како полномошник во постапката само поради контрадикторноста на преодните и завршни одредби на ЗБПП и ограничувачките механизми кои постојат во ЗКП. Од трета страна, а во линија на пристапот до правда за најсиромашните е и потребата од услуги за правно зајакнување и правно описменување кога станува збор за пристап заснован на човековите права. Постојат две дилеми во однос на законското уредување на вештачењето во воспоставениот систем за бесплатна правна помош. Прво, во Стратегијата за реформи во правосудниот сектор 2017-2022 предвидена

е активност за укинување на Бирото за судски вештачења. Наметната дилемата е поврзана со тоа како укинувањето на Бирото ќе влијае на моменталната уреденост од член 13 став 6 од ЗБПП според која одредба Бирото е органот кој го врши вештачењето потребно за спроведување/поведување на постапката за која е добиена секундарна правна помош. Второ, не е доволно уреден начинот, постапката и роковите за обезбедување вешт наод и мислење од органот или вештакот кој ќе го врши вештачењето. Сето ова практично значи дека во оваа фаза не постои спореден план во случај на укинување на Бирото како што е наведено во Стратегијата. Од друга страна, во тек е подготовка на Нацрт Предлог закон за вештачење, во кој се уште се задржани одредби за функционирање на Бирото, а со кој неизвесно е како би се влијаело на моменталното уредување за покривање на трошоците за вештачење или пополнување празнини од вешти лица во определени области во кои ранливото население имаат правни проблеми.

Од аспект на пристапот до правда на жртвите на насилни кривични дела, идентификувана е потреба од сериозен пристап кон овие ранливи групи кога станува збор за правна помош од адвокат. ЗБПП е контрадикторен кога според една одредба изречно наведува дека одбрана и застапување во кривична постапка се обезбедуваат согласно Законот за кривична постапка (член 38), а според друга одредба се уште ја остава во примена одредбата од стариот закон која ја предвидува правна помош во сите судски постапки за да се даде заштита на жртвите на казниви дела и жртви од трговија со луѓе (член 49 до новиот ЗБПП во врска со член 8 од стариот ЗБПП). Меѓутоа, и да се обезбедува застапувањето на жртвите на кривични дела според ЗКП, иако постои работната верзија на нов ЗКП со интенција да се најде решение, сепак не го

отстрануваат проблемот со ограниченоста на механизмите кои стојат на располагање во ЗКП за жртвите. Можноста за бесплатна правна помош е единствено во член 53 став 3 во корелација со член 55 став 1 точка 1 од ЗКП. Таму формулацијата е многу строга и се вели дека жртвата има право на советник на товар на буџетските средства, односно бесплатен разговор со советник или полномошник пред давањето на исказ (доколку во постапката учествува како оштетен), односно изјава или поднесување на имотнoправно барање, ако има тешки психофизички оштетувања или потешки последици од кривичното дело и само ако е жртва на кривично дело за кое е пропишана казна затвор од најмалку 4 години (како долна граница на казната предвидена за делото). Ваквата формулација не го покриво целосното застапување од страна на полномошникот за време на кривичната постапка, туку е сведено на советување единствено за време додека се дава првиот исказ. Преку пример, што воедно најчесто се случува во пракса, тоа би изгледало вака: силувана жена жртва, за да добие бесплатен советник на товар на буџетски средства, би требала исклучиво силувањето да го претрпела со сторување од страна на повеќе лица или на особено суров и понижувачки начин или од омраза или силувањето да е придружено со тешка телесна повреда или смрт или други тешки последици, бидејќи само за овој квалификаторен облик е пропишана казна затвор од најмалку 4 години. Силувана жртва по друг квалификаторен облик, на пример, доколку е присилена на обљуба со закана дека за неа ќе бидат објавени фотографии со инкриминирачка содржина, само бидејќи минимумот на казната затвор е од 6 месеци до 5 години, нема да има право на бесплатен советник на основа на член 53 од ЗКП. Оставање на жртвата на насилно кривично дело сама без соодветно застапување да

поминува преку судскиот процес, само поради тоа што ни ЗКП ни ЗБПП не го дозволуваат тоа, е сериозно спротивно на сите меѓународни стандарди и принципи кои говорат за правна помош и услуги на жртвите.

Покрај бесплатната правна помош како формално признаена, постојат и неформалните облици кои им се достапни најмногу на маргинализираните граѓани, бидејќи се обезбедени од страна на граѓански организации, но и од обучени лица од нивната заедница.

Соработката помеѓу различните чинители кои работат на правно зајакнување и пристап до правда на локално ниво е сеуште особено слаба. Постои недостаток на конкретни заеднички акции и меѓусебна поддршка, поради што и имплементацијата на теренско ниво во која крајно се отсликува пристапот по правда е оставена на моменталната волја на различните субјекти без конкретни одржливи решенија.

Подрачните одделенија не се многу видливи и препознатливи од граѓаните во физичка смисла. Во многу места, од причини на економичност, ПО на МП се наоѓаат во згради каде се сместени повеќе институции заедно, со несоодветно физичко означување или недостаток од истото. Тоа што ќе се истакне натпис на самата врата на канцеларијата на ПО не значи дека на граѓаните им е видно, посебно кога пристапуваат во ист влез и треба да се снаоѓаат во лавиринтот канцеларии.

Исто така, за лицата кои користат ортопедски помагала-колички со кои се движат, нема лифтови кои би ги однеле до канцелариите на 2,3 кат, така што интервју со нив се прави во други канцеларии или надвор од зграда. Физичката непристапност може да значи отежнат пристап до правда, зависност од други лица и нивно обесхрабрување при користење на правото на БПП.

Од друга страна, и лицата со визуелна и попреченост во слухот исто така се неинформирани за правото на БПП бидејќи не постојат информативни материјали прилагодени на нивните потреби, на Брајова азбука, со модерни технологии адаптирани за лица со визуелна попреченост или со превод на знаковен јазик за глуви и наглуви лица.

Од веб страницата на Министерството за правда не може да се види кој адвокат е на ред за постапување по барање за БПП. Граѓаните уште кога добиваат првични информации сакаат да знаат кој адвокат би можел да ги застапува. Исто така, веб страната не е адаптирана за лица со дислексија, ниту содржи доволно информации на јазиците на малцинствата.

Не постои ниту упатување каде и како можат граѓаните да се пожалат од работата на овластените даватели на БПП.

Согласно последното истражување на правните потреби на граѓаните од 2015 година, секој втор граѓанин во СРМ се соочува со правен проблем. Она што загрижува е што граѓаните не ги препознаваат правните проблеми и како правни ги квалификуваат само проблемите кои би завршиле на суд. Особено загрижувачки се резултатите од Истражувањата за правните потреби на ранливите групи, според кои 96,3% од сексуалните работници се соочиле со правен проблем, а процентот е повисок (98,2%) кај лицата кои употребуваат дроги, речиси секој трет Ром се соочува со правен проблем.

Очигледно е дека граѓаните на РСМ имаат потреба од услуги и правно зајакнување, но особено внимание треба да се посвети на ранливите групи кои поради ранливоста се наоѓаат во многу неповолна ситуација и со ограничен пристап до правда.

Голем број граѓани, особено маргинализираните живеат во сиромашни домаќинства, со ниски примања што особено го ограничува пристапот до услуги, а со тоа и пристапот до правда. Особено

	треба да се води сметка за жртвите на семејно насилство кои најчесто се зависни од насилникот и живеат во постојан страв дека со тоа што ќе си заминат од домот ќе ја изгубат финансиската поддршка.
Главна цел на заложбата	Очекувани резултати: - Креирана Национална стратегија за правно зајканување - Зголемена видливост и физичка пристапност на Подрачните одделенија на Министерството за правда - Усвоени законски измени со цел поефикасно остварување на пристапот до правда, а кои се однесуваат на вештачењето и пристап до правна помош на жртви на насилни кривични дела - Воспоставена соработка помеѓу Бирото за судски вештачења и вешти лица од сите области и уредена постапка за обезбедување вештачење; - Информативни сесии за потребата од вештачење во области кои го засегаат пристапот до правда за слабо имотно население со Министерство за правда, БСВ, адвокатска комора, други институции кои изготвуваат вештачења; - Јавно достапни информации за вешти лица и обезбедувачи на неформални и формални првни услуги - Спојување на податоци на веб страните https://pravnapomos.mk/ и https://www.pravnozajakni.mk/ - Мапирање на неформални даватели на правна помош - Креирање и одржување на јавно достапен регистар за формални и неформални даватели на правна помош

	- Спојување на податоци со кои располагаат ГОи Министерство за правда - Воспоставена интероперабилна сеопфатна дата база со информации од сите обезбедувачи на правна помош и услуги - Достапни услуги и информации за лицата со попреченост Општа цел: Правно зајакнување и пристап до правда за сите граѓани согласно нивните правни потреби и проблеми
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Заложбата е насочена кон неколку интервенции со цел да се придонесе кон поефикасен пристап до правда за сите граѓани. Најпрво, потребни се законски измени на Законот за бесплатна правна помош со цел да се обезбеди основа за ефикасен пристап на граѓаните до вештачење од сите области и да се гарантира ефикасна заштита на жртвите на насилни кривични дела. Воедно, за да се овозможи вештачење согласно ЗБПП за правните прашања за кои се гарантира бесплатна правна помош Бирото за судски вештачења ќе склучи договори со вешти лица, пропратено со активности кои ќе гарантираат вклученост на сите страни во процесот. За да се овозможи ефикасна заштита на жртвите на насилни кривични дела, ќе се пополни празнината за пристап до правна помош во кривични постапки за жртви на насилни кривични дела за кои е предвидена пониска казна затвор од моменталната во ЗКП во најмалку 4 години. Понатаму, ќе биде креирана Национална стратегија за правно зајакнување. Стратегијата ќе биде креирана во транспарентен процес со вклученост на сите релевантни чинители. Националната стратегија ќе биде мулти секторска и ќе ги вклучува сите засегнати институции и ГОи кои работат на обезбедување услуги, правна помош и правно зајакнување. Стратегијата ќе предвидува конкретни активности, буџет и временска рамка за

	правно зајакнување за сите граѓани на национално и локално ниво. Потребен е сеопфатен и одржлив пристап кој ќе го сублимира дејствувањето на локалните институции и здруженија на граѓани во заеднички акции за унапредување на пристапот до правда за сите. Особено во време на КОВИД-19 пандемија, ќе се придонесе кон поголема видливост, транспарентност и достапност на формалните и неформалните даватели на правна помош. Зголемената видливост и физичка пристапност на ПО на МП ќе значи поголема достапност на нивните услуги за граѓаните. Преку прилагодени материјали лицата со попреченост ќе бидат навремено информирани и зајакнати. Преку достапноста на регистрите на сите даватели на правна помош ќе се придонесе кон информирање и насочување на граѓаните каде да го адресираат проблемот кој го имаат соодветно на неговата природа. Регистрите на вешти лица ќе придонесат кон поголема отвореност на податоците и право на избор на граѓаните.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и посеопфатни и навремени информации поврзани со остварување на правото од бесплатна правна помош и неформални облици на правна помош и зајакнување на граѓаните, го подобрува квалитетот на информациите достапни за граѓаните, на национално и локално ниво, при остварување на своето право за пристап до правда и ја подобрува пристапноста до информации до јавноста и овозможува право на информации за остварување на пристап до правда обезбедувајќи правна помош на граѓаните, особено на најмаргинализираните групи.

	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките така што овозможува креирање на активности скроени по мерка на граѓаните, кои директно произлегуваат од нивните потреби и во кои тие се активни учесници и ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество така што ги вклучува граѓанските организации и самите граѓани како активни чинители во развој и унапредување на пристапот до правда, кој на ваков начин ќе се оформи во еден комплементарен циклус на активности произлезени од потребите на оние за кои е наменет. ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите преку креирање и објавување на јавно достапни информации за превземени решенија врз основа на кои сите граѓани, дури и најмаргинализираните, може да најдат конкретни решенија за нивните секојдневни правни проблеми и да бараат отчетност од властите.
Дополнителни информации	• Потребен/обезбеден буџет од страна на Министерството за правда за спроведување на дел од заложбата • Врска со Закон за Бесплатна правна помош, Стратегија за реформа на правосудниот сектор 2017-2022 • Врска со Целите за одржливиот развој на ОН - ЦОР 16.3. PCM е посочена како пример на држава која е посветена на унапредувањето на пристапот до правда, вклучувајќи го приоритетот Пристап до правда во Националниот акциски план за Отворено владино партнерство 2018-2020.

			За следење на имплементацијата на Целта за одржлив развој 16.3 во државата неопходно е редовно водење на податоци за состојбите на ранливите групи на граѓани. Овие податоци треба да послужат за подготовка на национален план за имплементацијата на Цел 16.3., односно план за унапредување на пристапот до правда за ранливите групи на граѓани. Во наредниот период ќе биде подготвена Анализа врз база на прибрани податоци по претходно дефинирани индикатори за следење на имплементацијата на ЦОР 16.3 на национално и локално ниво, како и креирање на План за имплементација на ЦОР 16.3.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
4.4.1	Измена и дополнување на Закон за Бесплатна правна помош во одредбите 13, 38, 49	Изменет и дополнет ЗБПП во соодветните одредби	Министерство за правда, Совет на Европа, ГОи	Септември 2021	Мај 2022
4.4.2	Договори за соработка меѓу Биро за судски вештачења и други надворешни овластени вештачи од областа на геодезија и молекуларна биологија	Склучени Договори за соработка со вештачи	Биро за судски вештачења	Јуни 2022	Октомври 2022
4.4.3	Информативни сесии за потребата од вештачење во области кои го засегаат пристапот до правда за слабо имотно население со Министерство за правда, БСВ, адвокатска комора, други институции кои изготвуваат вештачења	Организирани и спроведени 3 информативни сесии/работилници	Министерство за правда, Биро за судски вештачења, ГОи	Септември 2021	Март 2022
4.4.4	Изработка на интерни упатства (или алтернативно, Меморандум помеѓу МП и БСВ) за постапување во случај на потреба од	Изработени интерни упатства	Министерство за правда, Биро за судски вештачења, ГОи	Март 2022	Јуни 2022

	вештачења кога е одобрена секундарна правна помош				
4.4.5	Анализа со краткорочни препораки (за моментално итно решавање на проблемот со вештачењето и одглавување на предметите кои што моментално се заглавени поради тоа) и долгорочни препораки (законски измени кои што на долг рок ќе го решат проблемот со вештачењето)	Подготвена анализа со краткорочни и долгорочни препораки	Министерств о за правда, Совет на Европа	Септември 2021	Декември 2021
4.4.6	Креирање и одржување на сеопфатен јавно достапен регистар на вештаци за областите од интерес на БПП	Креиран сеопфатен регистар	Министерств о за правда, Биро за судски вештачења	Јануари 2022	Мај 2023
4.4.7	Обезбедување физичка пристапност и видливост на ЗБПП	Обезбедена физичка пристапност на лица со физички пречки и видливост на ПО при МП	Министерств о за правда, Подрачни одделенија на Министерств о за правда	Септември 2021	Јуни 2023
4.4.8	Прилагодување на официјалната веб страна на Министерство за правда за непречено информирање во врска со ЗБПП (видливост и пристапност до информации за ЗБПП и ПО за лица со дислексија, лица со визуелна и аудитивна попреченост, како и за лица од етничките заедници)	Пригодена веб на Министерство за правда	Министерств о за правда, Подрачни одделенија на Министерств о за правда, Совет на Европа	септември 2021	Септември 2022

4.4.9	Спојување на податоци на веб страните https://pravnapomos.mk/ и https://www.pravnozajakni.mk/	Единствена ресурсна платформа за формални и неформални даватели на правна помош	Министерство за правда, Фондација Отворено општество - Македонија, Совет на Европа	Септември 2021	Мај 2023
4.4.10	Мапирање на неформални даватели на правна помош	Мапирани неформални даватели на правна помош	ГОи и Правни клиници кои обезбедуваат формална и неформална правна	Јануари 2022	Јуни 2022
4.4.11	Креирање и одржување на јавно достапен регистар за формални и неформални даватели на правна помош	Креиран јавно достапен регистар	Подрачни одделенија на Министерство за правда, ГОи и Правни клиници кои обезбедуваат формална и неформална правна	Јули 2022	Мај 2023
4.4.12	Спојување на податоци со кои располагаат ГОи Министерство за правда	Комплетна дата база со податоци	Министерство за правда, ГОи и Правни клиници кои обезбедуваат формална и неформална правна, Совет на Европа	Септември 2021	Декември 2021
4.4.13	Интероперабилност на постоечка дата база на податоци овозможувајќи пристап до правда	Воспоставена интероперабилна дата база	Подрачни одделенија на Министерство за правда и други засегнати институции, Совет на Европа, ГОи и Правни клиници кои обезбедуваат формална и	Јануари 2022	Јуни 2023

			неформална правна		
4.4.1 4	Подготовка на Национален план (стратегија) за правно зајакнување	Подготвен Национален план (стратегија) за правно зајакнување	Министерств о за правда, Подрачни одделенија при Министерств о за правда, ГОи и Правни клиники кои обезбедуваат формална и неформална правна помош	Јануари 2022	Јуни 2023
			Нова заложба земајќи ги предвид препораките на НМИ (IRM)		
Водечка институција за спроведување			Министерство за правда		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Весна Цекова ЗуријаМемедова		
Функција, Одделение			Раководител		
Email			vesnacekova@mjustice.gov.mk ZurijaMemedova@mjustice.gov.mk		
Телефон			/		
Други вклучени субјекти		Владини министерства, одделение/агенциј а	Биро за судски вештачења		

	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Македонско здружение на млади правници Елена Георгиевска egeorgievska@myla.org.mk Избор Струмица Борис Гудев borisgudev@gmail.com ЕХО Штип Благица Киров blagicakirov@yahoo.com Станица ПЕТ Прилеп Весна Шапкоски risteska.vesna@live.com Совет на Европа Ирена Цуцулоска Јаковска irena.CUCULOSKA-JAKIMOVSKA@coe.int Кристина Дода Kristina.DODA@coe.int; Анамарија Николовска anamarija.nikolovska@coe.int Фондација Отворено Општество - Македонија Ивона Сталевска ivona.stalevska@fosm.mk Христина Василевска Димчевска hristina.vasilevska@fosm.mk
--	--	---

5. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ	
5.1. Намалување на ефектите од климатските промени и заштита на животната средина од земјоделските активности март 2021 –март 2023)	
Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	- Недоволно информации достапни во руралните средини; - Немање на доволно развиена свест за последиците од климатските промени; - Сеуште глобален пристап кон темата; - Немање на едукација на руралното население за препознавање на последиците од климатските промени, но и за придонесување кон предизвикувањето на истите - Невклученост на граѓаните во процесите на донесување на одлуки поврзани со акциите за клима итн.

- Намалено локално производство на храна и економски приходи;
- Загаден воздух и загрозувано здравје на населението;
- Придонес кон негативните ефекти од климатските промени;
- Делување сеуште на традиционален начин и непрактикување на донесените законски мерки и норми
- **Земјоделците управуваат со 50% од земјиштето во РС Македонија, користат 60 до 80% од слатката вода во државата, во нивните штати, кокошарници, трла или современо кажано фарми живеат огромен број на животни, користат илјадници тони на силни и помалку силни токсични материи во вид на пестициди, ѓубре, и останати агро-хемикалии**
- Според истражувањата за структура на земјоделските стопанства, спроведени од Заводот за статистика во 2016 година, во **индивидуалниот сектор** се ангажирани само 5,2% на луѓе со било какво образование во земјоделството, а бројот на ангажирани високостручни кадри од областа на земјоделството е само 0,8%
- Што се однесува пак до инфомираноста на граѓаните, од 473 испитаници од 48 општини во РСМ во истражување спроведено од страна на МЖСПП најзастапен е ставот дека справувањето со климатските промени не е должност на поединецот туку на Владата, индустријата и компаниите и дека граѓаните не знаат, а и немаат доволно информации како може да

	помогнат во справувањето со климатските промени
Главна цел на заложбата	Главната цел на заложбата е преку зголемена едукација и информираност на руралното население да се намали загадувањето на животната средина и негативните ефекти од климатските промени Резултати: • Зголемена примена на Добрата земјоделска пракса како основен постулат за заштита на животната средина од земјоделски активности • Зголемена информираност кај 50% од носителите на семејните земјоделски стопанства за важечките правила за Добра земјоделска пракса како и за казнените основи за непримена на истите • Воспоставен систем за редовно информирање за климатските промени и негативните ефекти од истите
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Погоре опишаните достигнувања ќе придонесат директно кон решавање на јавниот проблем кој што се однесува на загадувањето на животната средина и зголемувањето на ефектот од климатските промени, затоа што станува збор за повеќе од 170.000 семејни земјоделски стопанства кои што вршат земјоделски активности, а при тоа не внимавајќи на загадувањето на животната средина. Преку зајакната свест, едукација и зголемена информираност ќе се придонесе кон промена на навиките на руралното население и на таков начин кон намалување на загадувањето и заштита на животната средина.

Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?			ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи овозможува пристап до нови и повеќе информации, го подобрува квалитетот на информациите ја подобрува пристапноста до информации до јавноста ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи ги подобрува можностите и условите за јавното учество и влијание во креирањето на одлуките и ја подобрува овозможувачката околина за граѓанското општество ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи ги подобрува правилата, прописите и механизмите за јавна одговорност на функционерите		
Дополнителни информации			Искористете го овој дополнителен, изборен простор за да обезбедите други корисни информации, на пример: Ваквата заложба е во согласност и придонесува кон реализацијата на приоритетите и целите предвидени во неколку стратешки документи и тоа: - Национална стратегија за земјоделство и рурален развој 2021-2027 каде што една од стратешките цели е насочена токму кон намалувањето на ефектите од климатските промени во земјоделското производство; - Целите за одржлив развој на ОН особено со цел 13 која што е директно насочена кон преземање на мерки за климата; - Националниот акциски план за клима, комуникациска стратегија за климатски промени на МЖСПП итн.		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување

5.1. 1	Зголемена информираност кај руралното население за негативните ефекти од климатските промени и загадувањето на животната средина	Број на изработени информативни материјали Број на одржани едукативни работилници во рурални средини Број на информирани земјоделски производители	МЖСПП	01 април 2021	31 март 2023
5.1. 2	Зголемена информираност и едукација за правилникот за Добра земјоделска пракса како и измените во делот на санкциите за негова непримена на терен	Број на посетени земјоделски стопанства Број на поделени информативни материјали Број на изречени санкции за непримена на правилникот	МЗШВ (АПРЗ, АФПЗРР), Рурална Коалициј а	01 април 2021	31 декември 2021
5.1. 3	Проширување на листата на посебни минимални услови за ДЗП и заштита на животната средина кои што земјоделските производители ќе треба да ги исполнат со примена на Добрата земјоделска пракса и изработка на нов правилник за добра земјоделска пракса	Број на дефинирани нови критериуми и изменети постојани посебни минимални услови Изготвен нов правилник за листа на посебни минимални услови за ДЗП и заштита на животната средина Број на информирани земјоделски стопанства за измените и новиот правилник	МЗШВ	01 јануари 2022	31 март 2023
			Нова заложба		
Водечка институција за спроведување			Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство		
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување			Перица Ивановски		
Функција, Одделение			Државен советник		
Email			perica.ivanoski@mzsv.gov.mk		
Телефон					

Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Министерство за животна средина и просторно планирање
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Рурална Коалиција, liljana.jonoski@gmail.com

5. ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

5.2. Пристап до информации за нивото на аерозагадување

септември 2021 – декември 2023

Кој јавен проблем се адресира со заложбата?	Вкупно 18 фиксни и 1 мобилна мерна станица како дел од државната мониторинг мрежа за квалитетот на амбиентен воздух се поставени во различни градови во државата. Од вкупниот број мерни станици, 5 се во Скопје, 2 во Битола и по 1 во Куманово, Миладиновци, Кочани, Велес, Струмица, Кавадарци, Гевгелија, Кичево, Лазарополе, Гостивар и Тетово. Мобилната мониторинг станица е функционална од 2017 година и истата се поставува во оние општини кои не се опфатени со фиксните мониторинг станици во период од една година. Досега беше поставена во општина Бутел,
---	---

Скопје и моментално е поставена во општина Ѓорче Петров, Скопје. Во останатите помали градови од државата не се поставени фиксни мерни станици, но мониторингот на квалитетот на воздухот во овие градови ќе се врши со мобилната станица.⁴ Државната мониторинг мрежа за квалитет на амбиентен воздух ги задоволува критериумите за минимален број на мерни места во одредена зона и агломерација, пропишани во националното законодавство и Европските директиви за квалитет на воздух. Државната мониторинг мрежа во изминатите години се соочуваше со проблеми во однос на континуирана функционалност на мерните инструменти, особено заради старост на самата опрема. Подолг период инструментот за следење на концентрацијата на PM 10 честичките не беше во функција на мерната станица Лисиче, додека проблеми со овој инструмент, но и инструменти за следење на концентрациите на останатите честички (CO, NO₂, O₃, PM_{2.5} и SO₂) се забележани и на другите мерни станици во Скопје.⁵ Во Битола, мерењето на концентрацијата на PM_{2.5} честичките е започнато во 2017 година и се одвиваше најпрво само преку една мерна станица (Битола 2) додека од октомври 2020 година истата се мери и на втората мерна станица (Битола 1). Во Куманово концентрацијата на PM_{2.5} се мери од 2017 година.⁶ Во таа насока, на

⁴Извор: Веб страна „Квалитет на воздух во Република Северна Македонија, Министерство за животна средина и просторно планирање“<https://air.moep.gov.mk/>

⁵Извор: Месечни извештаи на Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на амбиентен воздух, објавени на: https://air.moep.gov.mk/?page_id=290

⁶Ibid

пример, инструментите за PM10 честички на мерната станица Битола 1 не давале податоци 187 дена во 2019 година, 26 дена во 2018 година, 79 дена во 2016 година и 19 дена во 2015 година, додека инструментите за PM 10 на мерната станица Битола 2 не давале податоци 192 дена во 2019 година, 56 дена во 2018 година, 66 дена во 2017 година, 6 дена во 2016 година и 56 дена во 2015 година. Истовремено, инструментите за мерење на концентрацијата на PM 2.5 честичките на мерната станица Битола 2, кои се поставени во 2017 година, не давале податоци 192 дена во 2019 година и 56 дена во 2018 година.⁷ Сепак, МЖСПП активно работи на обновување и дополнување на Државниот автоматски мониторинг систем на квалитет на воздух, преку обезбедување на средствата од Националниот буџет и различни донаторски проекти. Последните години евидентно е подобрувањето на функционалноста на мониторинг системот и се очекува истиот да биде комплетно обновен до крајот на 2022 година. Со цел соодветно планирање на активностите за намалување на аерозагадувањето во државата, неопходно е постоење на веродостојна и сеопфатна мрежа за мониторинг на концентрацијата на честичките. Сеопфатни и веродостојни информации од мрежата за мониторинг се неопходни пред се за креирање на стратешките документи од областа (планови, стратегии и слично) како и следење на нивното спроведување, односно дали и со која динамика се остваруваат предвидените цели (дали се

⁷Ibid

	остваруваат целите дефинирани како намалување на концентрацијата на загадувачките супстанции, дали динамиката на исполнување на оваа цел е на задоволително ниво и слично). За остварување на вака поставената цел, потребно е редовно и навремено одржување и сервисирање на веќе поставените мерни станици од државната мониторинг мрежа. Податоците од Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на воздух од 2012 година се објавуваат во реално време на порталот за квалитет на воздух (https://air.moepp.gov.mk). Истите редовно се известуваат на национално ниво како и до Европската агенција за животна средина.
Главна цел на заложбата	Општа цел: Обезбедување на сеопфатни и веродостојни информации за нивото на аерозагадување во Република Северна Македонија Специфична цел 1: Зголемување на бројот на мерни станици во државата Специфична цел 2: Редовно одржување и сервисирање на мерните инструменти кои се дел од мерните станици во рамки на државната мрежа за мониторинг Специфична цел 3: Изработка на мобилна апликација за презентирање на податоците од Државниот автоматски мониторинг систем за квалитет на амбиентен воздух Резултати: спроведувањето на активностите ќе придонесат за зголемување на опфатот на државната мрежа за мониторинг преку зголемување на бројот на мерни станици во градовите каде не се поставени. Преку редовно одржување и сервисирање на постоечките и ново поставените мерни

	инструменти, државата ќе овозможи соодветна база на податоци неопходна за креирање на ефикасни политики за намалување на аерозагадувањето и следење на остварување на целите во стратешките документи. Обезбедување на еден сет на резервни мерни инструменти, со цел ставање во функција на истите додека постоечкиите инструменти се сервисираат и повторно се стават во функција за да нема загуби во податоците од извршените мерења. Со изработката на мобилната апликација, ќе се овозможи информирање на граѓаните за состојбата со квалитетот на воздухот на поедноставен и поприфатлив начин.
Како заложбата ќе придонесе за решавање на јавниот проблем?	Преку поставувањето на нови мерни станици за квалитет на воздухот во Прилеп, Охрид и Штип, како дел од државната мониторинг мрежа ќе се зголеми бројот на мерни станици, односно обемот на податоци за квалитетот на воздухот кој долгорочно ќе придонесе кон подобро планирање на политиките од областа на централно и локално ниво. Поставувањето на мерна станица за квалитет на воздухот во Берово ќе придонесе за поголем и подобар мониторинг на прекуграничното загадување. Поставувањето дополнителни мерни станици ќе придонесат за подобро планирање на локалните политики за заштита на воздухот. На тој начин ќе се процени дали треба да се применат мерки, како и изборот на мерки и политики кои ефикасно ќе го решат проблемот. Редовното одржување и сервисирање на инструментите од Државниот автоматски мониторинг систем, ќе овозможи ефикасен мониторинг и исполнување на целите за мониторинг пропишани во Законот за квалитет на амбиентниот воздух.

	Обезбедувањето на еден сет резервни мерни инструменти, ќе придонесе за ефикасно одржување на сите мерни станици, односно државна мрежа која ефикасно ќе го мониторира квалитетот на воздухот, што ќе придонесе за: ➤ Можност за пресметување на средно дневните концентрации на загадувачките супстанции и известување на граѓаните ➤ Навремена примена на краткорочни мерки за подобрување на квалитетот на воздухот на локално ниво при надминување на праговите за алармирање ➤ Планирање на политиките на централно и локално ниво за намалување на аерозагадувањето ➤ Следење на исполнувањето на мерките предвидени со политиките на централно и локално ниво. Изработката на мобилната апликација, ќе овозможи информирање на граѓаните за состојбата со квалитетот на воздухот на поедноставен односно посовремен начин, начин поприфатлив за сите корисници на мобилни телефони.
Зошто оваа заложба е релевантна за вредностите на ОВП?	ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОСТА бидејќи преку поставување на нови мерни инструменти како дел од државната мониторинг мрежа, заложбата ќе овозможи повеќе информации кои ќе бидат достапни до државните институции, но и до граѓаните и граѓанските организации. Со поставувањето на мерни станици во градовите каде сега не се поставени, ќе се овозможи поголем опфат на државната мониторинг мрежа, што ќе придонесе до посеопфатен приказ на состојбите со аерозагадувањето. Преку редовно одржување на поставените

мерни станици и поставување нови мерни станици во градови каде истите во моментот не се поставени, ќе се подобри квалитетот и веродостојноста на информациите за аерозагадувањето во државата. Зголемување на вкупниот број на мерни станици во државата и нивно редовно одржување, чии податоци за мерења ќе бидат прикажани на веќе воспоставената веб страна на МЖСПП за квалитетот на воздухот, ќе овозможи јавноста и државните институции да имаат сеопфатни и веродостојни информации за состојбите.

ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ГРАЃАНСКОТО УЧЕСТВО бидејќи Реализацијата на заложбата ќе овозможи поголем број информации на граѓанските организации што ќе придонесе нивните предлози и учество во креирањето на политики од областа на аерозагадувањето да биде засновано на аргументи и прецизни информации. Реализацијата на заложбата ќе овозможи граѓанските организации да го следат реализирањето на донесените мерки за борба против аерозагадувањето, но и реализацијата на стратешките државни документи.

ЗАЛОЖБАТА Е ВАЖНА ЗА ЈАВНА ОТЧЕТНОСТ бидејќи преку обезбедување веродостојни информации за нивото на аерозагадување, граѓаните и граѓанските организации ќе може редовно да го следат постигнувањето на целите воспоставени со стратешките документи од областа и да реагираат во јавноста, што ќе придонесе до одговорни државни институции кои навремено реагираат во насока на решавање на предизвиците и работат кон ефикасно исполнување на целите за мониторинг и обврските кои државата ги има според законската регулатива и Архуската конвенција.

Дополнителни информации			Поврзано со Целите за одржливиот развој на ОН, Врска со Цел 13: „Климатска Акција“, Таргет 13.3: Да се подобри образованието, свесноста и човековите и институционалните капацитети за ублажување на климатските промени, за приспособување, за намалување на влијанијата и за рано предупредување		
Бр.	Достигнување	индикатори	Носител на активност	Датум на започнување	Датум на завршување
5.2.1	Поставени 4 нови мерни станици за мерење на квалитетот на воздухот како дел од државната мониторинг мрежа (Прилеп, Штип, Охрид, Берово)	Број на ново поставени мерни станици за мерење на квалитетот на воздухот како дел од државната мониторинг мрежа	МЖСПП	01.08.2021	31.12.2022
5.2.2	Поправка на инструментите за РМ 10 честички и инсталирање на нови инструменти за РМ2.5	Број на ново поставени инструменти за РМ 2.5 честички Покриеност со податоци	МЖСПП	01.08.2021	30.06.2022
5.2.3	Редовно одржување на сите мерни станици за мерење на квалитетот на воздухот како дел од државната мониторинг мрежа во државата	Број на променети инструменти Број на извршени поправки Сите инструменти имаат годишна покриеност од 90 %	МЖСПП	01.08.2021	31.12.2023
5.2.4	Обезбедување на сет резервни мерни инструменти	Сет резервни инструменти	МЖСПП	01.08.2021	30.06.2022
5.2.5	Изработка на мобилна апликација	Број на приклучени граѓани	МЖСПП	01.08.2021	30.06.2022
			Нова заложба		

Водечка институција за спроведување		Министерство за животна средина и просторно планирање
Име на одговорно лице во агенцијата за спроведување		Светлана Ѓорѓиева
Функција, Одделение		Раководител на Сектор Македонски информативен центар за животна средина
Email		S.Gjorgjeva@moepp.gov.mk
Телефон		075 266 053
Други вклучени субјекти	Владини министерства, одделение/агенција	Влада на Република Северна Македонија
	Граѓански организации, приватен сектор, мултилатерални и работни групи	Македонско здружение на млади правници, btrpevski@myla.org.mk

Дел 2 ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ

РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО
ПАРТНЕРСТВО ЗА ПЕРИОДОТ 2021-2023 (НАП5)
- ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ

Дел 2 ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ

РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО
ПАРТНЕРСТВО ЗА ПЕРИОДОТ 2021-2023 (НАП5)
- ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ

Во 2018 година, Собранието на Република Северна македонија, следејќи ги своите стратешки цели за Функционална парламентарна демократија, Отворен парламент, Парламентарна дипломатија, Безбеден парламент и Модерни и ефикасни услуги и собраниска служба и препораките на механизмот за независно на ОВП се приклучи на иницијативата за Отворено владино партнерство. Имајќи ја во предвид независноста на работата на Собранието како посебна власт во Република Северна Македонија, работата на идентификување на заложби за Отворен парламент се спроведуваа паралелно со активностите за утврдување на нови заложби за Отворена Влада во петтиот Национален Акциски план за Отворено владино партнерство 2021-2023 година.

Акциски план за Отворен парламент се разви во широк инклузивен процес со спроведување на хибридни настани, работилници, е-конференција за ОВП (како дел од Глобалната недела на отвореност на законодавството #GLOW2020 ко-организирана од страна на Мрежата за Отворен Парламент (OPEN)), вебинари и он-лајн консултации на нацрт текстовите на планот⁸.

Врз основа на спроведените консултации, работната група за законодавна отвореност на Собранието на 7.6.2021 година го донесе Акцискиот план на Собранието 2021-2023 кон Партнерството за отворена власт.

⁸ 7 организации вратија свои коментари и тоа ИДСЦС, НДИ, ФОСИМ, Здружението на Јавни Службеници на Северна Македонија, ЕКОЗВОН, рурална коалиција, и регионалниот директор на ПОВ за Европа

Сумарен преглед на заложбите за Отворен парламент

1. СОБРАНИЕТО ЗА ГРАЃАНИТЕ СО ОТВОРЕН ОДГОВОР И ОТВОРЕНО ОПОРАВУВАЊЕ ОД КОВИД 19 ПАНДЕМИЈАТА

- Изработка на on-line портал за отворени податоци за полесен пристап до информации за граѓаните
- Платформа за предлози и иницијативи од граѓаните до законодавната власт и регистар на граѓански организации
- Дигитална безбедност преку дигитални потписи за пратеници и собраниската служба

2. ПОДОБРЕНА ИКТ ИНФРАСТРУКТУРА

- Изработка на нова интернет страница на собранието за подобро информирање на граѓаните
- Целосно функционален собраниски ТВ канал
- Изработка на софтверско решение за следење на законодавниот процес од јавноста
- Отворање на е-архива софтверот за пребарување од јавноста
- Набавка на камери со пропратна опрема за интернет пренос на седници

3. УЧЕСТВО НА ГРАЃАНИ/ОТВОРЕН ПАРЛАМЕНТ

- Изработка на репортажи и запознавање на јавноста за промовирање на работењето на канцелариите за контакт со граѓаните
- Спроведување на активности за промоција на партнерството за отворена власт
- Набавка на софтверско решение за овозможување на превод од говор на текст

Координацијата, спроведувањето и следењето на Акцискиот план ќе се врши од страна на Собранието на Република Северна Македонија за што ќе го информира Министерството за информатичко општество и администрација и ќе обезбедува информации на порталот за ОВП (www.ovp.gov.mk).

Планот е достапен на следниот [линк](#) , портал за ОВП.

Дел 3 ОТВОРЕНО СУДСТВО

РАЗВОЈ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО ЗА ПЕРИОДОТ 2021-2023 (НАП5) - ОТВОРЕНО СУДСТВО

Темелено на искуствата и придобивките на Владата преку досега успешно спроведени четири акциски планови (2012, 2014, 2016 и 2018 година), на Собранието на Република Северна Македонија со приклучувањето и спроведувањето на првиот акциски план за Отворен парламент и тоа во рамките на Отвореното Владино Партнерство во 2018-2020, и проактивноста на судската власт и граѓанскиот, во петтиот Национален акциски план за ОВП (2021-2023) се наоѓа и посебен дел посветен на судството со свои конкретни заложби за подобрување на транспарентноста и отвореноста на судовите и враќање на довербата на јавноста во судските институции.

Првиот Акциски план за Отворено судството беше развиен во широки дискусии и 3 (три)тркалезни маси помеѓу претседатели на судовите, судии и претставници на судската служба од сите судови во РСМ, претставници од Судскиот совет, Министерството за правда, Академијата за судии и јавни обвинители, претставници на граѓанското општество (мониторинг организации) и останати експерти во областа. Консултациите кои беа извршени во периодот јануари-март 2020 година вклучуваа и учество на Националниот координатор за ОВП, Министерството за информатичко општество и администрација како носител на оваа активност. Идеите и потребите на институциите и граѓанскиот сектор во процесот на ко-креација во кој активно се вклучија 51 (педесет и еден претставник од јавниот и невладиниот сектор), беа трансформирани 6 заложби и 21 достигнување во две приоритетни области.

Сумарен преглед на заложите за Отворено судство

ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ И ПОДАТОЦИ

- Подобрување на електронскиот судски портал на РСМ (www.sud.mk)
- Подобрување на односите со јавноста на судовите
- Подобрување на квалитетот и достапноста на податоците и информациите за функционирање на Судскиот совет

ПЕРФОРМАНСИ

- Подобрување/унифицирање на структура на извештаите на судовите и квалитетот на податоците
- Подобрување на електронскиот систем за основна и континуирана обука на судиите
- Подобрување на електронскиот систем за основна и континуирана обука на судиите

Планот е достапен на следниот [линк](#) , портал за ОВП.